

Afgørelser – Reg. nr.: 05254.00

Fredningen vedrører: Ansager Å

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet 22-02-1971

Fredningsnævnet 10-11-1969

Kendelser

Deklarationer

OVERFREDNINGSNÆVNET>

REG. NR. 5254. 22/
12-71
M 25/1113 I SØ

U D S K R I F T

af

OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL

År 1971, den 22. februar, afsagde Overfredningsnævnet følgende

k e n d e l s e

i sagen nr. 2060/69 om fredning af arealer ved Ansager å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hegnsvig, Starup og Ansager sogne (Grindsted og Helle kommuner).

I den af fredningsnævnet for Ribe amtsrådsreds den 10. november 1969 afsagte kendelse hedder det:

Ved brev af 7. juni 1968 anmodede Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter Fredningsnævnet for Ribe amtsråds-kreds om at rejse fredningssag for et cirka 380 ha stort areal beliggende omkring Ansager å mellem Donslund og Baldersbæk samt vest for Lundgård og Baldersbæk plantager.

Som begrundelse for fredningen har fredningsplanudvalget nærmere anført:

.....

"Som motivering for rejsning af fredningssagen kan anføres, at området efter udvalgets opfattelse har en sådan skønhed, beliggenhed og ejendommelighed, at det jfr. naturfredningslovens § 1 har væsentlig betydning for almenheden.

Udvalget lader for tiden ved arkitektfirmaet Møller og Wichmann, Århus, udarbejde en landskabsplan for Ribe amt. Alle-rede de nu foreliggende resultater heraf viser, at området om-kring Klelund, Baldersbæk og Hovborg plantager med de endnu be-varede hedearealer, de endnu uregulerede dele af Holme og Ansa-ger åer og selve plantagerne rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det er særlig ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt nyttiggjort for almenheden."

.....

Fredningsplanudvalgets påstand går i hovedtræk ud på, at der ikke må foretages yderligere bebyggelse i området, at der pålægges en række regulerende bestemmelser for benyttelsen af de omhandlede arealer, samt at der gives almenheden adgang til gående færdsel ad visse nærmere angivne private stier og veje.

Fredningsforslaget omfatter helt eller delvis følgende ejendomme:

Lb.nr.	matr. nr.	omtrentlig omfattet areal i ha.	ejer.
1.	3 ^g , 3 ^{ai} , 3 ^{al} Risbøl, Lindknud sogn, 9 ⁿ Donslund, Hejns- vig sogn,	3,1	Tage Bruhn, Kurt Bruhn, Herluf Jensen, Oda Marie Jensen, Esben Ingemann, Iben Leth, Kirsten Lotz, Erik Leth, H. Henriksen, A. Kjærsgård Nielsen og Hans Poulsen v/sekretær, cand. jur. Kaj Lotz, Vagtmestervej 6, København NV.
2.	3 ^l , 3 ^{aa} , 3 ^{ab} , 3 ^{ac} , 3 ^{ad} , 3 ^{ae} , 3 ^{af} , 3 ^{ag} , 3 ^{ah} , 3 ^{an} , 4 ^c , 4 ^k , 4 ^{aa} Risbøl, Lindknud sogn, 6 ^p , 9 ^{al} , 9 ^{am} , 9 ^{an} Donslund, Hejnsvig sogn,	14,2	Fiskeriejer Henrik Henriksen, Donslund pr. Hovborg.
3.	3 ⁿ Risbøl, Lindknud sogn,	1,0	Holger Petersens Fond v/Hedeselskabets 7. distrikt, Vorbasse.
4.	3 ^q Risbøl, Lindknud sogn, 5 ^f , 5 ^h , 6 ^q Donslund, Hejnsvig sogn,	1,9	I/S Risbøl Dambrug v/Tage Bruhn, Kurt Bruhn, Herluf Jensen, Iben Leth, Esben Ingemann, Kirsten Lotz, Henrik Henriksen og Hans Poulsen v/Hans Poulsen, Donslund pr. Hovborg, og sekretær, cand. jur. Kaj Lotz, Vagtmestervej 6, København NV.
5.	3 ^r , 4 ^s Risbøl, Lindknud sogn,	2,1	landmand Jannik P. Kristensen, Risbøl, Hovborg.
6.	3 ^t , 3 ^{am} , 3 ^{aq} , 4 ^o Risbøl, Lindknud sogn, 5 ^a , 5 ^d , 6 ^f	20,8	Iben Leth, Kirsten Lotz og Esben Ingemann v/sekretær, cand. jur. Kaj Lotz,

Lb. nr.	matr. nr.	omtrentlig omfattet areal i ha.	ejer.
---------	-----------	---------------------------------	-------

	<u>9^{ah}</u> , <u>9^{bp}</u> Donslund, Hejns- vig sogn,		Vagtmestervej 6, Køben- havn NV.
7.	<u>4^a</u> Risbøl, Lind- knud sogn,	2,2	gårdejer Karly Knudsen, Risbøl, Hovborg.
8.	<u>4^b</u> Risbøl, Lind- knud sogn,	3,7	gårdejer Marinus Christi- an Dahlmann, Risbøl, Hovborg.
9.	<u>4^d</u> , <u>4^m</u> , <u>4^z</u> Risbøl, Lindknud sogn,	17,1	Jens Nissen Wind, Ris- bøl, Hovborg.
10.	<u>4^p</u> , <u>4^r</u> Risbøl, Lindknud sogn,	3,8	Søren Kristensen, Risbøl, Hovborg.
11.	<u>4^t</u> , <u>4^v</u> , <u>4^ø</u> Ris- bøl, Lindknud sogn,	11,6	landmand Jacob Nielsen Jensen, Risbøl, Hovborg.
12.	<u>2^g</u> , <u>2^h</u> , <u>9^u</u> , <u>9^v</u> Donslund, Hejns- vig sogn, <u>4^f</u> Risbøl, Vorbasse sogn,	12,6	landmand Niels Marinus Nissen, Donslund pr. Hovborg.
13.	<u>2^æ</u> Donslund, Hejns- vig sogn,	1,1	I/S Hada v/F. Harreschou og E. Adams, Højbjerg Hegn, Helsinge.
14.	<u>2^{ac}</u> , <u>9^{az}</u> Donslund, Hejnsvig sogn,	10,3	slagtermester Gustav Ju- lius Kristensen, Hejnsvig.
15.	<u>2^{ad}</u> , <u>9^{ææ}</u> Donslund, Hejnsvig sogn,	11,6	landmand Andreas Nielsen, Donslund pr. Hovborg.
16.	<u>2^{af}</u> , <u>2^{ak}</u> , <u>9^{bg}</u> Dons- lund, Hejnsvig sogn,	4,7	ingeniør A. Dahlstrøm Madsen, Jyllandsgade 55, Grindsted.

Lb.nr.	matr. nr.	omtrentlig om- fattet areal i ha.	ejer.
17.	2 ^{ag} , 2 ^{ah} , 9 ^{bi} , 9 ^{bk} Donslund, Hejnsvig sogn,	14,4	grosserer Niels Roepstorff, Niels Skrivervvej 8, Vi- rum.
18.	2 ^{ai} Donslund, Hejnsvig sogn,	4,9	Otto V. Kristensen, Dons- lund pr. Hovborg.
19.	5 ^E Donslund, Hejnsvig sogn,	5,4	A/S Donslund Møllers Dam- brug, Donslund pr. Hov- borg.
20.	9 ^a Donslund, Hejnsvig sogn, 3 ^f Risbøl, Vor- basse sogn,	0,5	Magnus Hansen, Donslund pr. Hovborg.
21.	9 ^l Donslund, Hejnsvig sogn,	1,1	landmand Martin Jensen, Donslund pr. Hovborg.
22.	9 ^o Donslund, Hejnsvig sogn,	0,4	landmand Knud Larsen Chri- stensen, Donslund pr. Hovborg.
23.	9 ^q Donslund, Hejnsvig sogn,	0,4	Reimer Christiansen, Donslund pr. Hovborg.
24.	9 ^s Donslund, Hejnsvig sogn,	0,3	Knud Frede Petersen, Dons- lund pr. Hovborg.
25.	9 ^{br} Donslund, Hejnsvig sogn,	2,1	direktør Poul Hove, Strand- møllevej 2, Kolding.
26.	9 ^{bs} Donslund, Hejnsvig sogn,	0,8	landmand Andreas Jensen, Donslund pr. Hovborg.
27.	8 ^e , 8 ^{aa} , 8 ^{ab} , 8 ^{ac} Stenderup, Ansager sogn,	6,4	Johannes Korsgård, Niels Hansen, Poul Korsgård, Anton Korsgård v/murer Johs. Korsgård, Stenderup pr. Grindsted.
28.	8 ⁿ Stenderup, Ansager sogn,	1,5	Hans Peder Jensen Øster- gård, Stenderup pr. Grind- sted.

Lb.nr.	matr. nr.	omtrentlig om- fattet areal i ha.	ejers.
29.	8 ^z , 10 ^c Stenderup, Ansager sogn,	2,3	fiskeriejer Vilh. Gunder- lund, Hesselvig Enggård, Skarrild pr. Kibæk.
30.	8 ^{al} Stenderup, Ansager sogn,	3,0	Kristian Hansen, Dons- lund pr. Hovborg.
31.	8 ^{am} Stenderup, Ansager sogn,	1,3	mejeribestyrer Hans Pin- nerup Jacobsen, Havre- vænget 9, Grindsted.
32.	1 ^a Tofterup og Skovsende, Sta- rup sogn,	5,3	gårdejer Ivar Thovtrup Simonsen, Tofterup pr. Grindsted.
33.	1 ^e , 1 ⁱ , 2 ^f , 2 ⁱ , 2 ^k , 2 ^l , 2 ^m , 8 ^b Tofterup og Skovsende, Sta- rup sogn.	163,2	A/S Faldhøje Plantagevirk- somhed, Tofterup pr. Grind- sted, v/direktør Klaus Sørensen, Adgangsvejen, Esbjerg.
34.	2 ^h , 7 Tofterup og Skovsende, Starup sogn,	3,0	gårdejer Olav Willadsen, Kjersing pr. Esbjerg.

i alt ca. 338,1 ha.
=====

Den detaljerede fredningspåstand for området er sålydende:

-
- "1. Området må ikke bebygges. Eksisterende bygninger må ikke ombygges, udvides eller genopføres efter nedrivning, brand m.m. uden fredningsnævnets godkendelse.
 2. Boder, skure, master og andre skæmmende indretninger må ikke opføres. Det er dog tilladt uden nævnets godkendelse at indrette læskure i forbindelse med allerede eksisterende landbrug.
 3. Afgravning og opfyldning er ikke tilladt.
 4. Det er i området ikke tilladt at indrette lossepladser eller oplagspladser for brugte automobiler eller lignende.
 5. Det er ikke tilladt at foretage tilplantning uden for plantagerne. Dog er plantning af læhegn, bortset fra nåletræer, og beplantning i haver i tilknytning til beboelsesejendomme tilladt. På de nuværende lyngarealer kan fredningsmyndighederne uden udgift for ejerne lade fjerne selvsåede træer såvel eksisterende som fremtidig opvækst. Materialet tilfalder lods-ejerne, såfremt disse ønsker det.
 6. Åregulering og afvanding må ikke foretages uden nævnets godkendelse.
 7. Det er ikke tilladt uden nævnets godkendelse at foretage ændringer af åbredden, oprette yderligere dambrug eller udvide bestående dambrug.
 8. Nuværende hedearealer må ikke opdyrkes, og de nuværende engarealer må ikke tages i brug til anden driftsform.
 9. Henkastning af affald er forbudt.
 10. Der må ikke opsættes hegn bortset fra nødvendige kreaturhegn.
 11. Camping er ikke tilladt.
 12. Der tillægges almenheden adgang til gående færdsel ad de over matr. nr. 8 e, 8 z, Stenderup, Ansager, 5 a, 9 bp, Donslund,

Hejnsvig, og 3 g, 3 aq, 4 o, 4 b, 4 q, 4 r, 4 p, 4 s, 4 aa, 4 u, 4 d og 4 m, Risbøl, Lindknud, førende private veje og stier jfr. vedhæftede bilag.

13. Arealerne må i øvrigt benyttes som hidtil."

.....
Sagen har af fredningsnævnet været forelagt for Naturfredningsrådet, der i brev af 15. oktober 1968 bl.a. udtaler:

.....
"Rådet kan anbefale den (fredningspåstanden) i henhold til dens grunde og punkter. Man kunne egentlig tænke sig den smukke, snoede Ansager å fredet i større længde, f.eks. mod vest til Stenderup ved Grindsted-Esbjerg vejen, men skal man begrænse længden, synes valget rigtigt, fordi man her kan tilknytte heder og gøre et bredere område egnet til vandring."

.....
Fredningsnævnet, der under denne sag består af dommer Poul Buch, Varde, amtsrådsmedlem, sognerådsformand Alfred Jeppesen, Ølgod, gårdejer Kr. L. Frandsen, Grimstrup, gårdejer Marius Pedersen, Klink, Hejnsvig, gårdejer Niels Storm Nielsen, Vittrup, Brørup, købmand H. Th. Nissen, Torvet, Ansager, og skovfoged Troels Jørgensen, Slauggård, Vorbasse, har behandlet sagen på behørigt indvarslede møder den 18. november 1968, den 14. april og den 9. juni 1969, hvortil var indkaldt samtlige lodsejere og andre interesserede, og hvortillige var mødt repræsentanter for Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter, Danmarks Naturfredningsforening, Ribe amtsråd samt Hejnsvig, Helle og Ansager kommuner.

Nævnet har derhos behandlet sagen internt den 13. oktober 1969 og har foretaget indgående besigtigelser af de interesserede arealer.

Nævnet har under sagen haft teknisk bistand af landinspek-

tør Gert Alsted, Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing
amter, Ringkøbing.

Under sagens behandling er der over for nævnet fremsat indsigelser imod, at der foretages fredning i det af fredningsplanudvalget anførte omfang. Såfremt fredningen gennemføres som foreslået, har lodsejerne påstået sig tilkendt erstatninger som nedenfor nærmere anført.

Forstkandidat Jesper Refn har for Danmarks Naturfredningsforening anbefalet, at den foreslåede fredning gennemføres.

Medlem af fredningsplanudvalget, amtsrådsmedlem Andreas Heick, Hejnsvig, har henledt opmærksomheden på, at der i fredningskendelsen bør indføres bestemmelser om åløbets regulering og vedligeholdelse, at arealet bør plejes, så det ikke kommer til at ligge som vildnis, og at der bør gives tilladelse til græsning m.v.

Gårdejer Ivar Thovtrup Simonsen, matr. nr. 1 a Tofterup og Skovsende, Starup sogn, har gjort gældende, at der bør være frihed for lodsejerne til at udnytte deres arealer bedst muligt, og at det ikke nytter meget med en tilbudt erstatning for gennemført fredning, der vil blive beskattet. I hvert fald må erstatningen beregnes rundeligt under hensyn til den skattebyrde, der følger med. Han har endvidere påstået fredningen af sin ejendom begrænset i forhold til den af advokat Revsbech, Esbjerg, for ejendommen Lyngriis, matr. nr. 2 h, 7 Tofterup og Skovsende, Starup sogn, påståede begrænsning.

Advokat Revsbech har for gårdejer Olav Willadsen, Kjersing pr. Esbjerg, matr. nr. 2 h, 7 Tofterup og Skovsende, Starup sogn, mundtligt og skriftligt protesteret mod fredningens gennemførelse samt nedlagt en række subsidiære påstande.

Det hedder i brev af 8. april 1969 bl.a.:

.....

"at der under sagen vil blive nedlagt følgende påstand:

Principal at ingen del af den min klient tilhørende ejendom fredes,

subsidiært at en mindre del end indtegnet på sagens kortbilag fredes, og at den del der fredes, fredes på vilkår som nedenfor nævnt under mere subsidiært, og

mere subsidiært at fredningen sker i overensstemmelse med vedlagte fredningsservitut og mod erstatning.....

Hovedtrækkene i begrundelsen for påstanden er følgende:

Der er ikke for den af Olav Willadsen ejede ejendom bevist særligt fredningsgrundlag, dels da ejendommen på det indtegnede område for fredningsgrænse ikke støder op til åen, og dels da ejendommen for samtlige de arealer der ligger inden for den indtegnede fredningsgrænse er opdyrket, herunder - med fredningsnævnets tilladelse - de 8 ha. Olav Willadsen har erhvervet fra A/S Faldhøje plantage

Den for fredningen angivne fredningsinteresse forekommer således ikke for nævnte ejendom, og selvom den havde forekommet i begrænset omfang, måtte fredning af arealet alligevel afvises, idet den begrænsede fredningsinteresse måtte afvejes mod det indgreb fredningen ville påføre de på ejendommen drevne virksomheder, landbrug og fjerkræfarm, og afvejes med betydningen af disse erhvervsinteresser, og det kan således nævnes, at der siden 1959, da ejendommen blev erhvervet af et interessentskab med Olav Willadsen som medinteressent og senere overtaget af Olav Willadsen alene, i fjerkræfarmen er investeret beløb af størrelsesordenen 1,5-1,8 millioner kroner. Gennem de foretagne investeringer er ejendommen indgået i en større produktionsenhed, og det kan således nævnes, at der for denne ejendom alene er tegnet aktiekapital for kr. 300.000,00 i Farre Fjerkræslagteri, hvortil ejendommen sammen med andre ejendomme er leverandør. Denne ejendom blev netop erhvervet og indrettet

til dette formål på grund af dens afsides beliggenhed for, at farmen kunne drives fjernt fra andre smittekilder og endelig for, at farmen kunne drives uforstyrret fra forekommende støjkilder, der kan skræmme dyrene med deraf følgende hindring af vækst og æglægning. I denne henseende er ejendommens jordtilliggendes størrelse og beliggenhed af særlig betydning, idet der udover allerede opførte bygninger eksisterer plan for opførelse af fjerkræbygninger for større dele af restejendommen, sigtende på fuld udnyttelse af jordtilligget med fjerkræbygninger med tilhørende folde for fjerkræ placeret i passende indbyrdes afstand over ejendommen, og således at der indimellem bygningerne fortsat drives landbrug under udnyttelse af den gødningskraft der fra affald og gødning fra dyrene forekommer herved.

Nævnte hovedtræk i begrundelsen for påstanden anføres dels til støtte for undladelse af fredning overhovedet, men ligeledes til støtte for, at der fredes mindst muligt af ejendommens arealer, men for det tilfælde, at der uagtet dette alligevel ønskes dele af ejendommen fredet, må en sådan fredning ske under hensyntagen til eksisterende erhverv på ejendommen, som det vil koste meget betydelige beløb at flytte til anden ejendom, ligesom anden egnet ejendom vil være vanskelig at finde, og sker fredningen ikke under sådan hensyntagen må følgerne for erhvervet på restejendommen erstattes."

.

Et med ovennævnte brev fremsendt forslag til en fredningsservitut for den omhandlede ejendom er sålydende:

.

"forpligter herved mig selv og efterfølgende ejere af matr. nr. 2 h og 7 Tofterup og Skovsende, Starup sogn, samt parcel 2 af matr. nr. 2 f Tofterup og Skovsende, Starup sogn, af areal 80.000 m², hvoraf vej 480 m², således som indtegnet af landinspektør Olaf Kristensen,

Esbjerg, på kort af 11/11 1968, dog med undtagelse af parcel 2 af matr. nr. 2 h Tofterup og Skovsende, Starup sogn, således som indtegnet, af areal 38.550 m², hvoraf vej 750 m², i anledning af den foretagne fredning af dele af nævnte ejendomme i forbindelse med fredning af arealer mellem Donslund og Baldersbæk m.m., i anledning af hvilken der er udbetalt mig en erstatning på 6.000 kr. pr. ha + rente, til at respektere nedenstående servitutforpligtelse:

1.

Indenfor de fredede områder, hvis grænser er indtegnet på vedhæftede kort, må udover de bygninger den fortsatte udbygning af eksisterende industrialiserede fjerkræfarm på ejendommene tilsiger ikke uden fredningsnævnets godkendelse foretages bebyggelse, dog at læskure til kreaturer og andet husdyrhold, herunder folde for fjerkræ, kan anbringes uden nævnets godkendelse.

2.

Der må på ejendommene ikke foretages grusgravning eller anden ændring af landskabsformen, dog at det er tilladt til eget brug for anlæg og vedligeholdelse af private veje, herunder ikke blot af eksisterende veje, men også veje, som forannævnte drift måtte tilsige anlagt, at foretage den hertil fornødne grusgravning, ligesom det skal være tilladt at foretage den grusgravning landbrugsdriften og fjerkræfarmens drift tilsiger, herunder såvel til strømateriale og lignende som til opførelse af bygninger. Endvidere er det tilladt, dels til eget brug, og dels i det omfang allerede eksisterende privat- og offentligretlige forpligtelser tilsiger dette, at foretage mergelgravning.

Der må på de under fredningskendelsen omfattede arealer ikke indrettes oplagsplads for brugte automobiler eller lignende, ligesom der ikke må oprettes losseplads til henkastning af affald og lignende; dog at det er tilladt at hensætte i stakke og andre

former for ansamlinger de af ovennævnte landbrugsdrift og den specielle industrialiserede drift naturligt flydende avls- og affaldsstakke, såsom gødning og lignende.

3.

Fredningen skal ikke være til hinder for, at træbevoksede arealer ryddes, dyrkes og/eller genplantes med trævækst, ligesom såvel opdyrkede som uopdyrkede arealer må tilplantes med trævækst. Der eksisterer ingen pligt til at genplante de med trævækst bevoksede arealer, ligegyldigt af hvilken grund trævæksten måtte være fjernet fra området, og der er ingen pligt til ved særlig pleje, gødning og lignende, at søge planter og trævækst opretholdt, ligesom uopdyrkede arealer må opdyrkes uden pligt til at fortsætte dyrkningen.

4.

Der må på det fredede areal udover eksisterende master, der bærer forsyningsledninger til landbrugsejendommen og fjerkræfarmen ikke rejses andre master end de til den fortsatte drift af landbrugsejendommen og fjerkræfarmen, såvel i disses nuværende som udvidede skikkelse, fornødne master til forsyningsledninger for el og telefon, ligesom der bortset fra hvad nævnte bedriftsformer kræver af hegn til hegning af husdyr, herunder fjerkræ, ikke opsættes hegn på arealerne, ligesom erhvervsmæssig camping ikke er tilladt."

.....

Advokaten har derhos nærmere over for nævnet mundtligt uddybet sine påstande i tilslutning til sit skriftlige indlæg, ligesom han har udbedt sig en nærmere begrundelse af, hvorfor der er rejst fredningssag.

Samme har for A/S Faldhøje Plantagevirksomhed, Tofterup pr. Grindsted, matr. nr. e 1 e, 1 i, 2 f, 2 i, 2 k, 2 l, 2 m og 8 b Tofterup og Skovsende, Starup sogn, dels mundtligt dels skriftligt

protesteret mod fredningens gennemførelse samt nedlagt en række subsidiære påstande.

Det hedder i brev af 9. april 1969 herom bl.a.:

.....
"at der under sagen vil blive nedlagt følgende påstand:

Principalt at ingen del af den aktieselskabet tilhørende ejendom fredes,

subsidiært at en mindre del end indtegnet på sagens kortbilag fredes, og at den del der fredes, fredes på vilkår som nedenfor nævnt under mere subsidiært, og

mere subsidiært, at fredningen sker i overensstemmelse med vedlagte fredningsservitut og mod erstatning

Ejendommene hvoraf dele påstås fredet tilhører A/S Faldhøje Plantage, og aktiekapitalen i nævnte selskab har direktør Claus Sørensen gennem årene erhvervet for sig og sin familie med det formål på ejendommen at foretage langtidsinvesteringer ved tilplantning med plantage, og betydelige arealer er allerede tilplantet. Dele af ejendommen - ca. 45 ha - har hidtil og vil fremover være dyrket som landbrug, medens andre arealer har henligget uopdyrkede, men er indgået i planerne for videre tilplantning og planer for opdyrkning, og det areal der er solgt til gårdejer Olav Willadsen er netop solgt med opdyrkning for øje. Videre har der i langtidsplanlægningen været kalkuleret med anlæg af dambrug med karpeavl for øje, og når der er tale om karpeavl beror det på vandets særlige karakter i åen og beliggenhed i engstrækning, der er nødvendig for karpeavl. I denne forbindelse skal nævnes, at direktør Claus Sørensen og familie i 2 menneskealdre både her i landet og i udlandet har drevet adskillige dambrug, herunder med karpeavl. I forsommeren 1967 anmodede direktør Claus Sørensen landinspektør Dahl Christensen, Varde, om i forbindelse med andet dambrugsprojekt for

nærværende areal at udarbejde et projekt for karpeavl. Projektet, om hvilket der mellem Dahl Christensen og Claus Sørensen har været holdt 2 projekteringsmøder allerede inden fredningssagen blev rejst, skulle i alt væsentligt fra landinspektørens side være klar til forelæggelse for landvæsenskommissionen, og i denne forbindelse bemærkes, at der til karpeavl er tale om væsentlig mindre stemmehøjde end det f.eks. er tilfældet for dambrug for ørred. Forekommende materiale og udtalelse fra landinspektøren vil blive indhentet, ligesom det forbeholdes at føre landinspektøren for fredningsnævnet som vidne.

Videre oplyses det, at der i forskellige perioder har været foretaget tørvegravning i området, ikke blot til eget brug, men også til erhvervsmæssig udnyttelse i perioder, hvor sådan gravning har været rentabel.

Videre skal nævnes, at arealet er under udbygning som jagt- og vildtreservat, jfr. at der med fredningsnævnets tilladelse er opsat 7,5 km hegn, alt for en pris af kr. 65.000 i 1968. Hegnet der som nævnt er opsat er første etape i en større plan for hegning, i hvilken plan det meste af det areal der påtænkes fredet indgår i. Claus Sørensen har hidtil personlig drevet jagten, men er gået ind i den hernævnte form for dyre- og vildtreservat og foretaget nævnte investering samt påtænkt yderligere investering for på denne måde at gøre ejendommen erhvervseget også på jagtområdet, og den her særlig nævnte hegnede jagt har vist sig mere rentabel end ordinær jagtform i kombination med skovbrug og landbrugsdrift, således at disse virksomheder samlet er egnet til at give bedre udbytte af investeret kapital på større jordbesiddelser, herunder lettere jorder, og formen er gennemført flere steder i landet, bl.a. på herregården Mejlgaard på Djursland og på en herregård på Fyn.

Den påståede fredning griber således ind i en specielejendom, hvori er foretaget investeringer og foretaget planlægning med

langsigtet investering for øje, og påtænkt fredning og interessen heri må derfor afvejes med de erhvervsinteresser, der er knyttet til arealerne, og da disse, som det fremgår af foranstående, er betydelige, set i forhold til den begrænsede opfyldelse af det angivne fredningsformål, der med fredningen kan blive tale om, nedlægges den principale påstand om, at ingen del af ejendommene fredes. I denne forbindelse nævnes, at kun en ringe del af arealet kan ses fra offentlige veje eller de veje, der under mødet den 18. november 1968 blev oplyst at være omfattet af pkt. 12 i Fredningsplanudvalgets skrivelse af 7. juni 1968.

Udover den forannævnte virksomhed på ejendommen foreligger der planer om i et område på hedens højdedrag at lave et rekreativt område med ca. 50 fritidshuse. Planerne har direktør Claus Sørensen arbejdet med nogen tid og havde netop da fredningssagen blev rejst mere konkret overvejet at realisere disse, idet det netop havde vist sig, at der var betydelig interesse for fritidshuse i området, jfr. at der allerede er indrettet og opført adskillige som sådan, og området forekommer velegnet hertil, idet området forekommer tilpas isoleret og indeholder adskillige eftertragtede fritidsfaciliteter, såsom skov, å, eng, hede m.v., og med en fritidskoloni på ca. 50 huse vil disse kunne blive meget attraktive samtidig med at der kunne skabes en fælles planlægning og fælles forsyning med vand, elektricitet og lignende. Hvis arealet fredes, vil der således blive udelukket en væsentlig udnyttelse af områdets muligheder i økonomisk henseende for ejeren."

.....

Et med ovennævnte brev fremsendt forslag til en fredningsservitut for den omhandlede ejendom er sålydende:

.....

"... forpligter herved sig selv og efterfølgende ejere af matr. nr. 1 e, 2 f, 2 m, 2 l Tofterup og Skovsende, Starup sogn, med undtagelse

af 80.000 m², hvoraf vej 480 m², nemlig parcel 2 af matr. nr. 2 f, således som indtegnet af landinspektør Olaf Kristensen, Esbjerg, på kort af november 1968, samt parcel 2 af matr. nr. 2 h Tofterup og Skovsende, Starup sogn, af areal 38.550 m², hvoraf vej 760 m², i anledning af den foretagne fredning af dele af nævnte ejendomme i forbindelse med fredning af arealer mellem Donslund og Baldersbæk m.m., i anledning af hvilken der er udbetalt aktieselskabet en erstatning på kr. 10.000 pr. ha + rente til at respektere nedenstående servitutforpligtelse:

1.

På de under fredningen omfattede arealer, hvis grænser er indtegnet på vedhæftede kort, må ikke foretages nogen bebyggelse, herunder boder og skure, dog at de i forbindelse med eksisterende landbrugsdrift fornødne læskure for husdyrhold og de til skovbruget på ejendommen fornødne driftsmæssige indretninger må opføres. Det er tilladt at opføre de i forbindelse med nedennævnte dambrug fornødne driftsbygninger, dog at disses endelige placering og ydre fremtrædelsesform skal godkendes af påtaleberettigede i henhold til nærværende servitut.

2.

Udover master der bærer forsyningsledninger til el og telefon til nævnte landbrugs-, skovbrugs- og dambrugsdrift må der på området ikke rejses master, ligesom det udover den til den landbrugsmæssige drift og driften af det på ejendommen eksisterende jagt- og vildtreservat, ikke er tilladt at opsætte hegn, hvorved bemærkes, at der i forvejen på området og tilstødende arealer er opført ca. 7500 m vildtheqn.

3.

Der må på ejendommen ikke foretages grusgravning eller anden ændring af landskabsformen, dog at det er tilladt til eget brug for anlæg og vedligeholdelse af egne private veje at foretage den

hertil fornødne grusgravning, herunder ikke blot af eksisterende veje, men også veje, som forannævnte land- og skovbrugsdrift og nedennævnte dambrugsdrift måtte tilsige anlagt, ligesom forbrug af sand til landbrugsdriften, såsom bygningers opførelse og vedligeholdelse og strømateriale m.m., graves. Endvidere er det tilladt, dels til eget brug, og dels i det omfang allerede eksisterende privat- og offentligretlige forpligtelser tilsiger dette, at foretage mergelgravning. Endvidere er det tilladt ikke blot til eget brug, men også til erhvervsmæssig udnyttelse at genoptage og fortsætte tørvegravning i de områder af arealerne, hvor sådan gravning allerede måtte være påbegyndt.

Der må på de under fredningskendelsen omfattede arealer ikke indrettes oplagsplads for brugte automobiler eller lignende, ligesom der ikke må oprettes losseplads til henkastning af affald og lignende, dog at det er tilladt at hensætte i stakke og andre former for ansamlinger de af ovennævnte landbrugsdrift og skovbrugsdrift og den forannævnte tørvegravnings drift naturligt flydende avls-, beholdnings- og affaldsstakke og ansamlinger.

4.

Uanset bestemmelsen i øvrigt i nærværende deklaration er der forbeholdt ejerne med fornødne myndigheders godkendelse i øvrigt ret til på den nordøstlige del af arealet at oprette dambrug for karpe, ørred eller anden fiskeavl og herunder lade foretage fornødne bygningsværker til stemmewærker, jordregulering til arealets indretning til sådan drift med deraf flydende anlæg af bassiner m.v. til fisk. Den endelige placering og ydre fremtrædelsesform af nævnte indretninger skal godkendes af de påtaleberettigede i henhold til nærværende servitut.

5.

Fredningen skal ikke være til hinder for, at træbevoksede arealer ryddes, dyrkes og/eller genplantes med trævækst, ligesom

såvel opdyrkede som uopdyrkede arealer må tilplantes med trævækst. Der eksisterer ingen pligt til at genplante de med trævækst bevoksede arealer, ligegyldigt af hvilken grund trævæksten måtte være fjernet fra området, og der er ingen pligt til ved særlig pleje, gødning og lignende, at søge planter og trævækst opretholdt, ligesom uopdyrkede arealer må opdyrkes uden pligt til at fortsætte dyrkningen."

.....

Advokaten har derhos nærmere mundtligt uddybet sine påstande i tilslutning til sit skriftlige indlæg, ligesom han også for denne lodsejer har udbedt sig en nærmere begrundelse af, hvorfor der er rejst fredningssag.

Direktør Poul Hove, matr. nr. 9 br Donslund, Hejnsvig sogn, har anført, at han har erhvervet sit areal til rekreativt formål, hvorfor han har ønsket oplyst, hvorvidt det foreslåede forbud mod camping var generelt, samt hvorledes det ligeledes foreslåede forbud mod plantning skal forstås.

Landinspektør Gert Alsted, Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter, har besvaret forespørgslen, og Danmarks Naturfredningsforening har i denne anledning i brev af 21. april 1969 bl.a. foreslået, at fredningsplanudvalgets udkast til bestemmelser om camping formuleres således:

.....

"Camping er ikke tilladt - herunder også kortvarig teltslagning og henstilling af campingvogne."

.....

Ingeniør A. Dahlstrøm Madsen, matr. nr. 2 af, 2 ak, 9 bg Donslund, Hejnsvig sogn, har fremført ønsker om, at der bliver givet mulighed for bebyggelse i området, ligesom han har ønsket oplyst, hvad der nærmere forstås ved, at almenheden får adgang.

Sekretær, cand. jur. Kaj Lotz, København, har på vegne

I/S Risbøl Dambrug v/Tage Bruhn, Kurt Bruhn, Herluf Jensen, Esben Ingemann, Peter Leth, Kirsten Lotz, Henrik Henriksen og Hans Poulsen, matr. nr. 3 g, 3 q, 3 ai, 3 al Risbøl, Lindknud sogn, 5 f, 5 h, 6 q, 9 n Donslund, Hejnsvig sogn, i brev af 22. maj 1969 bl.a. anført:

.....

"Principalt må jeg protestere mod, at fredning af de omhandlede arealer overhovedet finder sted, idet området ikke kan antages jfr. naturfredningslovens § 1 at have væsentlig betydning for almenheden.

Subsidiært må jeg påstå fredning på andre vilkår end de i Fredningsplanudvalgets skrivelse af 7. juni 1968 nævnte, idet jeg skal forsøge kort at redegøre for I/S Risbøl Dambrugs interesse heri:

Dambruget blev stiftet ved interessentskabskontrakt af 2/10 1957 og trådte straks i virksomhed ved anlæggelsen af 30 damme på matr. nr. 3 g, 3 al og 3 q af Risbøl, Lindknud sogn. Dambruget er siden udvidet i det omfang financieringsevnen har tilladt, idet man fortløbende har søgt at erhverve arealer og udbygge anlægget til den størrelse vandtilførslen fra Ansager å gør mulig. Der er således i tiden fra 1957 anlagt yderligere 16 damme, opført en fiskemesterbolig, en assistentbolig og et hakkehus, ligesom det tekniske anlæg fortløbende er udbygget med maskiner, pumper, lysmaster, tipvognsspor m.v.

Det må således antages, at dambruget ved modtagelsen af fredningsnævnets skrivelse af 18. september 1968 var en særdeles sundt udviklet virksomhed med god beliggenhed og med planer om fortsat naturlig udbygning til den størrelse som vandforhold og terræn betinger.

På vedlagte skitse er med blå skravet en udvidelse af

dambruget med 12 damme og en ekstra bagkanal. Planen forudsætter erhvervelse af matr. nr. 9 o Donslund, Hejnsvig sogn, og en parcel på ca. 1,1 ha af matr. nr. 3 n Risbøl, Lindknud sogn, beliggende umiddelbart vest for matr. nr. 3 q ibd., samt matr. nr. 6 f, 6 p og 9 n Donslund, Hejnsvig sogn.

Af de nævnte parceller ejes de 3 sidstnævnte af interessenter i dambruget, således at dambrugets erhvervelse af disse ikke er betinget af trediemands salgsvilje, medens matr. nr. 3 n Risbøl, Lindknud sogn, tilhører Baldersbæk plantage. En parcel på 1,1 ha af dette matr. nr. skulle det ikke være utænkeligt at erhverve under hensyn til, at flere af dambrugets interessenter ejer arealer, der grænser op til arealer tilhørende Baldersbæk plantage, således at mageskifte ville være en naturlig løsning. Om overtagelse af matr. nr. 9 o Donslund, Hejnsvig sogn, var man ved modtagelsen af Fredningsnævnets nævnte skrivelse i forhandling, men disse forhandlinger blev stillet i bero på grund af den rejste fredningssag.

Herudover kan det nævnes, at dambruget indenfor en kortere årrække formentlig vil få behov for at opføre yderligere en bolig for en fiskeriassistent, idet det må antages som led i den almindelige samfundsudvikling at blive en betingelse for at få velkvalificeret arbejdskraft, at fornødne boligfaciliteter forefindes. Sådan bolig vil kunne etableres enten på de af dambruget nu ejede arealer eller på arealer, der erhverves fra interessenter i dambruget.

Endvidere har dambruget ønsket åens løb rettet ud gennem matr. nr. 3 ai Risbøl, Lindknud sogn, idet en sådan udretning ville betyde en betragtelig besparelse af arbejdskraft til rensning af det øverste stemmeværk, ligesom man har overvejet at foretage grundvandsboring med henblik på anlæg af yngelkummer.

For at anskueliggøre de ikke ubetydelige økonomiske interesser, der er forbundet med dambrugets fortsatte udvidelse, skal det

nævnes, at I/S Risbøl Dambrug i regnskabsåret 1/4-68 til 31/3-69 producerede ca. 125 t. ørreder væsentligst til levende eksport, repræsenterende en eksportværdi af størrelsesordenen 750.000,00 kr. i fremmed valuta.

Den projekterede udvidelse skønnes at forøge produktionskapaciteten med ca. 50 t. pr. år svarende til en eksportværdi af størrelsesordenen 300.000,00 kr.

Da der således må antages at være meget betydelig privat interesse og dertil en vis offentlig interesse i dambrugets trivsel, og da endvidere de ovenfor nævnte udvidelser af dambruget ikke kan antages at være af væsentlig betydning for det med fredningen forfulgte formål, skal jeg henstille, at man, såfremt min principale påstand ikke tages til følge, da tilføjer som yderligere punkt til de af Fredningsplanudvalget foreslåede fredningsvilkår:

"14. Fredningen skal dog ikke være til hinder for, at I/S Risbøl Dambrug udvides efter godkendelse fra Fredningsnævnet i overensstemmelse med de i skrivelse af 22/5 1969 fra dambrugets repræsentant til Fredningsnævnet nævnte muligheder."

En sådan ændring af fredningsvilkårene ville eventuelt kunne gøres tidsbegrænset og vil udskyde spørgsmålet om fastsættelse af eventuel erstatning.

Det kan tilføjes, at man fra dambrugets side vil være indstillet på loyalt at samarbejde med Fredningsplanudvalget og Fredningsnævnet, hvis et vilkår som det ovenfor anførte bliver gældende."

.....

Kaj Lotz har derhos mundtligt nærmere uddybet sine påstande i tilslutning til sit skriftlige indlæg, idet han specielt har gjort indsigelse imod kravet om færdselsret over de pågældende ejendomme, idet en sådan vil betyde en væsentlig ulempe for disse.

I et supplerende brev af 4. juni 1969 hedder det:

.....

"..... skal jeg herved tillade mig at ændre min tidligere nedlagte påstand, idet jeg fejlagtigt antog, at pkt. 7 i de for området foreslåede fredningsbestemmelser ville være til hinder for enhver udvidelse af I/S Risbøl Dambrug.

Da pkt. 7 i de foreslåede fredningsbestemmelser næppe kan antages at danne undtagelse fra de i punkterne 1, 2 og 10 foreslåede indskrænkninger, er det af meget stor betydning, at det fastslås i eventuelle fredningsvilkår, at dambruget med fredningsnævnets godkendelse kan udvides også med det fornødne tekniske apparatur og funktionærboliger, uanset om det foregår på allerede af dambruget ejede arealer eller på eventuelt senere erhvervede parceller.

Det er derfor min opfattelse, at der, hvis min tidligere fremsatte principale påstand ikke tages til følge, må indføjes et yderligere vilkår for fredningen, for eksempel som det i min tidligere skrivelse foreslåede."

.....

Samme har på vegne ejerne af Lundgård, matr. nr. 3 t, 3 am, 3 aq, 4 o Risbøl, Lindknud sogn, 5 a, 5 d, 6 f, 9 ah, 9 bp Donslund, Hejnsvig sogn, Esben Ingemann, Peter Leth og Kirsten Lotz, i brev af 22. maj 1969 bl.a. anført:

.....

"Principalt må jeg protestere mod, at fredning af de omhandlede arealer overhovedet finder sted, idet området ikke kan antages jfr. naturfredningslovens § 1 at have væsentlig betydning for almenheden.

Subsidiært må jeg påstå fredning på andre vilkår end de i Fredningsplanudvalgets skrivelse af 7/6 1968 nævnte, idet jeg skal forsøge kort at redegøre for samejernes interesser heri:

Ejendommen Lundgård erhvervedes i 1897 af arkitekt Valdemar Ingemann, der er farfar til to af de nuværende ejere af ejen-

dommen, medens den tredje ejer er besvogret med sine samejere. Ejendommen har siden 1897 været i familiens eje og er ved køb, mageskifte og salg i tidens løb ændret en del. Den sidste væsentlige ændring skete ved frasalg af plantagen i 1962. Den resterende ejendom på ca. 30 ha, hvoraf ca. 14 ha er behæftet med fredskovspligt, men til dels ikke tilplantet, er for tiden bortforpagtet og drives som landbrug, idet dog en del af bygningerne samt haven på ca. 1 ha er til disposition for ejerne til ferieophold.

Da familien således i mere end 70 år har haft en selvstændig bolig, ville det være af væsentlig interesse, om det i fredningsvilkårene kunne præciseres, at der på ejendommen må være to selvstændige boliger, således at man ikke på et senere tidspunkt risikerer at få afslag på anmodning om tilladelse til ombygning eller evt. genopførelse under påberåbelse af, at der i det fredede område ikke tillades opførelse af ferieboliger.

Endvidere ville det være af væsentlig interesse for ejerne af Lundgård, der alle er interessenter i I/S Risbøl Dambrug, om det kunne præciseres, at mulig udvidelse af Dambruget om fornødent ville kunne ske ved tilkøb af parceller af ejendommen Lundgård.

I forbindelse med pkt. 5 i de foreslåede fredningsbestemmelser må jeg bemærke, at hele matr. nr. 5 a Donslund, Hejnsvig sogn, er behæftet med fredskovspligt, men for tiden kun i ringe omfang er tilplantet, da parcellens nuværende område i sin tid udgjorde tjenestejorden til Lundgård plantage. Af matr. nr. 5 a er kun ca. halvdelen, eller ca. 7 ha omfattet af den foreslåede fredning, medens restparcellen må påregnes tilplantet, således at ejendommen i ikke ringe grad vil ændre karakter i forhold til sin nuværende status.

Helt afgørende for ejernes modstand til den foreslåede

fredning er den i fredningsbestemmelsernes pkt. 12 foreslåede færdselsret. Jeg skal i denne forbindelse henlede opmærksomheden på, at fredningsplanudvalgets repræsentant på mødet den 14/4-69 oplyste (jfr. referatets pag. 6), at formålet med færdselsretten var at skabe forbindelse mellem arealerne syd for åen og den offentlige bivej nord for åen.

Lad mig i den anledning påpege, at man fra de offentlige biveje nord og syd for åen har udsigt til hedearealerne i vest og til omtrent hele ådalen bortset fra det stykke, der optages af dambruget og Lundgårds have, at gående færdsel nødvendigvis må tilbage over samme bro eller tage en omvej på ca. 10 km, at det eneste den gående færdsel over matr. nr. 5 a, 9 bp Donslund, Hejnsvig sogn, og matr. nr. 3 aq og 4 o Risbøl, Lindknud sogn, således er ene om at give adgang til, er udsigten til Lundgårds have og sydfacade, samt at den foreslåede færdsel vil give offentligheden lejlighed til at passere umiddelbart forbi haven i en afstand af under 30 m fra bygningens havedør.

Det er derfor min opfattelse, at der ikke i naturfredningslovens § 1, stk. 2, er hjemmel til at tillade den foreslåede færdselsret."

.....

Kaj Lotz har derhos mundtligt nærmere uddybet sine påstande i tilslutning til sit skriftlige indlæg som ovenfor anført.

Landmand Jannik P. Kristensen, Risbøl, matr. nr. 3 r, 4 s Risbøl, Lindknud sogn, har protesteret mod, at fredningen gennemføres som af fredningsplanudvalget påstået. Han har videre anført, at der på hans ejendom er beliggende en grusgrav, som han og hans nabo fortsat ønsker at udnytte. Endvidere har han udtrykt betænkelighed ved påstanden om, at selvsåede træer skal kunne fjernes, idet sådanne træer har betydning som læplantering for hans dyr.

Endelig har han henledt opmærksomheden på, at der i en fredningskendelse bør tages forbehold med hensyn til udnyttelse af merglings- og tørvegravningsret, særligt i ekstraordinære situationer som krige eller lignende, ligesom kendelsen bør udformes således, at lodsejerne ikke ved gennemførelse af sagen udsætter sig for civilretligt ansvar i henhold til tinglyste deklarationer.

Grosserer Niels Roepstorff, Niels Skriversvej 8, Virum,
matr. nr. 2 ag, 2 ah, 9 bi, 9 bk Donslund, Hejnsvig sogn, har forespurgt, om der er planer om senere at give udvidet adgang til færdsel for almenheden, om han har ret til at genopføre et hus som det, der i øjeblikket forefindes, i tilfælde af evt. ildebrand samt om, hvilke begrænsninger der vil gælde med hensyn til en plantage, der fældes.

I brev af 12. august 1969 har grosserer Roepstorff nærmere anført:

.....

"Som ejer af matr. nr. 2 ah m.fl. Donslund skal jeg meddele, at jeg intet har at indvende mod den påtænkte fredning, som den hidtil er forelagt, såfremt jeg ikke fratages retten til:

1. i tilfælde af f.eks. brand at genopføre det på ejendommen beliggende sommerhus opført af hvidkalkede mursten og med stråtag i uændret skikkelse og uden udvidelse på samme sted. Huset er i sin tid godkendt, som det er opført, af Fredningsnævnet og Ribe amt.
2. frit at fælde eller nyplante træer, eller anvende det areal på ca. 10 hektar, som jeg i årene 1962-63 helt for egen regning lod plante med fortrinsvis nåletræ til landbrug. Der er hverken landbrugs- eller fredskovspligt."

.....

Landinspektør Gert Alsted har hertil svaret, at almenhedens adgang over arealerne kun tænkes tilladt på veje anvist på det kort,

der vil blive tinglyst som bilag til kendelsen, at bygninger, der f.eks. er nedbrændt, ikke genopføres uden særskilt tilladelse, samt at der intet bør være til hinder for, at en nedbrændt eller ombygget plantage genplantes; i sidstnævnte tilfælde må det dog være ejeren tilladt at lade arealet henligge til landbrugsmæssig benyttelse, hvis dette i øvrigt er lovligt efter skovlovgivningen.

Konsulent Verner Hansen, De jyske landbo- og husmandsfor-
eningers rådgivende udvalg vedrørende ekspropriation m.v. har på
vegne en kreds af lodsejere i fredningsområdet i brev af 20. maj
1969 bl.a. anført:

.....
"Fra udvalgets side finder man ikke anledning til bemærk-
ninger angående begrundelsen fra fredningssagens rejsning, hvor-
imod 1) fredningspåstandens indhold, 2) omfanget af de fredede are-
aler giver anledning til følgende bemærkninger:

ad 1. Fredningspåstandens indhold. Bestemmelsen i pkt. 5 omhand-
lende plantning af læhegn foreslås ændret, således at ordene "....,
bortset fra nåletræer," stryges, evt. erstattes med "fortrins-
vis af løvtræer".

Når denne ændring foreslås begrundes det med, at direkte
forbud mod plantning af nåletræer til læhegn kan være generende
på eventuelle lokaliteter, hvor løvtræer vanskeligt trives.

Vedr. pkt. 8 foreslås tilføjet, at det skal være tilladt
at foretage pløjning af engarealerne med henblik på nyudlæg af græs.

Såfremt dette ikke tilføjes, vil en streng administration
af fredningspåstanden kunne hindre en nødvendig udskiftning af
græsset i engene.

ad 2. Omfanget af de fredede arealer.

Med hensyn til omfanget af de fredede arealer er man af den
opfattelse, at fredningsgrænsen i det nordøstlige område kunne ryk-

kes nærmere åen, idet fredningen her omfatter arealer, der forekommer meget lidt naturskønne."

.....

Konsulent Verner Hansen har endvidere fremhævet, at den påtænkte vejadgang til ådalen ved brdr. Korsgårds ejendom, matr. nr. 8 e, 8 aa, 8 ab, 8 ac Stenderup, Ansager sogn, ønskes flyttet længere mod sydøst, samt at ejeren af matr. nr. 4 t, 4 v, 4 ø Risbøl, Lindknud sogn, ønsker at fortsætte med lergravning på ejendommen, i hvilken forbindelse ejeren, landmand Jacob Nielsen Jensen, Risbøl, over for nævnet har oplyst, at udvindingen omfatter ca. 300 m³ årlig, samt at han er rede til at udjævne de udgravede arealer efter afgravningen. Endelig har konsulenten fremhævet lodsejernes store interesser i på de til åen grænsende arealer at kunne udnytte disse til campering og enkelte steder til sommerhusbebyggelse.

Jacob Nielsen Jensen, matr. nr. 4 t, 4 v, 4 ø Risbøl, Lindknud sogn, har om lergravningen på sin ejendom nærmere forklaret, at Hejnsvig kommune hvert år i maj måned plejer at hente ler, hvilket medfører en sænkning af terrænet på ca. 1 meter. Der foretages normalt udjævning efter lergravningen.

Skovrider Bech, Baldersbæk, har på vegne ejeren af matr. nr. 3 n Risbøl, Lindknud sogn, Holger Petersens fond v/Hedeselskabets 7. distrikt, Vorbasse, i brev af 19. maj 1969 bl.a. anført:

.....

"Det drejer sig om et engareal på ca. 1,1 ha beliggende ned til og syd for Ansager å umiddelbart vest for Risbøl Dambrug.

Arealet, der er særdeles velegnet til anlæg af ørreddamme, kan ved en eventuel udvidelse af Risbøl Dambrug give plads til 13 damme.

Risbøl Dambrug har tidligere været - og er stadig - interesseret i at erhverve dette areal til en sådan udvidelse."

.....
Skovrider Bech har derhos mundtligt over for nævnet redegjort nærmere for det omhandlede forhold.

Statsautoriseret revisor A. Kjersgård Nielsen, Kolding,
har på vegne fiskeriejer Henrik Henriksen, Donslund, som ejer af matr. nr. 3 l, 3 aa, 3 ab, 3 ac, 3 ad, 3 ae, 3 af, 3 ag, 3 ah, 3 an, 4 c, 4 k, 4 aa Risbøl, Lindknud sogn, og 6 p, 9 al, 9 am, 9 an Donslund, Hejnsvig sogn, samt A/S Donslund Møllers Dambrug, Donslund, som ejer af matr. nr. 5 g Donslund, Hejnsvig sogn, i brev af 30. maj 1969 bl.a. anført:

.....
"Som ejere af en række parceller i Risbøl, Lindknud kommune og Donslund, Hejnsvig sogn, der er omfattet af verserende fredningssag i henhold til naturfredningslov, skal vi herved protestere mod, at sagen nyder fremme.

Vi finder det ikke rimeligt, at de pågældende arealer fredes, idet de efter vor mening ikke har sådanne naturværdier m.v., som kan berettigge hertil - i så fald skulle den væsentligste del af Danmark fredes.

Vi henviser til, at almenheden ikke har vist de pågældende arealer interesse, og vi har fundet naturligt, at en fredningssag i hvert fald var underbygget med oplysninger om, at arealerne havde almenhedens interesse.- De værdier, som enkelte har kunnet finde på arealerne, nemlig fred og ro, vil ved en fredning også forsvinde, således at der ved sagens gennemførelse kun kan blive tale om, at værdier mistes i stedet for at værdier skabes.

Vi finder ikke anledning til at komme ind på betragtninger over bl.a. den private ejendomsret, men føler, at man her er ude for et tilfælde, hvor en sag - når loven engang er vedtaget - skal fremmes for enhver pris, uden hensyn til enkelte, der mener at have

en bedre ret.

Selv om vi som anført har indtryk af, at sagen vil blive gennemført, skal vi dog ikke afstå fra at forsøge at ændre i den og henviser således til, at den første del af arealet fra øst, således som det forelægger i en række mindre parceller, helt urimeligt er medtaget i planen, der næppe finder nogen begrundelse, før man når frem mod vest til eksportør Claus Sørensens arealer, kaldet Faldhøje Plantage.

Vi har skønsmæssig foretaget vurdering af det tab, der vil påføres ved en gennemførelse af fredningssagen, og finder det herud fra helt urimeligt fra samfundets side at påføre skatteyderne udgifter i dette omfang. Det synes rimeligere at opkøbe et areal, hvor man kunne give almenheden en ubetinget ret til rekreativt ophold, hvilket ville blive billigere og mere hensynsfuldt.

For arealerne benævnt 4 k og 4 aa af areal ca. 8,7 ha var det planen at indrette camperingsplads, hvilket der efter dennes beliggenhed ikke skulle være noget til hinder for, - arealet er af denne grund delvis indrammet med træer.- Hvis yderligere undersøgelser havde vist, at interesse for camperingsplads ikke blev den forventede, skulle arealet udlægges til sommerhuse, som skønnedes at kunne indbringe kr. 10.000,- pr. ha.

Arealet benævnt matr. nr. 3 aa er af Hedeselskabet foreslået velegnet til beplantning. Dets beliggenhed ved åen gør arealet særligt efterspurgt i dag, og det skønnes at være i prisklasse af ikke under kr. 6.000,- pr. ha.

De øvrige arealer har vist sig velegnet til opdyrkning i visse tilfælde til beplantning. Matr. nr. 4 a har været plovat før, og lyng og anden kultur viser, at der er god bund.

Det fremgår i øvrigt, at dette har været planlagt, derved at ejerne indtil nu har nyopdyrket ca. 50 ha inden for de senere

år og er igang med yderligere 10 ha. Værdien ansættes til kr. 5.000,- pr. ha. efter opdyrkning.

Værdiforringelsen ved fredningsplanens gennemførelse vil blive betydelig, idet en del af arealerne ved de pålagte fredningsbestemmelser faktisk ingen udnyttelsesmulighed har mere. Heraf følger, at erstatningsbeløbene må nå et sådant omfang til såvel ovennævnte ejere som de øvrige af planen omfattede ejere, at det efter vor skøn bliver en hel urimelig økonomisk disposition. Vi skal derfor påny præcisere en afstandtagen fra planen."

.

Revisor Nielsen har derhos mundtligt over for nævnet fremhævet, at de af sagen omhandlede arealer ligger i nærheden af den meget omfattende fredede Randbøl hede, hvis publikumsbesøg er så fåtalligt, at det næppe er rimeligt nu at gennemføre fredning af de omfattende naboarealer.

Gårdejer Marinus Christian Dahlmann, Risbøl, matr. nr. 4 b Risbøl, Lindknud sogn, har ønsket nævnets godkendelse af, at han udjævner en engskrænt på sin ejendom, således at et nedenfor beliggende - i dag uoppløjet - areal ligeledes kan opdyrkes. Han er rede til i det omfang, det ønskes, at lade bestående bevoksning blive stående. Han har endvidere forespurgt, hvorvidt der var mulighed for ved passende skiltning at afværge publikums ubeføjede kørsel på den over hans ejendom førende private vej.

Landinspektør Alsted har hertil svaret, at det vil være betænkeligt at tillade udjævning af engskrænten, samt at det vil kunne påregnes, at der ved passende skiltning inden for det fredede område vil blive givet vejledning for publikum om færdsel, således at ulemper for lodsejerne kan undgås i videst muligt omfang.

Mejeribestyrer H. Pinnerup Jacobsen, Grindsted, matr. nr. 8 am Stenderup, Ansager sogn, har over for nævnet gjort rede for

forhistorien vedrørende sit sommerhusbyggeri og henledt nævnets opmærksomhed på, at han hos Ansager kommune og nævnets daværende lokale medlem har opnået tilladelser til opførelsen af det nævnte sommerhus. Han har derudover ønsket oplyst, hvorvidt han må have en campingvogn stående på sin grund i kortere eller længere tid, såfremt fredningen gennemføres som påstået.

Landinspektør Alsted har til belysning af sagens generelle problemer redegjort for den siden forrige århundredes begyndelse stedfundne udvikling i Ribe amt, hvorefter de oprindelig meget store hedearealer efterhånden er reduceret i så stort omfang, at det nu må være af betydning at søge nogle af de mest karakteristiske tilbageværende hedearealer sikret til videnskabelige og rekreative formål. Hedearealerne omkring Ansager å og Holme å herunder heden ved Faldhøje plantage er nogle af de sidst bevarede større arealer, hvilket er den væsentligste motivering for påstanden om, at denne hede bør fredes.

Når matr. nr. 2 h og 7 Tofterup og Skovsende, Starup sogn, tilhørende gårdejer Willadsen, er medtaget under fredningspåstanden, skyldes det, at denne ejendom er placeret mellem ådalen og Faldhøje hede og derfor efter fredningsplanudvalgets opfattelse danner et naturligt led i helheden. Landskabsbilledet vil blive forstyrret ved gennemførelse af byggeri i større omfang på denne ejendom.

Såfremt fredningen af Faldhøje hede gennemføres, er det tanken, at en væsentlig del af de selvsåede træer på heden skal fjernes for at bevare arealernes karakter af egentlig hede.

Vedrørende det på matr. nr. 8 am Stenderup, Ansager sogn, beliggende sommerhus, har nævnet fra Ribe amtsråd modtaget sagen til behandling, vedlagt en erklæring af 30. august 1968 fra arkitekterne Ib Møller og Svend E. Wichmann, Beder, hvis forslag

amtsrådet kan tiltræde.

Det hedder i den påberåbte erklæring bl.a.:

.....
"Matr. nr. 8 am er beliggende i et område, for hvilket der med vort firmas anbefaling er rejst påstand om fredning.

Området er af stor landskabelig værdi, ubeboetheden er en betydende årsag hertil. Derfor må det tilstræbes, at bebyggelse i området undgås.

Set fra et rent teknisk synspunkt bør den ønskede disposition således ikke gives, og ejeren vil antagelig herefter kunne rejse sag overfor kommunen.

I betragtning af sagens uheldige udvikling vil det dog være rimeligt at give en tidsbegrænset dispensation på fx. 10 år, samtidig med, at man kræver huset flyttet tilbage på grunden, så det skjules i den eksisterende bevoksning."

.....
Efter sagens optagelse har der mellem andrageren, Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter, og A/S Faldhøje Plantagevirksomhed, matr. nr. 1 e, 1 i, 2 f, 2 k, 2 l, 2 m, 8 b Tofterup og Skovsende, Starup sogn, og gårdejer Olav Willadsen, Kjersing pr. Esbjerg, været ført forhandlinger med henblik på dels undtagelse fra fredning af visse arealer dels visse lempelser i fredningspåstanden.

Som resultat af disse forhandlinger har fredningsplanudvalget i brev af 30. september 1969 udtalt:

.....
"... at fredningsplanudvalget efter besigtigelse af det omhandlede område har vedtaget at anbefale, at fredningen ikke skal være til hinder for anlæggelse af et karpedamanlæg i overensstemmelse med de fremlagte tegninger på betingelse af, at der i forbindelse med karpedambruget højest opføres 1 bolig, hvis udformning og pla-

cering skal godkendes af fredningsnævnet.

Det vedtoges endvidere at indskrænke området for fredningspåstanden, som vist på en fremlagt plan på betingelse af, at det areal, som udtages af fredningen, indhegnes på østsiden og nordsiden af et ca. 10 m bredt beplantet bælte bestående af 1 række tjørn yderst, dernæst 2 rækker eg og inderst 2 rækker sitkagran."

.....

Efter indgående overvejelser og interne forhandlinger har nævnet enstemmigt truffet beslutning om, at den foreslåede fredning bør gennemføres i det af fredningsplanudvalget senest påståede omfang, med følgende af nævnet foretagne ændringer:

Det skal, som foreslået af konsulent Verner Hansen, Århus, være tilladt også at benytte nåletræer ved nyplantning af læhegn, idet nævnet dog lægger vægt på, at der ved sådan plantning fortrinsvis benyttes løvtræer.

Det skal endvidere, som foreslået af samme, være tilladt at foretage pløjning af engarealerne med henblik på nyudlæg af græs.

Den på landmand Jannik P. Kristensens jorder, matr. nr. 3 r, 4 s Risbøl, Lindknud sogn, beliggende grusgrav må udnyttes i begrænset omfang som hidtil.

Det skal i samme omfang som hidtil være tilladt at foretage lergravning fra bestående grave, idet det dog er en udtrykkelig forudsætning herfor, at der foretages jævning af udgravede arealer.

Det grosserer Niels Roepstorff tilhørende feriehus, beliggende på matr. nr. 2 ag, 2 ah, 9 bi, 9 bk Donslund, Hejnsvig sogn, kan genopføres, såfremt det nedbrænder, idet dog bygningstegninger med beliggenhedsplan m.v. skal forelægges de påtaleberettigede til godkendelse forinden byggeriets påbegyndelse.

Den foreslåede vejadgang til ådalen ad en over ejendommen

matr. nr. 8 e, 8 aa, 8 ab, 8 ac Stenderup, Ansager sogn, førende vej flyttes til en længere mod sydøst gående vej som vist på det vedhæftede kort.

Nævnet finder i overensstemmelse med det af Danmarks Naturfredningsforening anførte, at også kortvarig teltslagning i det fredede område må forhindres.

Endvidere finder nævnet af samfundsmæssige grunde, at der i ekstraordinære situationer bør gives tilladelse til tørvegravning og mergelkastning på de fredede områder efter forudgående godkendelse af de påtaleberettigede.

Det bemærkes endeligt, at det har været en afgørende forudsætning for nævnets beslutning om at begrænse fredningens omfang på ejendommen matr. nr. 2 h og 7 Tofterup og Skovsende, Starup sogn, at der etableres et ca. 10 meter bredt beplantet bælte på øst- og nordsiden af det areal, der er udtaget af den oprindelige fredningspåstand ved fredningsplanudvalgets brev af 30. september 1969, hvilken forudsætning er tiltrådt af ejeren.

Ved fredningsnævnets således trufne beslutning er det i overensstemmelse med indholdet af naturfredningslovens § 1 i første række lagt til grund, at den smukke og næsten helt uberørte ådal og Faldhøje hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, udgør et så smukt og ejendommeligt landskab, at det må antages at have væsentlig betydning for almenheden. Dernæst finder nævnet, at det nu fredede område i forbindelse med de omgivende plantager rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det i overensstemmelse med fredningsplanudvalgets anbringende herom, må anses for ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt senere nyttiggjort for almenheden.

Med hensyn til fredningens nærmere indhold fastsættes føl-

gende bestemmelser:

1.

De fredede arealer må ikke bebygges. Eksisterende bygninger må ikke ombygges, udvides eller genopføres efter nedrivning, brand m.m. uden fredningsnævnets forudgående godkendelse.

2.

Boder, skure, master og andre skæmmende indretninger må ikke opføres. Det er dog tilladt uden fredningsnævnets godkendelse at indrette læskure i forbindelse med allerede eksisterende landbrug.

3.

Afgravning og opfyldning er ikke tilladt. Det skal dog i ekstraordinære situationer være tilladt at grave tørv og mergel efter forudgående godkendelse fra de påtaleberettigede.

4.

Det er i området ikke tilladt at indrette lossepladser eller oplagspladser for brugte automobiler eller lignende.

5.

Det er ikke tilladt at foretage hugst eller tilplantning uden for plantagerne. Dette gælder dog ikke de Lundgård plantage tilhørende tjenestejorder, på hvilke der er pålagt fredskovspligt. Dog er plantning af læhegn, fortrinsvis med løvtræer, og beplantning i haver i tilknytning til beboelsesejendomme tilladt.

På de nuværende lyngarealer kan fredningsmyndighederne uden udgift for ejerne lade fjerne selvsåede træer, såvel eksisterende som fremtidig opvækst. Materialet tilfalder lodsejerne, såfremt disse ønsker det. Endelig kan lodsejerne selv fjerne selvsåede træer og buske efter forudgående godkendelse af de påtaleberettigede.

6.

Åregulering og afvanding må ikke foretages uden frednings-

nævnets godkendelse.

7.

Det er ikke tilladt uden fredningsnævnets godkendelse at foretage ændringer af åbredden, oprette yderligere dambrug eller udvide bestående dambrug.

8.

Nuværende hedearealer må ikke opdyrkes, og de nuværende engarealer må ikke tages i brug til anden driftsform. Det er dog tilladt at foretage pløjning af engarealerne med henblik på nyudlæg af græs.

9.

Henkastning af affald er ikke tilladt.

10.

Opsætning af hegn bortset fra nødvendige kreaturhegn er ikke tilladt.

11.

Camping, herunder også kortvarig teltslagning og henstilling af campingvogne, er ikke tilladt.

12.

Der tillægges almenheden adgang til gående færdsel ad de over matr. nr. 8 e, 8 z Stenderup, Ansager sogn, 5 a, 9 bp Donslund, Hejnsvig sogn, og 3 g, 3 aq, 4 b, 4 d, 4 m, 4 o, 4 p, 4 q, 4 r, 4 s, 4 u, 4 aa Risbøl, Lindknud sogn, førende private veje og stier.

Uanset de foranstående bestemmelser skal det være tilladt for A/S Faldhøje Plantagevirksomhed at anlægge et karpedambrug i overensstemmelse med de for Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter fremlagte planer, på selskabets ejendom matr. nr. 1 e, 1 i, 2 f, 2 i, 2 k, 2 l, 2 m, 8 b Tofterup og Skovsende, Starup sogn, og i tilslutning hertil at opføre een bolig for funktionærer. Forinden projektet påbegyndes, skal der indhentes godkendelse fra

de påtaleberettigede.

Det fhv. mejeribestyrer Hans Pinnerup Jacobsen tilhørende sommerhus på matr. nr. 8 am Stenderup, Ansager sogn, der er opført uden forudgående dispensation, der næppe ville være blevet meddelt, kan forblive beliggende på det nuværende sted, så længe det ejes af mejeribestyrer Jacobsen, dog kun i 20 år fra kendelsens afsigelse at regne, og kun såfremt der etableres beplantning foran huset.

Huset skal dog efter nærmere anvisning af de påtaleberettigede flyttes tilbage på grunden, når ovennævnte frist er udløbet, eller hvis huset inden fristens udløb afhændes, samt hvis der ikke etableres beplantning som ovenfor nævnt.

Den på landmand Jannik P. Kristensens jorder, matr. nr. 3 r, 4 s Risbøl, Lindknud sogn, beliggende grusgrav må udnyttes i begrænset omfang som hidtil.

Det skal i samme omfang som hidtil være tilladt at foretage lergravning fra bestående grave, idet det dog er en udtrykkelig forudsætning herfor, at der foretages jævning af udgravede arealer.

Det grosserer Niels Roepstorff tilhørende feriehus beliggende på matr. nr. 2 ag, 2 ah, 9 bi, 9 bk Donslund, Hejnsvig sogn, kan genopføres på ejendommen, såfremt det nedbrænder, idet dog bygningstegninger og beliggenhedsplan m.v. skal forelægges nævnet til godkendelse forinden byggeriets påbegyndelse.

Med de foran anførte begrænsninger har de af sagen omfattede lodsejere ret til at udnytte deres arealer i samme omfang som hidtil.

Idet bemærkes, at forlig ikke har kunnet opnås for nævnet, går de fremsatte erstatningskrav i korthed ud på følgende:

Lb. nr. 1 og 4. Sekretær, cand. jur. Kaj Lotz, København, har

på vegne interessenterne i I/S Risbøl Dambrug
i brev af 22. maj 1969 bl.a. anført:

.

"Såfremt den subsidiære påstand tages til følge, vil der på nuværende tidspunkt alene opstå spørgsmål om erstatning for den offentligheden tillagte færdselsret over matr. nr. 3 g Risbøl, Lindknud sogn, og over broen over Ansager å, hvilken bro det iflg. aftale mellem dambruget og Lundgårds ejere påhviler dambruget at vedligeholde i 15 år fra 1967.

Erstatningen for færdselsretten, der betyder en ikke uvæsentlig forøgelse af risikoen for forurening af vandet, idet den tillader færdsel over dambrugets fødekanal og langs med dam nr. 1, kan skønsmæssigt ansættes til ikke under kr. 10.000,00 udgørende en kapitaliseret fiktiv merpræmie for en fiktiv forsikring mod forurening.

Broens vedligeholdelse skønnes at andrage over kr. 300,00 årligt, hvorfor en erstatning for 13 års vedligeholdelse skønsmæssigt kan sættes til kr. 4.000,00.

Såfremt min subsidiære påstand ikke måtte kunne tages til følge, men fredningen gennemføres på de af Fredningsplanudvalget foreslåede vilkår, må erstatningen til interessenterne i I/S Risbøl Dambrug opgøres som forskellen på værdien af dambruget med mulighed for udvidelse og værdien af det faktisk eksisterende dambrug med forbud mod enhver ændring.

Den skitserede udvidelse ville kunne forøge dambrugets produktionskapacitet med ca. 50 t. årlig. Iflg. dambrugets seneste regnskaber ville der kunne påregnes en nettoavance pr. kg. på kr. 3,70 opgjort ved fra en salgspris på ca. kr. 6,00 pr. kg. at trække udgifter til sættefisk og foder beregnet til ca. kr. 2,30 pr. kg. Merproduktionen ville således give et yderligere årligt nettooverskud på ca. kr. 135.000,00. Udvidelsens kapitaliserede værdi kan herefter, idet man anvender kapitalisationsfaktor 8, sættes til kr. 1.080.000,00 med fradrag af anslåede yderligere etableringsudgifter til køb og mageskifte af grunde, jordarbejde, støbearbejde ved stemmeværker m.v. til kr. 40.000,00 for omlægning af åen og kr. 2.000,00 pr. dam for 12 damme, i alt kr. 64.000,00, hvorefter den kapitaliserede værdi af det yderligere nettooverskud ville andrage kr. 1.016.000,00, udgørende den beregnede forskelsværdi for dambruget med mulighed for udvidelse og dambruget uden udvidelsesmulighed.

Hvis såvel den principale påstand som den subsidiære påstand ikke tages til følge, må jeg derfor påstå erstatningen til interessenterne i I/S Risbøl Dambrug fastsat til kr. 1.016.000,00 med tillæg af erstatning for færdselsretten kr. 14.000,00, i alt kr. 1.030.000,00."

.

I et supplerende brev af 4. juni 1969, hvori påstanden delvis ændredes, hedder det bl.a.:

.....

"Denne værdinedgang kan under hensyn til, at dambrugets kapacitet nok kan forøges for så vidt angår damme og åregulering, men ikke vil kunne forøges fuldt ud, idet fornødne tekniske og boligmæssige faciliteter vil komme til at mangle, formentlig sættes til kr. 250.000,00.

Hvis såvel den principale påstand som den subsidiære påstand ikke tages til følge, må jeg derfor påstå erstatningen til interessenterne i I/S Risbøl Dambrug fastsat til kr. 250.000,00 med tillæg af erstatning for færdselsretten kr. 14.000,00, i alt kr. 264.000,00."

.....

Lb. nr. 2 og 19. Statsautoriseret revisor A. Kjersgård Nielsen, Kolding, har for fiskeriejer Henrik Henriksen, Donslund pr. Hovborg, og Donslund Mølles Dambrug A/S i brev af 30. maj 1969 krævet i erstatning:

F.s.v.a. 4 k, 4 aa Risbøl, Lindknud sogn:
kr. 10.000,- pr. ha.

F.s.v.a. matr. nr. 3 aa ibd.: 6.000,- kr.
pr. ha.

For de øvrige arealers vedkommende er anført, at de i opdyrket stand må antages at have en værdi af 5.000,- kr.

- - 3. Skovrider Bech, Baldersbæk, har på vegne Holger Pedersens Fond v/Hedeselskabets 7. plantagedistrikt, Vorbasse, i brev af 19. maj 1969 bl.a. anført:

.....

"Erstatningskravet vil, såfremt en natur-

fredning finder sted, derfor være afhængig af, om fredningsnævnet kan - eller ikke kan - tillade arealets anvendelse til dambrug.

Såfremt en sådan tilladelse nægtes, er erstatningskravet kr. 6.000,00.

Gives tilladelsen på en sådan måde, at den er sikret, selv om arealet først senere overgår til dambrug, overlader man det til fredningsnævnet at fastsætte erstatningens størrelse i overensstemmelse med, hvad der ellers vil blive givet for tilsvarende engarealer på stedet."

.

Lb. nr. 4.

Se under lb. nr. 1.

- 5.

Konsulent Verner Hansen, De jyske landbo- og husmandsforeningers rådgivende udvalg vedrørende ekspropriation m.v., Århus, har på landmand Jan-
nik P. Kristensens vegne i brev af 20. maj 1969 påstået denne tilkendt 16.600,- kr. i erstatning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugs-
mæssige forhold: 1.600,- kr., for begrænsning i
alternativ udnyttelse: 5.000,- kr. samt for gener
som følge af, at der tillægges almenheden adgang:
10.000,- kr.

Konsulent Verner Hansen har derhos i brev
af 10. juni 1969 påstået ejeren tilkendt 100 kr.
til dækning af nødvendige sagsomkostninger.

- - 6.

Sekretær, cand. jur. Kaj Lotz, København, har på
vegne Esben Ingemann, Peter Leth og Kirsten Lotz
i brev af 22. maj 1969 bl.a. anført:

.....

"Camping jfr. de foreslåede fredningsbestemmelser pkt. 11 har tidligere fundet sted mod vederlag, hvorfor et forbud herimod kan motivere en erstatning skønsmæssigt ansat til kr. 1.000,00.

.....

..... at en færdselsret som den foreslåede vil forringe ejendommens salgsværdi med mindst kr. 30.000,00, hvortil kommer, at ejerne af Lundgård ikke kan påtage sig ansvar for, at der til enhver tid vil være broforbindelse over Ansager å på stedet for den nuværende bro.

Sluttelig skal jeg bemærke, at en gennemførelse af fredningen, selv uden den fatale færdselsret, må antages at forringe værdien af de ca. 23 ha. af ejendommen, der er omfattet af fredningen, med anslået kr. 500,00 pr. ha. eller i alt kr. 11.500,00."

.....

Lb. nr. 7.

Advokat Foged Jørgensen, Grindsted, har i brev af 16. maj 1969 bl.a. anført:

.....

"Som sagfører for Hakon Sørensen, der er ejer af en eng, matr. nr. 4 a Risbøl, tillader jeg mig herved at meddele, at erstatningskravet for engen udgør kr. 6.000,00."

.....

- - 8.

Konsulent Verner Hansen, De jyske landbo- og husmandsforeningers rådgivende udvalg vedrørende

ekspropriation m.v., Århus, har på gårdejer Marinus Christian Dahlmanns vegne i brev af 20. maj 1969 påstået denne tilkendt 33.100,- kr. i erstatning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugsmæssige forhold: 8.100,- kr., for begrænsning i alternativ udnyttelse: 15.000,- kr. samt for gener som følge af, at der tillægges almenheden adgang: 10.000,- kr.

Samme har derhos i brev af 10. juni 1969 påstået ejeren tilkendt 100 kr. til dækning af nødvendige sagsomkostninger.

Lb. nr. 9.

Samme har på landmand Jens Nissen Winds vegne i samme brev påstået denne tilkendt 74.000 kr. i erstatning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugsmæssige forhold: 28.000,- kr., for begrænsning i alternativ udnyttelse: 41.000,- kr. samt for gener som følge af, at der tillægges almenheden adgang: 5.000,- kr.

Der er derhos som under lb. nr. 8 anført påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning af nødvendige sagsomkostninger.

- - 10.

Samme har på landmand Søren Kristensens vegne i samme brev påstået denne tilkendt 32.000,- kr. i erstatning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugsmæssige forhold: 7.000,- kr., for begrænsning i alternativ udnyttelse: 15.000,- kr. samt for gener som følge af, at der tillægges almenheden

adgang: 10.000,- kr.

Der er derhos som under lb. nr. 8 anført påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning af nødvendige sagsomkostninger.

Lb. nr. 11.

Samme har på landmand Jacob Nielsen Jensens vegne i samme brev påstået denne tilkendt 47.150,- kr. i erstatning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugs-mæssige forhold: 17.150,- kr., for begrænsning i alternativ udnyttelse: 20.000,- kr. samt for gener som følge af, at der tillægges almenheden adgang: 10.000,- kr. Erstatningskravet er beregnet ud fra den forudsætning, at salg af ler til kommunen fra den på ejendommen beliggende lergrav stadig kan ske. Der er derhos som under lb. nr. 8 anført påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning af nødvendige sagsomkostninger.

- - 12.

Samme har på landmand Niels Marinus Nissens vegne i samme brev påstået denne tilkendt 25.000,- kr. i erstatning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugs-mæssige forhold: 12.500,- kr. samt for begrænsning i alternativ udnyttelse: 12.500,- kr. Der er derhos som under lb. nr. 8 anført påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning af nødvendige sagsomkostninger.

- - 13.

Ingen erstatningskrav.

- - 14.

Konsulent Verner Hansen har på slagtermester Gustav Julius Kristensens vegne i brev af 20. maj 1969 påstået denne tilkendt 27.000,- kr. i erstat-

ning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugs-
mæssige forhold: 13.500,- kr. samt for begræns-
ning i alternativ udnyttelse: 13.500,- kr.

Samme har derhos i brev af 10. juni 1969
påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning
af nødvendige sagsomkostninger.

Lb. nr. 15.

Samme har på landmand Andreas Nielsens vegne i
samme brev påstået denne tilkendt 24.000,- kr.
i erstatning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugs-
mæssige forhold: 12.000,- kr. samt for begræns-
ning i alternativ udnyttelse 12.000,- kr.

Samme har derhos som under lb. nr. 8 anført
påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning af
nødvendige sagsomkostninger

- - 16.

Ingeniør A. Dahlstrøm Madsen, Grindsted, har i
brev af 19. maj 1969 bl.a. anført: .

.

"..... skal jeg hermed tillade mig ne-
denfor at fremsætte erstatningskrav for de area-
ler, der af min ejendom berøres.

Det drejer sig om arealerne matr. nr.
2 ak, 9 bg og en del af 2 af alle af Donslund,
Hejnsvig sogn, og i alt ca. 40.000 m².

Ejendommen er af mig erhvervet 1. april
1962 og ligger i matrikulær henseende, som da
den blev erhvervet.

Ejendommen, der ved købet i 1962 var i
yderst dårlig forfatning såvel bygnings- som

landbrugsmæssig, er nu bragt i en sådan stand ved restaurering af bygningerne og tilplantning af netop de arealer, der ønskes fredet, at den i dag fremtræder veldrevet og ikke skræmmende som ved overtagelsen i 1962.

Ejendommens værdi er dog helt afhængig af de klausuler, der måtte lægges på den, og da den ikke er registreret som landbrugsejendom, men fri for enhver landbrugspligt, vil en fredningsklausul på arealerne hindre en påtænkt udnyttelse til rekreativt område.

En af mig indsendt byggesag til amtet vedrørende opførelse af et enfamiliehus (helårsbeboelse) på matr. nr. 2 ak vil ikke kunne gennemføres, hvilket betyder en ændring af familiens dispositioner.

Da jeg har konkret bevis på, at en fredning på arealerne vil nedsætte deres værdi i handel og vandel til en brøkdel af den oprindelige værdi, mener jeg, at erstatningssummen må være differencen mellem ejendommens salgsværdi uden og med fredningsklausul, hvilket for de omhandlede arealer matr. nr. 2 ak, 9 bg og del af 2 af ca. 40.000 m² vil sige kr. 30.000,-."

.....

Lb. nr. 17.

Grosserer Niels Roepstorff, Virum, har i brev af 12. august 1969 anført, at der ikke fra hans side vil blive rejst erstatningskrav, såfremt de af ham ønskede modifikationer i fredningspåstanden imødekommes.

Lb. nr. 18.

Konsulent Verner Hansen, Århus, har på Otto V. Kristensens vegne i brev af 20. maj 1969 påstået denne tilkendt 26.300,- kr. i erstatning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugsmæssige forhold: 7.800,- kr. samt for begrænsning i alternativ udnyttelse: 18.500,- kr.

Der er derhos som under lb. nr. 8 anført påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning af nødvendige sagsomkostninger.

- - 19.

Se under lb. nr. 2.

- - 20.

Konsulent Verner Hansen, Århus, har på Magnus Hansens vegne i brev af 20. maj 1969 påstået denne tilkendt 2.900,- kr. i erstatning nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugsmæssige forhold: 900,- kr. samt for begrænsning i alternativ udnyttelse 2.000,- kr.

Der er derhos som under lb. nr. 8 anført påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning af nødvendige sagsomkostninger.

- - 21.

Samme har på landmand Martin Jensens vegne i samme brev påstået denne tilkendt 5.400,- kr. i erstatning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugsmæssige forhold: 1.400,- kr. samt for begrænsning i alternativ udnyttelse: 4.000,- kr.

Der er derhos som under lb. nr. 8 anført påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning af nødvendige sagsomkostninger.

Lb. nr. 22.

Samme har på landmand Knud Larsen Christensens vegne i samme brev påstået denne tilkendt 2.000,- kr. i erstatning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugs-
mæssige forhold: 500,- kr. samt for begrænsning
i alternativ udnyttelse: 1.500,- kr.

Der er derhos som under lb. nr. 8 anført
påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning af
nødvendige sagsomkostninger.

- - 23.

Samme har på Reimer Christiansens vegne i samme
brev påstået denne tilkendt 3.600,- kr. i er-
statning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugs-
mæssige forhold: 900,- kr. samt for begrænsning
i alternativ udnyttelse: 2.700,- kr.

Der er derhos som under lb. nr. 8 anført
påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning
af nødvendige sagsomkostninger.

- - 24.

Samme har på Knud Frede Petersens vegne i samme
brev påstået denne tilkendt 12.500,- kr. i er-
statning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugs-
mæssige forhold: 500,- kr., for begrænsning i
alternativ udnyttelse: 2.000,- kr. samt for ge-
ner som følge af, at der tillægges almenheden
adgang: 10.000,- kr.

Der er derhos som under lb. nr. 8 anført
påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning
af nødvendige sagsomkostninger.

- - 25.

Ingen erstatningskrav.

Lb. nr. 26. Ingen erstatningskrav.

- - 27. Konsulent Verner Hansen, Århus, har på Johannes Korsgårds, Poul Korsgårds, Anton Korsgårds og Niels Hansens vegne i brev af 20. maj 1969 påstået disse tilkendt 53.000,- kr. i erstatning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugs-
mæssige forhold: 6.000,- kr., for begrænsning i
alternativ udnyttelse: 27.000,- kr. samt for ge-
ner som følge af, at der tillægges almenheden
adgang: 20.000,- kr.

Der er derhos som under lb. nr. 8 anført
påstået ejerne tilkendt 100,- kr. til dækning af
nødvendige sagsomkostninger.

- - 28. Samme har på Hans Peder Jensen Østergårds vegne
i samme brev påstået denne tilkendt 15.000,- kr.
i erstatning, nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugs-
mæssige forhold: 2.000,- kr., for begrænsning i
alternativ udnyttelse: 8.000,- kr. samt for gener
som følge af, at der tillægges almenheden adgang:
5.000,- kr.

Der er derhos som under lb. nr. 8 anført
påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning af
nødvendige sagsomkostninger.

- - 29. Fiskeriejer Vilh. Gunderlund, Skarrild, har i
brev til nævnet bl.a. anført:

.

"Angående fredning af de af mig ejede matr.
nr. 8 z og lo c Stenderup tillader jeg mig herved

at kræve en erstatning på kr. 20.000,00, da jeg er afskåret fra at sælge til sommerhusgrunde.

Men vil Fredningsnævnet påtage sig oprensningspligten af åen fra matr. nr. al til Kølskevad Dambrug kræver jeg ingen erstatning."

.

Lb. nr. 30.

Konsulent Verner Hansen, Århus, har på Kristian Hansens vegne i brev af 20. maj 1969 påstået denne tilkendt en erstatning på 18.250,- kr., nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugs-mæssige forhold: 5.250,- kr. samt for begrænsning i alternativ udnyttelse: 13.000,- kr.

Der er derhos som under lb. nr. 8 anført påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning af nødvendige sagsomkostninger.

- - 31.

Fhv. mejeribestyrer Hans Pinnerup Jacobsen, Grindsted, har i brev af 23. maj 1969 bl.a. anført:

.

"Foranlediget af mødet på Hovborg kro den 14. april d.å. i anledning af fredningssagen vedrørende Ansager å's løb mellem Donslund og Stenderup, skal jeg herved meddele, at jeg ikke på nuværende tidspunkt ser mig i stand til at fremsætte et bestemt erstatningskrav, da skrivelsen, som jeg efter anmodning fra Ansager kommunekontor, sendte til Ribe amtsråd den 9. juli 1968, endnu er ubesvaret, og jeg som følge deraf ikke ved under hvilke forhold og på hvilke betingelser mit sommerhus kan blive liggende."

Lb. nr. 32.

.
Konsulent Verner Hansen, Århus, har på gårdejer Ivar Thovtrup Simonsens vegne i brev af 20. maj 1969 påstået denne tilkendt en erstatning på 45.000,- kr., nærmere specificeret således:

For fredningens indvirken på de landbrugs-
mæssige forhold: 9.000,- kr. samt for begrænsning
i alternativ udnyttelse: 36.000,- kr.

Der er derhos som under lb. nr. 8 anført
påstået ejeren tilkendt 100,- kr. til dækning
af nødvendige sagsomkostninger.

- - 33.

Advokat Revsbech har for A/S Faldhøje Plantage-
virksomhed i det ovenfor omtalte brev af 9. april
1969 bl.a. anført:

.
"Måtte de nævnte synspunkter tillige med
det synspunkt, at der med den foretagne investering er
investeret i et inflationssikret kapitalgode alligevel
ikke føre til, at man undlader fredningen, men
lader denne gennemføre helt eller delvis, må en
fredningserstatning afpasses under hensyn til de
indgreb den gør i ejendommens helhed, herunder
at der er tale om et større samlet areal, og at
fredningserstatningen ikke i sig selv er infla-
tionssikret og ikke uden videre kan genanbringes
i inflationssikret kapitalgode, og påstås derfor
fastsat til kr. 10.000,00 pr. ha. der fredes,
forudsat at fredningen sker i overensstemmelse
med principper og hovedindhold i vedlagte ser-
vitut, idet det i det omfang servituttens indhold

ikke kan følges forbeholdes at ændre påstanden, ligesom yderligere anbringender forbeholdes sammen med en nærmere påvisning af argumenterne, hvis hovedtræk foran er nævnt."

.

Lb. nr. 34.

Samme har for gårdejer Olav Willadsen i det ovenfor omtalte brev af 8. april 1969 bl.a. anført:

.

"For så vidt principper og hovedindhold af den vedlagte fredningsservitut kan accepteres, påstås der en fredningserstatning på kr. 6.000,00 pr. ha. areal der fredes, medens det forbeholdes at ændre påstanden, dersom principper og hovedindhold ikke kan accepteres, idet ændringen i påstanden vil rette sig efter de gener ændringen vil medføre, herunder gener for restejendommens udnyttelse til fortsat drift af fjerkræfarmen.

Det bemærkes, at det er forudsat, at der ikke på de fredede arealer eller de over disse løbende private veje på nogen måde gives almenheden adgang til færdsel eller ophold, jfr. oplysningen på fredningsmødet 18/11 1968 i så henseende om at de i skrivelse af 7/6 1968 fra Fredningsplanudvalget under pkt. 12 nævnte veje i sin helhed skulle være beliggende uden for nærværende ejendom, ligesom det forudsættes, at eksisterende bygninger ligger udenfor det areal der fredes."

.

Under hensyn til det således anførte og til samtlige i betragtning kommende omstændigheder fastsætter fredningsnævnet, at erstatningerne skal beregnes på følgende måde:

For så vidt angår de fredede eng-, skov- og hedearealer efter 1.200,- kr. pr. ha. Det bemærkes herved, at nævnet er af den opfattelse, at der på grund af de særlige lokale forhold ikke er grundlag for at differentiere erstatningsberegningen i forhold til arealernes karakter.

For så vidt angår de af A/S Faldhøje plantagevirksomhed ejede hedearealer efter 600,- kr. pr. ha. under henvisning til, at der er givet tilladelse til oprettelse af et karpedambrug, at bebyggelse ikke ville være blevet godkendt i medfør af bygningslovgivningen, og at der, med nævnets godkendelse, er opsat et vildthejn omfattende en stor del af den af fredningen omfattede del af ejendommen, hvorfor opdyrkning allerede af denne grund ikke vil blive aktuel i overskuelig tid.

Enkelte ejendomme er blevet påført særlige ulemper, der har begrundet erstatning ud over det ovenfor nævnte beløb.

Endelig har nævnet for enkelte ejendommers vedkommende fundet, at der ikke kan ydes erstatning, enten fordi de pålagte ulemper er helt ubetydelige, eller fordi der ved fredningen er givet disse ejendomme fordele, der overstiger ulemperne.

For så vidt angår det hegn, der ifølge aftale mellem ejeren og Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter vil være at etablere på dele af ejendommen matr. nr. 2 h og 7 Tofterup og Skovsende, Starup sogn, der ikke omfattes af fredningen, ydes der et tilskud til etableringen på 2.000,- kr.

Herefter tilkendes der:

Lb. nr.	matr. nr.	omtrentlig fre- det areal i ha.	ejer.	tilkendt erstatning.
1 og 4.	3 ^E , 3 ^d , 3 ^{ai} , 3 ^{al} Ris- bøl, Lindknud sogn, 5 ^f , 5 ^h , 6 ^d , 9 ⁿ Donslund, Hejnsvig sogn,	5,0	I/S Risbøl Dambrug ved Tage Bruhn, Kurt Bruhn, Herluf Jensen, Oda Marie Jensen, Esben Ingemann, Iben Leth, Kirsten Lotz, Erik Leth, H. Henriksen, A. Kjærsgård Nielsen og Hans Poulsen v/Kaj Lotz For den pålagte færdselsret: 2.500,- kr. I øvrigt ingen erstatning, da tilladelse til udvidelse af dambruget og opførelse af nødvendige byg- ninger kan påregnes meddelt.	2.500,00 kr.
2 og 19.	3 ⁱ , 3 ^{aa} , 3 ^{ab} , 3 ^{ac} , 3 ^{ad} , 3 ^{ae} , 3 ^{af} , 3 ^{ag} , 3 ^{ah} , 3 ^{an} , 4 ^c , 4 ^k , 4 ^{aa} Risbøl, Lindknud sogn, 5 ^E , 6 ^p , 9 ^{al} , 9 ^{am} , 9 ^{an} Donslund, Hejnsvig sogn,	19,6	A/S Donslund Møllens Dambrug v/Henrik Henriksen 19,6 ha á 1200 kr.	23.520,00 -
3.	3 ⁿ Risbøl, Lind- knud sogn,	1,1	Holger Petersens Fond v/Hede- selskabets 7. distrikt Der tilkendes ingen erstatning, da tilladelse til salg til I/S Risbøl Dambrug kan for- ventes meddelt.	0,00 kr.
5.	3 ^E , 4 ^E Risbøl, Lindknud sogn,	2,1	Jannik P. Kristensen 2,1 ha á 1200 kr.	2.520,00 -
6.	3 ^t , 3 ^{am} , 3 ^{aq} , 4 ^o Risbøl, Lindknud sogn, 5 ^a , 5 ^d , 6 ^f , 9 ^{ah} , 9 ^{bp} Donslund, Hejnsvig sogn,	20,8	Iben Leth, Kirsten Lotz og Esben Ingemann v/Kaj Lotz For den pålagte færdselsret: 2.000,- kr. 20,8 ha á 1200 kr.	26.960,00 -
7.	4 ^a Risbøl, Lindknud sogn,	2,2	Karly Knudsen 2,2 ha á 1200 kr.	2.640,00 -
8.	4 ^b Risbøl, Lindknud sogn,	3,7	Marinus Christian Dahlmann For gener ved bevarelse af en bevoksning: 800 kr. 3,7 ha á 1200 kr.	5.240,00 -

Lib. nr.	matr. nr.	omtrentlig fre- det areal i ha.	ejer.	tilkendt erstatning.
9.	4 ^d , 4 ^m , 4 ^z Risbøl, Lind- knud sogn,	17,1	Jens Nissen Wind 17,1 ha á 1200 kr.	20.520,00 kr.
10.	4 ^p , 4 ^r Risbøl, Lindknud sogn,	3,8	Søren Kristensen 3,8 ha á 1200 kr.	4.560,00 -
11.	4 ^t , 4 ^v , 4 ^e Ris- bøl, Lindknud sogn,	11,6	Jacob Nielsen Jensen 11,6 ha á 1200 kr.	13.920,00 -
12.	2 ^g , 2 ^h , 9 ^u , 9 ^v Donslund, Hejns- vig sogn, 4 ^f Ris- bøl, Vorbasse sogn,	12,6	Niels Marinus Nissen 12,6 ha á 1200 kr.	15.120,00 -
13.	2 ^{se} Donslund, Hejns- vig sogn,	1,1	I/S Hada v/F. Harreschou og E. Adams 1,1 ha á 1200 kr.	1.320,00 -
14.	2 ^{ac} , 9 ^{az} Donslund, Hejnsvig sogn,	10,3	Gustav Julius Kristensen 10,3 ha á 1200 kr.	12.360,00 -
15.	2 ^{ad} , 9 ^{ax} Donslund, Hejnsvig sogn,	11,6	Andreas Nielsen 11,6 ha á 1200 kr.	13.920,00 -
16.	2 ^{af} , 2 ^{ak} , 9 ^{bg} Donslund, Hejns- vig sogn,	4,7	A. Dahlstrøm Madsen 4,7 ha á 1200 kr.	5.640,00 kr.
17.	2 ^{ag} , 2 ^{ah} , 9 ^{bi} , 9 ^{bk} Donslund, Hejnsvig sogn,	14,4	Niels Roepstorff Der tilkendes ingen er- statning, idet det tilla- des ejeren at genopføre bebyggelse i tilfælde af brand.	0,00 -
18.	2 ^{ai} Donslund, Hejnsvig sogn,	4,9	Otto V. Kristensen 4,9 ha á 1200 kr.	5.880,00 -
20.	9 ^a Donslund, Hejns- vig sogn, 3 ^f Risbøl, Vorbasse sogn,	0,5	Magnus Hansen 0,5 ha á 1200 kr.	600,00 -
21.	9 ^l Donslund, Hejnsvig sogn,	1,1	Martin Jensen 1,1 ha á 1200 kr.	1.320,00 -
22.	9 ^o Donslund, Hejnsvig sogn,	0,4	Knud Larsen Christensen 0,4 ha á 1200 kr.	480,00 -

Lb. nr.	matr. nr.	omtrentlig fre- det areal i ha	ejer.	tilkendt erstatning.
23.	9 ^a Donslund, Hejnsvig sogn,	0,4	Reimer Christiansen 0,4 ha á 1200 kr.	480,00 kr.
24.	9 ^s Donslund, Hejnsvig sogn,	0,3	Knud Frede Petersen 0,3 ha á 1200 kr.	360,00 -
25.	9 ^{br} Donslund, Hejnsvig sogn,	2,1	Poul Hove 2,1 ha á 1200 kr.	2.520,00 -
26.	9 ^{bs} Donslund, Hejnsvig sogn,	0,8	Andreas Jensen 0,8 ha á 1200 kr.	960,00 -
27.	8 ^e , 8 ^{aa} , 8 ^{ab} , 8 ^{ac} Stenderup, Ansa- ger sogn,	6,4	Johannes Korsgård, Niels Hansen, Poul Korsgård, Anton Korsgård v/Johs. Korsgård Der tilkendes ingen erstat- ning under henvisning til, at der er pålagt ejendommen fredskovspligt, og at der er opført byggeri på ejen- dommen.	0,00 -
28.	8 ⁿ Stenderup, Ansager sogn,	1,5	Hans Peder Jensen Østergård 1,5 ha á 1200 kr.	1.800,00 kr.
29.	8 ^z , 10 ^c Stenderup, Ansager sogn,	2,3	Vilh. Gunderlund 2,3 ha á 1200 kr.	2.760,00 -
30.	8 ^{al} Stenderup, Ansager sogn,	3,0	Kristian Hansen 3 ha á 1200 kr.	3.600,00 -
31.	8 ^{am} Stenderup, Ansager sogn,	1,3	Hans Pinnerup Jacobsen Der tilkendes ingen erstat- ning, da det bestående byg- geri, der er ulovligt op- ført, kan forblive på area- let.	0,00 -
32.	1 ^a Tofterup og Skovsende, Starup sogn,	5,3	Ivar Thovtrup Simonsen 5,3 ha á 1200 kr.	6.360,00 -
33.	1 ^e , 1 ⁱ , 2 ^f , 2 ⁱ , 2 ^k , 2 ^l , 2 ^m , 8 ^b , Tofterup og Skovsende, Starup sogn,	163,2	A/S Faldhøje Plantagevirksom- hed v/Klaus Sørensen 163,2 ha á 600 kr.	97.920,00 -

1
5
1

1
6
1

Lb. nr.	matr. nr.	omtrentlig fre- det areal i ha.	ejer.	tilkendt erstatning.
---------	-----------	------------------------------------	-------	----------------------

34.	2 ^h , 7 Tofterup og Skovsende, Starup sogn,	3,0	Olav Willadsen 3,0 ha á 1200 kr. samt 2.000 kr. for den af fredningsplanudval- get krævede beplantning.	5.600,00 kr.
-----	--	-----	---	--------------

335,5 ha
=====

i alt 281.380,00 kr.
=====

Det bemærkes, at erstatningerne er udregnet på grundlag af det fremlagte kort over de af sagen omfattede arealer.

Erstatningerne vil være at forrente med 1 % over den af Danmarks Nationalbank fastsatte diskonto pr. dato.

Idet nævnet har fundet, at de på visse af de omfattede arealer hvilende tørvegravnings- og mergelkastningsrettigheder må antages at have mistet deres betydning og derfor ikke kan give anledning til erstatningsydelse til de berettigede, og da ingen i øvrigt i ejendommene berettigede har fordret sig tillagt erstatning, vil de tilkendte erstatninger være at udbetale til de foran anførte ejere.

Erstatningerne udredes som nedenfor bestemt.

Kendelsen vil være at tinglyse med prioritet forud for pantegæld på de nedennævnte ejendomme.

Påtaleret tillægges Fredningsnævnet for Ribe amtsråds-kreds og Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter.

T h i b e s t e m m e s :

Ejendommene matr. nr.e 3 g, 3 l, 3 n, 3 q, 3 r, 3 t, 3 aa, 3 ab, 3 ac, 3 ad, 3 ae, 3 af, 3 ag, 3 ah, 3 ai, 3 al, 3 am, 3 an, 3 aq, 4 a, 4 b, 4 c, 4 d, 4 k, 4 m, 4 o, 4 p, 4 r, 4 s, 4 t, 4 v, 4 z, 4 ø, 4 aa Risbøl, Lindknud sogn, 3 f, 4 f Risbøl, Vorbasse sogn, 2 g, 2 h, 2 æ, 2 ac, 2 ad, 2 af, 2 ag, 2 ah, 2 ai, 2 ak, 5 a, 5 d, 5 f, 5 g, 5 h, 6 f, 6 p, 6 q, 9 a, 9 l, 9 n, 9 o, 9 q, 9 s, 9 u, 9 v, 9 ah, 9 al, 9 am, 9 an, 9 az, 9 æ, 9 bg, 9 bi, 9 bk, 9 bp, 9 br, 9 bs Donslund, Hejnsvig sogn, 8 e, 8 n, 8 z, 8 aa, 8 ab, 8 ac, 8 al, 8 am, 10 c Stenderup, Ansager sogn, 1 a, 1 e, 1 i, 2 f, 2 h, 2 i, 2 k, 2 l, 2 m, 7, 8 b Tofterup, V. Starup sogn, fredes som ovenfor bestemt.

I erstatning udbetales de ovenfor nævnte beløb, i alt 281.380,00 kr. med renter 1 % over den af Danmarks Nationalbank

fastsatte diskonto pr. dato.

Af erstatningen udredes tre fjerdedele af statskassen, medens den sidste fjerdedel udredes af Ribe amtsfond og af de i amtsråds kredsen beliggende købstadkommuner i henhold til den senest offentliggjorte folketælling.

Kendelsen kan indankes for Overfredningsnævnet, adresse Nyropsgade 22, 1602 København V., inden 4 uger fra kendelsens forkyndelse.

Alfred Jeppesen.

T. Jørgensen.

Christian L. Frandsen.

Marius Pedersen.

Storm Nielsen.

H. Th. Nissen.

Poul Buch.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Fredningsnævnet for Ribe amtsråds kreds, Varde, den 10. nov. 1969

P. n. v.

Poul Buch.

/im.

Kendelsen er forelagt Overfredningsnævnet i medfør af § 19, stk. 3, i lovekendtgørelse nr. 194 af 16. juni 1961 og er indanket af samtlige af kendelsen berørte ejere - bortset fra de under lb.nr. 3, 7, 13, 16, 29, 31 og 34 nævnte - med påstande, som fremsat for fredningsnævnet, om fredningens ophævelse eller begrænsning, om højere erstatninger m.v.

Overfredningsnævnet har den 11. maj 1970 besigtiget det fredede og forhandlet med repræsentanter for de implicerede myndigheder: fredningsplanudvalget for Ribe, Ribe amtsråd, Grindsted kommune og fredningsnævnet for Ribe amtsrådsreds samt med de ankende ejere og disses repræsentanter.

Overfredningsnævnet har herefter vedtaget at stadfæste den indankede kendelse med følgende ændringer og tilføjelser:

Fredningens omfang.

Den ved fredningskendelsen fastlagte grænse godkendes, idet dog bemærkes, at matr.nr. 4 a Risbøl, stor 1,5 ha, der hører under lb.nr. 8, også er omfattet af fredningen, men ved en fejltagelse ikke medtaget i nævnets kendelse.

Fredningens indhold.

Fredningsservitutens § 6 og § 7 - jfr. ovenfor pag. 36-37 - vedrørende åen og dens bredder affattes således af hensyn til en tydeliggørelse af bestemmelserne:

§ 6: Åen må ikke reguleres.

§ 7: Nye dambrug må ikke oprettes.

Disse bestemmelser skal dog ikke være til hinder for udnyttelse af den i nævnskendelsen meddelte tilladelse til oprettelse af et karpedambrug på lb.nr. 33, og for at Risbøl dambrug, lb.nr. 1 m.fl.

udvides, således som stillet i udsigt af fredningsnævnet.

For så vidt angår Risbøl dambrug - lb.nr. 1, 4 og 26 - matr.nr. 3 g, 3 q, 3 ai, 3 al, Risbøl, 5 f, 5 h, 6 q, 9 n, 9 bs, Donslund, bemærkes særligt, at udvidelse af dambruget kun må finde sted på de vest for broen, d.v.s. vest for matr.nr. 9 bp, Donslund og 3 t, Risbøl, beliggende arealer, hvilken udvidelse ifølge skitsen af 22. maj 1969 foruden interessentskabets egne arealer omfatter matr.nr. 3 n (lb.nr. 3) 6 p, (lb.nr. 2) 6 f og del af 5 a (lb.nr. 6) og 9 o (lb.nr. 22), alle matr.nr. af Donslund. Øst for nævnte bro skal det dog være tilladt at udrette åløbet gennem matr.nr. 3 ai, Risbøl, af hensyn til vedligeholdelse af det øverste stemmeværk.

Forinden de tilladte dambrugsanlæg påbegyndes, skal projekt forelægges fredningsnævnet til godkendelse.

Angående færdselsret henvises til lb.nr. 6.

Vedr. lb.nr. 6, ejendommen Lundgård, matr.nr. 3 t, 3 am, 3 aq, 4 o Risbøl, 5 a, 5 d, 6 f, 9 ah, 9 bp, Donslund. Den over ejendommen og naboejendommen, I/S Risbøl dambrug, hjemlede adgang til offentlig færdsel til fods stadfæstes, idet dog tilføjes, at ejerne af de 2 ejendomme skal være berettigede til på egen foranstaltning og bekostning samt med fredningsnævnets godkendelse at forelægge vejadgangen til dambrugets vestlige del ved en bro over åen ud for matr.nr. 3 n, Donslund.

Det utilplantede ca. 3,1 ha store areal af matr.nr. 5 a, Donslund, der er beliggende øst for ejendommens bygninger mellem fredningsgrænsen og engene - jfr. det kendelsen vedhæftede kort - må af hensyn til udsigten over ådalen ikke tilplantes. Arealet er i forbindelse med frastykning fra plantageejendommen Lundgård pålagt fredskovspligt, hvorfor spørgsmålet har været forelagt landbrugsmini-

steriet, der i skrivelse af 15. januar 1971 har meddelt, at ministeriet på nuværende tidspunkt vil være enig i, at tilplantningspligten udskydes foreløbigt indtil 1984, hvor ministeriet ved spørgsmål om eventuelt tilplantning af arealet forinden vil rejse dette over for fredningsmyndighederne med henblik på opnåelse af en med fredningsservitutten forenelig ordning. Dette er tiltrådt af ejerne, der under fredningssagen har lagt vægt på at undgå tilplantning.

Vedr. lb.nr. 17, matr.nr. 2 ag m.fl., Donslund, grosserer Niels Rocps-torff: Det bemærkes - i overensstemmelse med ejerens påstand - at det, såfremt den eksisterende bygning ved brand eller på anden måde går til grunde, skal være tilladt at genopføre en tilsvarende bygning med samme udseende og med samme placering på ejendommen. Iøvrigt finder bestemmelserne i servitutens § 1 anvendelse ved byggeri på denne ejendom.

Vedr. lb.nr. 25, matr.nr. 9 br, Donslund, direktør Poul Hove Nævns-kendelsens forbud mod campering selv af kortere varighed stadfæstes. Det har derfor været tilbudt ejeren at lade det offentlige overtage ejendommen til en ved taksation fastsat værdi, hvilket ejeren - efter at være gjort bekendt med de ved taksation fastsatte beløb - dog ikke har ønsket.

Vedr. lb.nr. 33, matr.nr. 1 g m.fl. Tofterup og Skovsønde, A/S Faldhøje Plantagevirksomhed: Det skal være ejeren tilladt at færdiggøre hegningen om heden, at flytte eksisterende hegn af hensyn til driften af jagt- og vildtreservatet, at anbringe enkelte høchsitze i dette samt at foretage afbrænding af heden i bevaringsøjemed.

Erstatninger.

Overfredningsnævnet kan godkende det af fredningsnævnet an-

vendte erstatningsniveau, som findes passende, men har dog tilbudt følgende erstatninger forhøjet. I/S Risbøl dambrug (lb.nr. 1 + 4 + 26, jfr. nedenfor) til 6.000 kr. bl.a. grundet begrænsningerne for dambrugsdriften, fru Iben Leth m.fl. (ejendommen Lundgård, lb.nr. 6) til 30.000 kr., bl.a. fordi engarealerne øst for broen antages at ville have haft en vis værdi til dambrug, gårdejer W.C. Dahlmann (lb.nr. 8) til 7.040 kr., jfr. foran under "fredningens omfang", gårdejer Martin Jensen (lb.nr. 21) til 2.000 kr., da fredningen hindrer eventuel udvidelse af Risbøl dambrug til matr.nr. 9 1 Donslund og hr. Johs. Korsgård m.fl. (lb.nr. 27) til 3.000 kr., da eksistensen af byggeri på ejendommen ikke kan begrunde, at den erstatning, der ellers ville være at tilkende, ganske bortfalder.

Vedrørende lb.nr. 25 har Overfredningsnævnet besluttet, at erstatningen fastsættes ved taksation for fredning med eller uden offentlig overtagelse.

Der er herefter opnået forlig om de af Overfredningsnævnet tilbudte erstatninger bortset fra 4 tilfælde. Overfredningsnævnet har derfor anmodet den i naturfredningsloven omhandlede taksationskommission om at ville fastsætte erstatningerne vedrørende disse 4 ejendomme, hvilket kommissionen i en den 24. oktober 1970 afsagt kendelse har afgjort således:

Lb.nr. 2 + 19.	A/S Donslund Møllers Dambrug v/Henrik Henriksen:	kr. 23.520.00
" " 25.	Direktør Poul Hove:	" 2.520.00
" " 32.	Gårdejer Ivar Thovtrup: (tidl. Simonsen)	" 6.360.00
" " 33.	A/S Foldhøje Plantagevirksom- hed v/direktør Claus Søren- sen:	" 97.920.00 .

Iøvrigt.

Ejerskifte er under fredningssagen sket vedrørende følgende ejendomme:

Lb.nr. 7, matr.nr. 4 a, Risbøl, er ved skøde tinglyst 6. november 1970 erhvervet af Ivar I. Simonsen. Fredningserstatningen tilkommer Else Lillian Hansen og Harry E. Johnsen i henhold til bestemmelse i skøde - tinglyst den 12. juni 1969 - fra den oprindelige ejer Karly Knudsen.

Lb.nr. 26, matr.nr. 9 bs, Donslund, er ved skøde tinglyst 26. oktober ¹⁹⁶⁸ erhvervet af I/S Risbøl dambrug, der er berettiget til fredningserstatningen.

Det bemærkes, at der i fredningsbestemmelsernes § 12, jfr. foran pag. 37, om almenhedens adgang over en række ejendomme, fejlagtigt er medtaget ejendommen matr.nr. 4 u Risbøl, der rettelig skal være 4 t, sammesteds.

Sagsomkostninger.

For Overfredningsnævnet har konsulent Verner Hansen, De jyske landbo- og husmandsforeningers ekspropriationsudvalg, Århus, der under anken har bistået ialt 18 ejere, nedlagt påstand om tilkendelse af sagsomkostninger for den ydede bistand, da udgiften her til ikke dækkes af kontingentet til organisationerne.

Overfredningsnævnet finder ikke, at der i omhandlede tilfælde foreligger sådanne særlige omstændigheder, at der efter gældende praksis bør tilkendes sagsomkostninger, hvorfor påstand herom afvises.

I øvrigt vil den indankede kendelse være at stadfæste.

Et kort nr. RI 123 udvisende det fredede areal, der udgør ca. 337 ha, er vedhæftet nærværende kendelse.

T h i b e s t e m m e s:

Den af fredningsnævnet for Ribe amtsrådsreds den 10. november 1969 afsagte kendelse om fredning af arealer ved Ansager å fra Donslund til Faldhøje stadfæstes med foranstående ændringer.

Erstatningerne udbetales således, idet der med hensyn til lb.nr., matr.nr. m.v. henvises til den foran på pag. 54 ff. indeholdte opstilling.

Lb.nr.	E j e r	Erstatning
1 + 4 + 26.	I/S Risbøl Dambrug v/cand.jur. Kaj Lotz	6.000 kr.
2 og 19.	A/S Donslund Møllers Dambrug v/Henrik Henriksen	23.520 "
3.	Holger Petersens Fond v/Hedeselskabets 7. distrikt	0 "
5.	Jannik P. Kristensen	2.520 "
6.	Iben Leth, Kirsten Lotz og Esben Ingemann v/Kaj Lotz	30.000 "
7.	Else Lillian Hansen og Harry E. Johnsen (tidl. Karly Knudsen nuv. ejer Ivar I. Simonsen)	2.640 "
8.	Marinus Christian Dahlmann	7.040 "
9.	Jens Nissen Wind	20.520 "
10.	Søren Kristensen	4.560 "
11.	Jacob Nielsen Jensen	13.920 "
12.	Niels Marinus Nissen	15.120 "
13.	I/S Hada v/F. Harreschou og E. Adams	1.320 "

Lb.nr.	E j e r	Erstatning
14.	Gustav Julius Kristensen	12.360 kr.
15.	Andreas Nielsen	13.920 "
16.	A. Dahlstrøm Madsen	5.640 "
17.	Niels Roepstorff	0 "
18.	Otto V. Kristensen	5.880 "
20.	Magnus Hansen	600 "
21.	Martin Jensen	2.000 "
22.	Knud Larsen Christensen	480 "
23.	Reimer Christiansen	480 "
24.	Knud Frede Petersen	360 "
25.	Poul Hove	2.520 "
27.	Johannes Korsgård, Niels Hansen, Poul Korsgård, Anton Korsgård	3.000 "
28.	Hans Peder Jensen Østergård	1.800 "
29.	Vilh. Gunderlund	2.760 "
30.	Kristian Hansen	3.600 "
31.	Hans Pinnerup Jacobsen	0 "
32.	Ivar Thovtrup (Simonsen)	6.360 "
33.	A/S Faldhøje Plantage- virksomhed v/direktør Claus Sørensen	97.920 "
34.	Olav Willadsen	5.600 "
		292.440 kr. =====

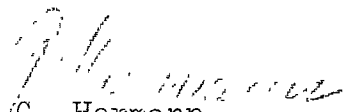
Erstatningerne, ialt kr. 292.440 kr., der forrentes med 10 %
p.a. fra den 10. november 1969 til betaling sker, udredes med 3/4 af

statskassen og 1/4 af Ribe amtsfond.

Der tilkendes ikke konsulent Verner Hansen sagsomkost-
ger.

Udskriftens rigtighed

bekræftes.

G. Hermann

kh.

FREDNINGSNÆVNET>

CITERET FULDT UD I OFN K AF 22/2 1971

U d s k r i f t

af

forhandlingsprotokollen for fredningsnævnet

for

Ribe amtsrådsreds.

---ooOoo---

År 1969 den 10. november blev i

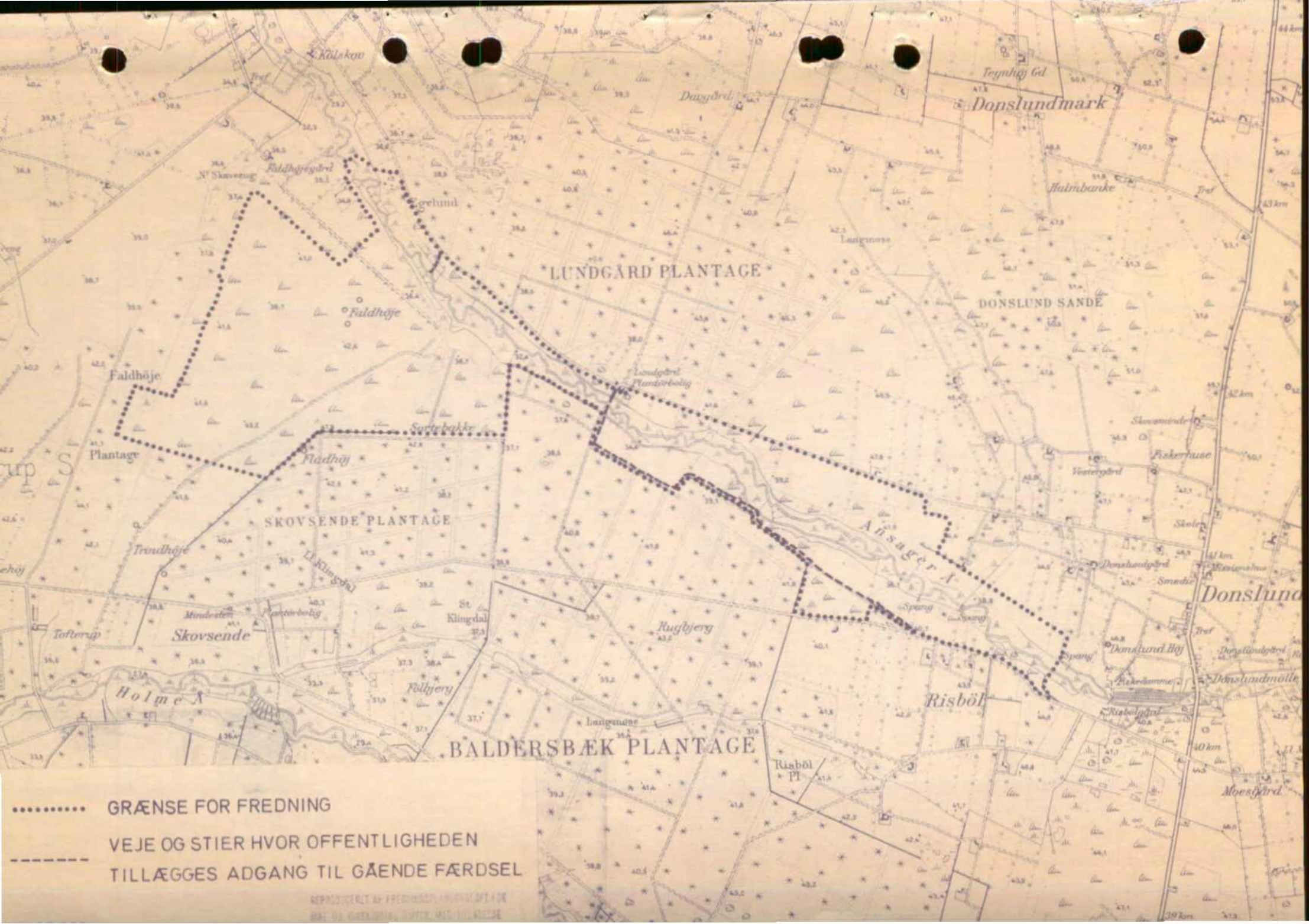
Fredning

af

et areal omkring Ansager å mellem
Donslund og Baldersbæk samt til-
stødende eng- og hedearealer vest
for Lundgård og Baldersbæk planta-
ger

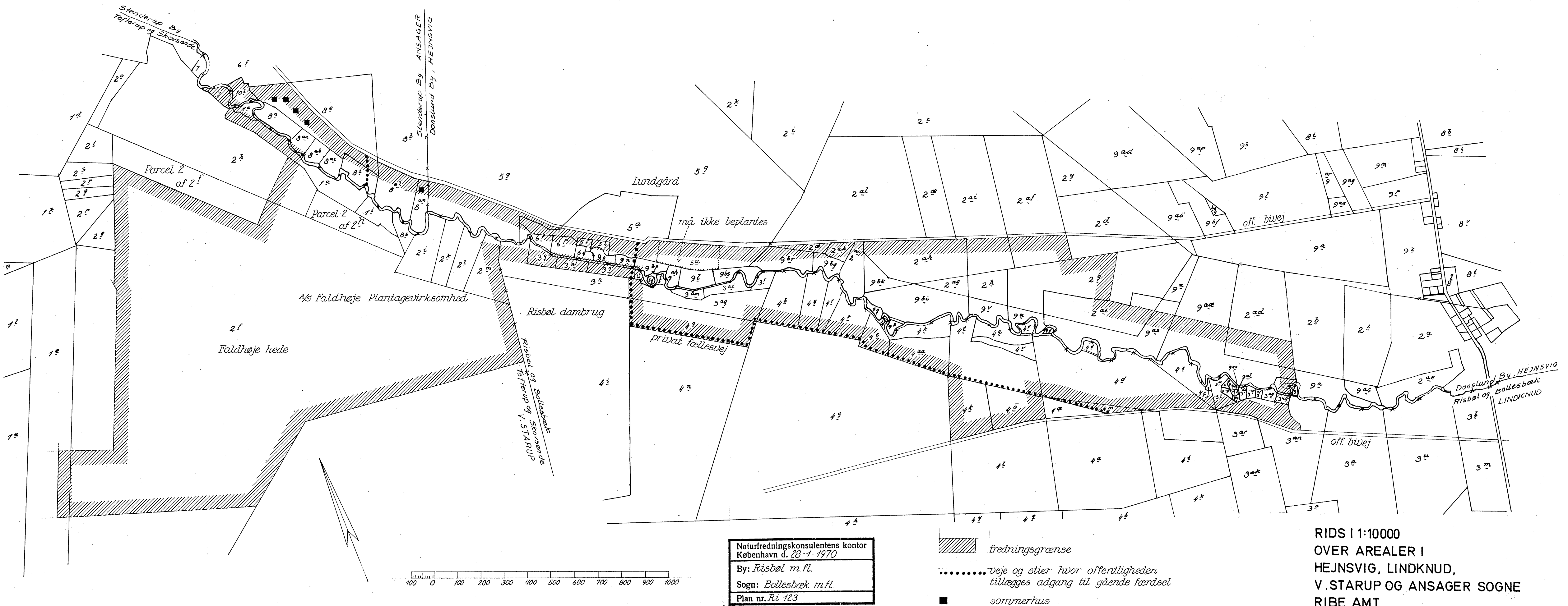
afsagt sålydende

K E N D E L S E :

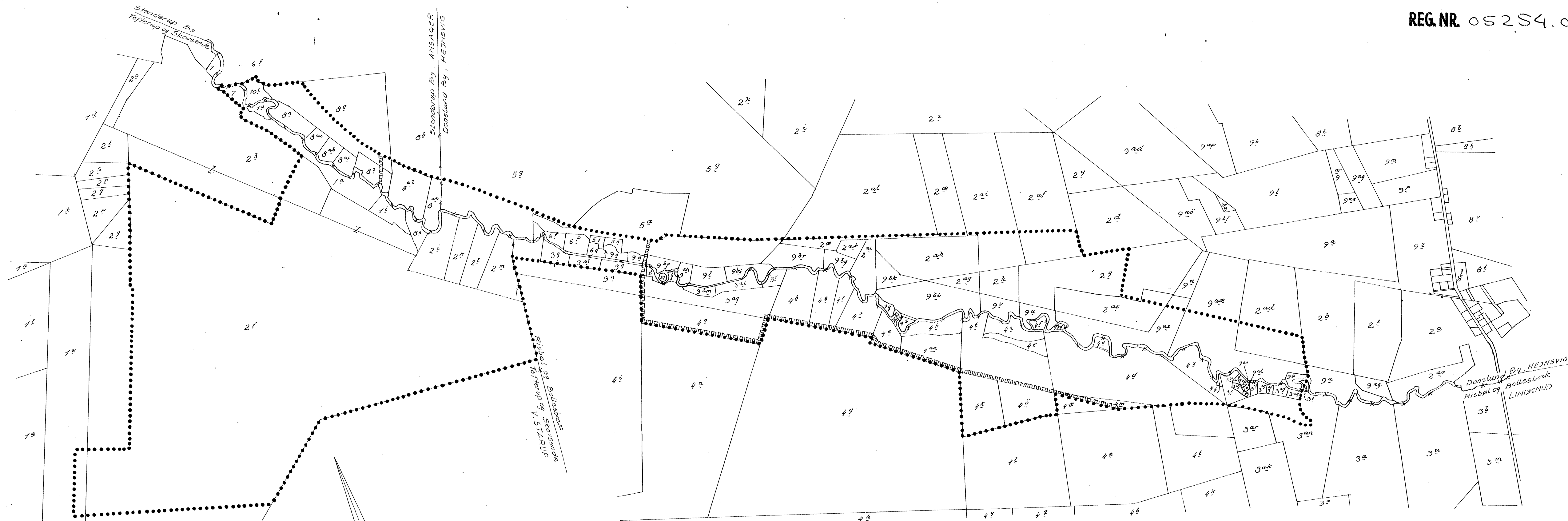

..... GRÆNSE FOR FREDNING
- - - - - VEJE OG STIER HVOR OFFENTLIGHEDEN
TILLÆGGES ADGANG TIL GÅENDE FÆRDELSE

KORT>

RIDS I 1:10000
OVER AREALER I
HEJNSVIG, LINDKNUD,
V. STARUP OG ANSAGER SOGNE
RIBE AMT

..... GRÆNSE FOR FREDNING
 VEJE OG STIER HVOR OFFENTLIGHEDEN
 TILLÆGGES ADGANG TIL GÅENDE FÆRDELSEL

RIDS I 1:10000
 OVER AREALER I
 HEJNSVIG, LINDKNUD,
 V. STARUP OG ANSAGER SOGNE
 RIBE AMT

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 05254.00

Dispensationer i perioden: 18-06-1987 - 29-11-2006

FREDNINGSNÆVNET
FOR

RIBE AMTS FREDNINGSKREDS

Frisvadvej 3 . 8800 Varde
Telf. (05) 22 03 99

Formanden

NY ADRESSE:
Rolfsgade 94 - Postbox 60
6701 Esbjerg - Tlf. 05 13 66 77

REG. NR. 0.5254.000

Varde, den

Brev nr.
/10

18 JUNI 1987

J. nr. 55/87.

Under henvisning til naturfredningslovens § 58 skal nævnet herved meddele, at nævnet dags dato har tilskrevet

Ingeniørgruppen Varde I/S, Ndr. Boulevard, Postbox 121,
6800 Varde,

således:

16. februar 1987

I besvarelse af Deres andragende af

Donslund Fællesvandværk

angående tilladelse for

xxxxxxx til at etablere vandledning over fredet areal
til opførelse af

over matr.nr.3 an Risbøl og Baldersbæk
på matr. nr.

skal nævnet herved for sit vedkommende i medfør af naturfredningslovens § 34

meddele tilladelse til det planlagte byggeri på vilkår, at opførelsen sker i overensstemmelse med de frem-

sendte tegninger m.v. og de nævnet iøvrigt givne oplysninger.
og på vilkår at nedgravningen
sker så tæt på kommunevejen som overhovedet muligt, samt at de efter-
følgende reableringsarbejder foregår med stor påpasselighed og omhu.

Nævnets afgørelse kan, senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for

Overfredningsnævnet, Amaliegade 7, 1256 København K, af andrageren, Ribe amtsråd, primærkommunen,

Danmarks Naturfredningsforening og Fredningsstyrelsen, jfr. naturfredningslovens § 58.

Skov- og naturstyrelsen

Evt. byggeri må derfor ikke påbegyndes inden klagefristens udløb.

Såfremt en klage er indgivet, må nævnets godkendelse ikke udnyttes, førend sagen er færdigbe-
handlet af Overfredningsnævnet.

Denne godkendelse bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år.

Skov-og Naturstyrelsen

Frednings-og planlægningskontor

Slotsmarken 13

2970 Hørsholm.

P. n. v.

E. b.

Søren Pedersen

sekr.

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
j.nr. F 1303/4-40 Bu

Foto venter

01 JULI 1997

Fredningsnævnets afgørelse

i

sagen om etablering af et
bundfældningsbassin

og

spredning af overskudsjord

på fredede arealer ved

Risbøl Dambrug.

REG.NR. 5254.00.

(J. nr. 13/97)

Med en skrivelse af 16. april 1997 har Ribe Amt, natur - og planafdelingen, fremsendt et projekt til etablering af et bundfældningsanlæg på Risbøl dambrug til fredningsnævnet, fordi etableringen af anlægget skal ske på arealer, der er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 22. februar 1971 om fredning af arealer ved Ansager Å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hegnsvig, Starup og Ansager sogne, hvorfor fredningsnævnet skal meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 til anlægsarbejdets gennemførelse.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 6. juni 1997 og har besluttet at meddele Risbøl Dambrug dispensation til anlægsarbejdets gennemførelse og lovliggørelse.

Sagens omstændigheder er følgende:

Den 7. juni 1968 anmodede Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter fredningsnævnet om at rejse fredningssag for et ca. 380 ha stort areal beliggende omkring Ansager Å mellem Donslund og Baldersbæk samt vest for Lundgård og Baldersbæk plantager. Det hedder herom blandt andet i Overfredningsnævnets kendelse af 22. februar 1971 om fredning af arealerne ved Ansager Å:

" Som motivering for rejsning af fredningssagen kan anføres, at området efter udvalgets opfattelse har en sådan skønhed, beliggenhed og ejendommelighed, at det jfr. naturfredningslovens § 1 har væsentlig betydning for almenheden.

Udvalget lader for tiden ved arkitektfirmaet Møller og Wichmann, Århus, udarbejde en landskabsplan for Ribe amt. Allerede de nu fo-

religgende resultater viser, at området omkring Klelund, Baldersbæk og Hovborg plantager med de endnu bevarede hedearealer, de endnu uregulerede dele af Holme og Ansager åer og selve plantagerne rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det er særlig ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt nyttiggjort for almenheden..... "

Ifølge kendelsen gik Fredningsplanudvalgets påstand i hovedtræk ud på, at der ikke måtte foretages yderligere bebyggelse i området, at der pålagdes en række regulerende bestemmelser for benyttelsen af de arealer, fredningssagen vedrørte, samt at der skulle gives almenheden adgang til gående færdsel ad nærmere angivne private stier og veje.

Fredningsnævnet tog med forskellige mindre ændringer fredningsudvalgets påstand om fredning af de omhandlede arealer til følge. Fredningsnævnet anførte i sin begrundelse for fredningens gennemførelse blandt andet:

" Ved fredningsnævnets således trufne beslutning er det i overensstemmelse med naturfredningslovens § 1 i første række lagt til grund, at den smukke og næsten helt uberørte ådal og Faldhøje hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, udgør et så smukt og ejendommeligt landskab, at det må antages at have væsentlig betydning for almenheden. Dernæst finder nævnet, at det nu fredede område i forbindelse med de omgivende plantager rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det i overensstemmelse med fredningsplanudvalgets anbringende herom, må anses for ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt senere nyttiggjort for almenheden....."

Denne begrundelse blev tiltrådt af Overfredningsnævnet.

Overfredningsnævnet fastsatte følgende bestemmelser for de fredede arealer:

" § 1.

De fredede arealer må ikke bebygges. Eksisterende bygninger må ikke ombygges, udvides eller genopføres efter nedrivning, brand m.m. uden fredningsnævnets forudgående godkendelse.

.....
§ 3.

Afgravning og opfyldning er ikke tilladt.....

§ 6.

Åen må ikke reguleres.

§ 7.

Nye dambrug må ikke oprettes....."

Den 24. marts 1997 rettede Dansk Dambrugerforening skriftlig henvendelse til Ribe Amt om etablering af et bundfældningsanlæg på Risbøl Dambrug. Det hedder blandt andet i skrivelsen:

" Hermed fremsendes forslag til indretning af dambruget efter dambrugsbekendtgørelsen i henhold til tidligere fremsendte korrespondance fra Ribe Amt.

Der foreslåes indrettet bundfældningsanlæg og slamdepot i de øverste 6 damme. Der indrettes depot i 2 damme med mulighed for intervaldrift og med påmonteret dekarteringssystem, således at der er den nødvendige volume i dammen i forbindelse med oprensning af bundfældningsanlæg og damme.

Bundfældningsanlægget foreslåes anlagt som på vedlagte skitse med en størrelse på ca. 30 * 32 * 1,5 m, svarende til en vandmængde på ca 950 l/s ved en opholdstid på 25 minutter j. fr. bekendtgørelsens bestemmelser. Såfremt bundforholdene gør det vanskeligt kan en ekstra dam indrettes således at længden bliver ca. 38 m og en dybde på 1.2 m.

Eks. udløb anvendes fremover som omløb, såfremt der er behov for omløb i forbindelse med oprensning af bundfældningsanlægget. Eks. mikrosigter anvendes ikke fremover og fjernes evt. fra eks. bygværk. Jord deponering i følge nærmere aftale med ejeren i skovområdet ved dambruget "

Ribe Amt, natur - og planafdelingen, fremsendte sagen til fredningsnævnet den 16. april 1997, fordi projektets gennemførelse krævede, at fredningsnævnet meddelte dispensation fra fredningsbestemmelserne i Overfredningsnævnets kendelse, afsagt den 22. februar 1971. Det hedder blandt andet i amtets fremsendelsesskrivelse:

" Som det fremgår af sagens akter, var det oprindelig meningen, at de overskydende materialer skulle have været deponeret i Lundgård Plantage; men da broen over åen ved dambruget ikke har tilstrækkelig bæreevne, har man i stedet for valgt at deponere den overskydende jord på selve dambrugsarealet.

På baggrund af Miljøafdelingens bemærkning (se bilag 5), kan Natur - og Planafdelingen anbefale, at den fornødne dispensation i relation til NBL's § 50 gives; idet der:

dels er tale om miljøforbedrende foranstaltninger på dambruget, og

dels at projektet ikke medfører inddragelse af yderligere arealer, der er omfattet af fredningen....."

I det notat, der henvises til i skrivelsen, hedder det blandt andet:

" Bundfældningsbassinet etableres jf. vedlagte ansøgning ved udgravning af de 6 øverstliggende damme. Den samlede mængde jord, der skal opgraves i forbindelse hermed skønnes at udgøre ca. 2.000 m³.

Dambruget har af praktiske og økonomiske årsager pr. telefon ønsket at ændre ansøgningen således, at det opgravede jord, frem for en deponering i Lundgård Plantage, spredes i et ca 0.5 m tykt lag på dæmningen mellem dambrugets bagkanal og Ansager å.

Bundfældningsbassinet skal etableres for at bringe dambrugets indretning med renseforanstaltninger i overensstemmelse med de lovmæssige krav. Herudover skal det bemærkes, at dambrugets afløb flyttes ca. 250 m opstrøms i forhold til det nuværende således, at den " døde å - strækning " forbi dambruget reduceres tilsvarende".

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 6. juni 1997. I mødet deltog dambrugsejer Niels Jensen, Risbøl Dambrug, Anne Marie Ebbesen, Danmarks Naturfredningsforening, og fuldmægtig Niels Steinbring, Ribe Amt.

I fredningsnævnets forhandlingsprotokol er følgende anført om mødet:

" Fredningsnævnets formand konstaterede, at der er sket behørig indkaldelse til nævnets møde i dag og redegjorde nærmere for baggrunden for mødet.

Niels Jensen oplyste, at han ejer Risbøl dambrug. Rensningen af vandet fra dammene er hidtil sket i microfiltre, der er anbragt ved bagkanalens udløb i Ansager å. Rensningen af vandet har været utilstrækkelig, og derfor er der nu etableret et bundfældningsbassin på arealer, hvor der hidtil har været 6 damme. Vandet ledes via bagkanalen til bundfældningsbassinet, som har en kapacitet på 1000 l/sek; vandet strømmer i bundfældningsbassinet i ca. ½ time, hvorefter det ledes tilbage til åen. Overskudsjord fra udgravningen af bundfældningsbassinet er lagt på dæmningen mellem bagkanalen og Ansager å. Ved afslutningen af arbejdet skal der monteres en støvsuger på bunden af bundfældningsbassinet til oprensning af slam fra bassinets bund. Arbejdet er så godt som afsluttet; han satte det i gang, fordi den entreprenør, som skulle udføre det, pressede på for at komme i gang med arbejdet. Andrageren ansøger fredningsnævnet om dispensation til projektet, fordi bundfældningsbassinet er etableret på arealer omfattet af kendelsen om fredning af Ansager å fra Donslund til Faldhøje.

Niels Steinbring oplyste, at andrageren i forbindelse med etableringen af bundfældningsbassinet har retableret åløbet på en strækning, hvor det hidtil har været dødt. Da etableringen af bundfældningsbassinet og genskabelsen af åløbet kun kan beskrives som en forbedring af tilstanden, set ud fra en fredningsmæssig synsvinkel, kan amtet anbefale, at nævnet

meddeler andrageren den fornødne dispensation.

Anne Marie Ebbesen kunne på Danmarks Naturfredningsforenings vegne tiltræde, at der meddeles andrageren den fornødne dispensation, således at arbejdet lovliggøres.

Fredningsnævnets formand sluttede forhandlingerne og oplyste, at andrageren vil få tilstillet fredningsnævnets afgørelse ".

Fredningsnævnets afgørelse:

I betragtning af at bundfældningsbassinet med tilhørende tilløb og afløb er anlagt på det eksisterende dambrugs område, hvor der tidligere har været 6 damme, at anlægsarbejdet ikke medfører inddragelse af yderligere arealer, der er omfattet af fredningen, og at der i realiteten er tale om miljøforbedrende foranstaltninger til gavn for hele åløbet, finder fredningsnævnet, at projektets gennemførelse ikke strider mod indholdet af fredningsbestemmelserne, hvorfor der meddeles dambrugsejer Niels Jensen dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 til projektets gennemførelse og, idet projektet allerede er gennemført, til dets lovliggørelse.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for Naturklagenævnet, Vermundsgade 38 B, 2300 København Ø, af andrageren, Ribe Amtskommune, Danmarks Naturfredningsforening, Skov - og naturstyrelsen, lokale foreninger og lignende, som har væsentlig interesse i afgørelsen.

Klage indgives til fredningsnævnet, der videresender sagen til Naturklagenævnet.

Fredningsnævnet for Ribe Amts fredningskreds,
Esbjerg, den 30. juni 1997.

Tage Hansen,

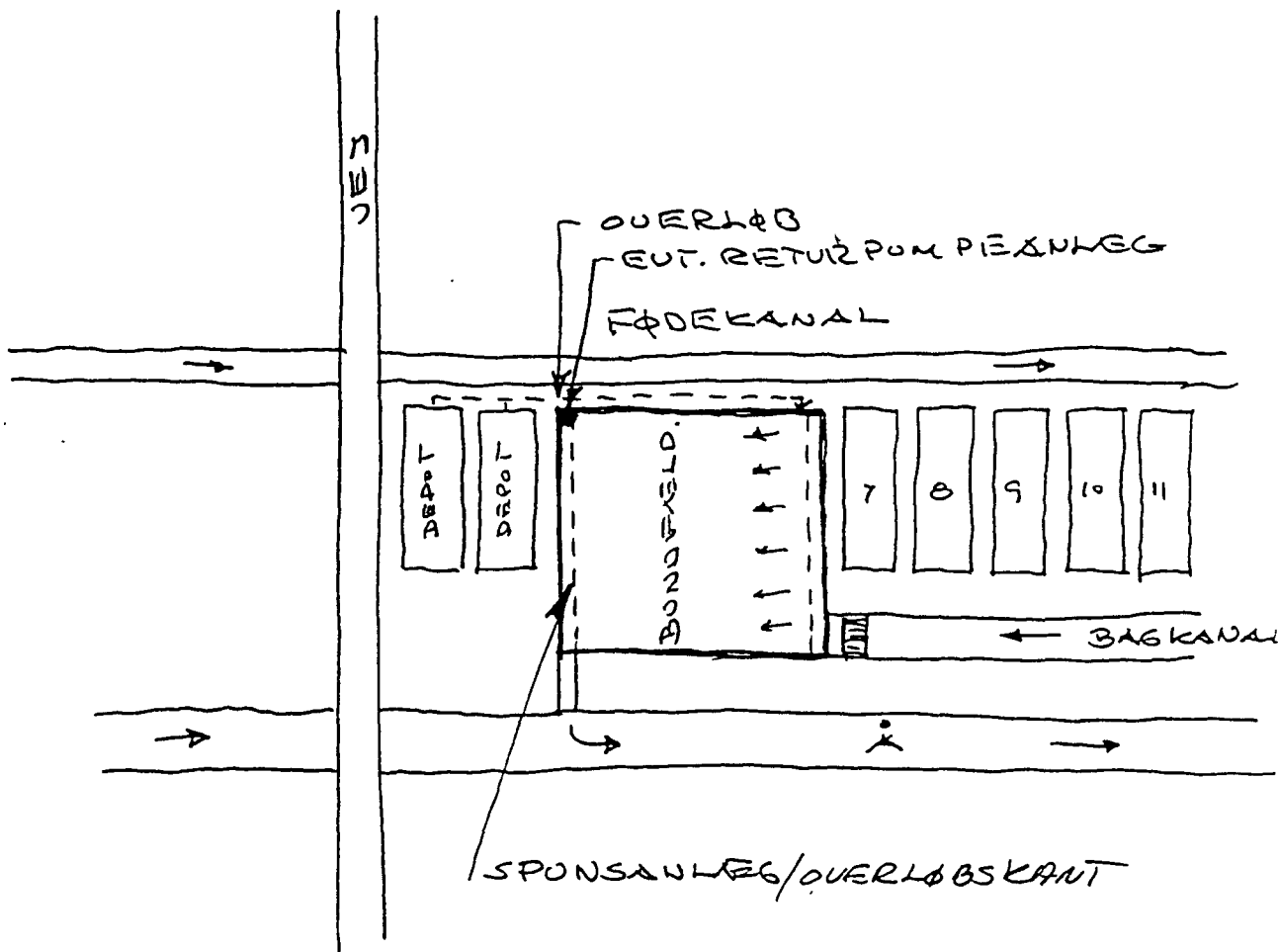
formand.

Skov- og Naturstyrelsen

8. kontor

Haraldsgade 53, København Ø.

BUNDF. ca 30 x 32 x 1,5 m
 VANDKENDTE: ca 950 e/s

16/4-1997.

Ribe Amt

Indg: - 5 MAR 1997

i nr 2.76.1-565-36.89

Risbøl Dambrug
 MÅL: ca 1:1000

13 97

4. MAJ 2000

FREDNINGSNÆVNET

J.nr. 56/99

FOR

RIBE AMT

I et brev af 9. november 1999 har Ribe amt, Plan- og Landskabsafdelingen, orienteret fredningsnævnet om, at amtet har meddelt lodsejerne Hans Jørgen Dahl Nielsen og Robert Dahl Nielsen tilladelse til at anlægge en sø på ejendommen matr. nr. 4 t Risbøl, Hejnsvig, der er omfattet af overfredningsnævnets kendelse af 22. februar 1971 om fredning af arealer ved Ansager å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager sogne, uden forinden at have afventet fredningsnævnets stillingtagen til anlægsarbejdet. På samme ejendom har lodsejerne endvidere plantet to nord - sydgående læhegn, hver bestående af 9 rækker træer.

Fredningsnævnet har foretaget besigtigelse den 10. marts 2000 og har besluttet ikke at meddele Hans Jørgen Dahl Nielsen og Robert Dahl Nielsen en lovliggørende dispensation til søen. Da der ifølge fredningsbestemmelserne ikke gælder et forbud mod at plante læhegn i ådalen, skal fredningsnævnet ikke tage stilling til plantningen af de to læhegn.

Følgende er oplyst om baggrunden for fredningen og sagen:

Ved et brev af 7. juni 1968 anmodede Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter fredningsnævnet for Ribe amt om at rejse fredningssag for et cirka 380 ha stort areal beliggende omkring Ansager å mellem Donslund og Baldersbæk samt vest for Lundgård og Baldersbæk plantager. Fredningsplanudvalget har begrundet anmodningen således:

" Som motivering for rejsning af fredningssagen kan anføres, at området efter udvalgets opfattelse har en sådan skønhed, beliggenhed og ejendommelighed, at det jfr. naturfredningslovens § 1 har væsentlig betydning for almenheden.

Udvalget lader for tiden ved arkitektfirmaet Møller og Wichmann, Århus, udarbejde en landskabsplan for Ribe amt. Allerede de nu foreliggende resultater heraf viser, at området omkring Klelund, Baldersbæk og Hovborg plantager

med de endnu bevarede hedearealer, de endnu uregulerede dele af Holme og Ansager åer og selve plantagerne rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det er særlig ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt nyttiggjort for almenheden ".

Ifølge fredningspåstanden skulle blandt andet følgende fredningsbestemmelser pålægges de ejendomme, fredningssagen vedrørte:

".....

1. Området må ikke bebygges. Eksisterende bygninger må ikke ombygges, udvides eller genopføres efter nedrivning, brand m.v. uden fredningsnævnets godkendelse.

.....

3. Afgravning og påfyldning er ikke tilladt. Det skal dog i ekstraordinære situationer være tilladt at grave tørv og mergel efter forudgående godkendelse af fredningsnævnet

.....

5. Det er ikke tilladt at foretage tilplantning uden for plantagerne. Dog er plantning af læhegn, bortset fra nåletræer, og beplantning i haver i tilknytning til beboelsesejendomme tilladt.....

6. Åregulering og afvanding må ikke foretages uden nævnets godkendelse.

7. Det er ikke tilladt uden nævnets godkendelse at foretage ændring af åbredden, oprette yderligere dambrug eller udvide bestående dambrug.

8. Nuværende hedearealer må ikke opdyrkes, og de nuværende engarealer må ikke tages i brug til anden driftsform.

.....

10. Der må ikke opsættes hegn bortset fra nødvendige kreaturhegn.

13. Arealerne må i øvrigt benyttes som hidtil".

Fredningsnævnet forelagde sagen for Naturfredningsrådet, der i et brev af 15. oktober 1968 udtalte, at rådet kunne anbe-

fale fredningspåstanden "i hehold til dens grunde og punkter".

Under fredningsnævnets behandling af sagen sendte konsulent Verner Hansen, De jydsk landbo- og husmandsforeningers rådgivende udvalg vedrørende ekspropriation mv. på vegne en kreds af lodsejere i fredningsområdet et brev til fredningsnævnet om blandt andet udkastet til fredningsbestemmelsernes punkt 5. I brevet har Verner Hansen anført blandt andet:

" Fra udvalgets side finder man ikke anledning til bemærkninger angående begrundelsen for fredningssagens rejsning, hvorimod 1) fredningspåstandens indhold, 2) omfanget af de fredede arealer.....giver anledning til følgende bemærkninger:

ad 1. Fredningspåstandens indhold. Bestemmelsen i pkt. 5 omhandlende plantning af læhegn foreslåes ændret, således at ordene "....., bortset fra nåletræer,....." stryges, evt. erstattes med "fortrinsvis af løvtræer".

Når denne ændring foreslås, begrundes det med, at direkte forbud mod plantning af nåletræer til læhegn kan være generende på eventuelle lokaliteter, hvor løvtræer vanskeligt trives....."

Fredningsnævnet besluttede at tage fredningspåstanden til følge med visse ændringer. I begrundelsen for fredningen har fredningsnævnet blandt andet anført:

" Efter indgående overvejelser og interne forhandlinger har nævnet enstemmigt truffet beslutning om, at den foreslåede fredning bør gennemføres i det af fredningsplanudvalget senest påståede omfang, med følgende af nævnet foretagne ændringer:

Det skal som foreslået af konsulent Verner Hansen, Århus, være tilladt også at benytte nåletræer ved nyplantning af læhegn, idet nævnet dog lægger vægt på, at der til sådan plantning fortrinsvis benyttes løvtræer.....

Ved fredningsnævnets således trufne beslutning er det i overensstemmelse med indholdet af naturfredningslovens § 1 i første række lagt til grund, at den smukke og næsten uberørte ådal og Faldhøje hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, udgør et så smukt og ejendommenligt landskab, at det må antages at have væsenligt betydning for almenheden. Dernæst finder nævnet, at det nu fredede område i forbindelse med de omgivende plantager rummer en sådan kon-

centration af naturværdier, at det i overensstemmelse med fredningsplanudvalgets anbringende herom, må anses for ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt senere nyttiggjort for almenheden.

Med hensyn til fredningens nærmere indhold fastsættes følgende bestemmelser:

1.

De fredede arealer må ikke bebygges.....

5.

Det er ikke tilladt at foretage hugst eller tilplantning uden for plantagerne..... Dog er plantning af læhegn, fortrinsvis med løvtræer, og beplantning i haver i tilknytning til beboelsesejendomme tilladt.....

8.

Nuværende hedearealer må ikke opdyrkes, og nuværende engarealer må ikke tages i brug til anden driftsform....."

Kendelsen blev indbragt for overfredningsnævnet, der ved kendelse afsagt den 22. februar 1971, stadfæstede fredningsnævnets afgørelse med nogle mindre ændringer.

I en ansøgning, modtaget i Grindsted kommune den 27. maj 1999, har Robert Dahl Nielsen, Hans Jørgen Dahl Nielsen og Arne Dahl Nielsen søgt om dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens §§ 3 og 4 samt lov om planlægning § 35 til at lave en udgravning til en 2000 kvadratmeter stor sø på deres ejendom matr. nr. 4 t Risbøl, Hejnsvig, og til at lave en beplantning med eventuelt "lave bærbuske af dansk oprindelse i passende afstand fra søen". Ansøgerne har anført følgende om baggrunden for at grave søen, at:

" Formålet er at skabe større variation i landskabsbilledet og lave et område, der er friholdt for landbrugsmæssig aktivitet og dermed skabe et "åndehul", hvor der er rart at være for både dyr, fugle, padder, insekter og mennesker".

Grindsted kommune videresendte sagen til Ribe amt og anbefalede projektet gennemført.

Ribe amt behandlede sagen og meddelte i et brev af 13. september 1999 ansøgerne tilladelse efter naturbeskyttelsesloven og loven om planlægning til at anlægge en ca. 2000 kvadratmeter stor sø på en brakmark indenfor 150 meters beskyttel-

seslinjen langs Ansager å. Amtet gav tilladelsen på vilkår, at søen skulle tilpasses landskabsformerne og så vidt muligt anlægges med et varieret forløb, at søen skulle anlægges med jævnt skrånende bund og bredder, at eventuelle øer ikke måtte dannes ved opfyldning med opgravet materiale, men ved at lade mindre partier stå uafgravet, at der ikke måtte etableres forbindelse mellem søen og vandløb, at det opgravede materiale skulle udjævnes på de omkringliggende dyrkede marker, så der ikke opstod volde eller lignende, at en bræmme på minimum 5 meter mellem søen og den nord for beliggende eng skulle friholdes, at der ikke måtte opsættes hegn, bortset fra kreaturhegn, og at eventuel beplantning udenfor engområdet, men inden for åbeskyttelseslinjen skulle ske efter nærmere aftale med Ribe amt. I brevet har amtet tilføjet, at vilkårene er stillet for at sikre, at søen kan tage sig godt ud i landskabet og blive et godt levested for planter og dyr. Amtet har endelig anført, at amtets tilladelse ikke fritager ansøgerne for at indhente tilladelser til forhold, som reguleres af anden lovgivning.

I et udateret brev, der er stemplet indgået i Ribe amt den 18. oktober 1999, har ansøgerne anmodet om tilladelse til at plante to hegn på matr. nr. 4 ± Risbøl, Hejnsvig. På et kortbilag, der var vedlagt brevet, har ansøgerne markeret, hvor på ejendommen de to hegn skal plantes. Det fremgår af kortet, at det ene hegn skal plantes mod vest op mod skellet til naboejendommen; det andet hegn på den østligste halvdel af ejendommen. Begge hegnene er tilnærmelsesvist nord-sydgående og skal plantes på arealer, der er omfattet af overfredningsnævnets kendelse om fredning af arealerne ved Ansager å. I brevet har ansøgerne oplyst, at der tidligere har været et læhegn mod vest, og at de to nye hegn skal bestå af fyr, gran, eg, bøg og løvbuske.

Ansøgerne forelagde ikke deres projekt til søen eller deres ønske om at plante læhegnene for fredningsnævnet.

I et brev af 9. november 1999 orienterede amtet fredningsnævnet om søen og de to læhegn. I brevet har amtet anført:

" Der er beklagevis sket en fejl hos amtet ved behandlingen af en sag om etablering af en sø på ejendommen matr. nr. 4 ± Risbøl, Hejnsvig. Ejendommen er beliggende ved Rugbjergvej vest for Donslund på sydsiden af Ansager Å. Fejlen består i, at amtet i relation til planloven og naturbeskyttelsesloven har meddelt tilladelse til søens etablering uden fredningsnævnet forinden har behandlet sagen.- Søen er ansøgt etableret inden for Ansager Å-fredningen.

Fejlen er opdaget ved, at en af ejerne, Robert Dahl Nielsen, efterfølgende har ansøgt amtet om tilladelse til plantning af 2 læhegn inden for åbeskyttelseslinien langs Ansager Å.

Som det også er gjort gældende i amtets vurdering og godkendelse til søens etablering, er en sø det pågældende sted ud fra en ren landskabelig og biologisk betragtning et udmærket "element" at supplere området med under forudsætning, at søen anlægges "rigtig" (hvilket synes sikret ved amtets vilkår i godkendelsen). Dette udsagn skal også ses på baggrund af, at søen anlægges på landbrugsjord (brakjord) og ikke i § 3-arealet (vådområdet) langs søen.

Amtet kan på den baggrund anbefale, at nævnet i relation til naturbeskyttelseslovens § 50 meddeler den fornødne dispensation til søens etablering.

Da sagen formentlig vil kræve, at der foretages en besigtigelse inden nævnet træffer en afgørelse i sagen, kan det anbefales, at man på stedet vurderer, hvorvidt de 2 ansøgte læhegn også kan godkendes. Umiddelbart er det Landskabskontorets opfattelse, at man bør nøjes med et læhegn, det vestligste, hvor der tidligere har været et læhegn....."

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har den 10. marts 2000 besigtiget søen og de to læhegn. I besigtigelsen deltog ansøgerne, Hans Jørgen Dahl Nielsen og Robert Dahl Nielsen, topograf Jørgen Ellegaard, Ribe amt, Mogens Hansen, Grindsted - Vorbasse Museum, Jørgen Hansen, Danmarks Naturfredningsforening, København, Anne Marie Ebsen, Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite, Grindsted og Michael Jacobsen, Randbøl Statsskovdistrikt.

Under besigtigelsen konstaterede fredningsnævnet, at søen er anlagt, og at ansøgerne har plantet de to læhegn, sagen vedrører.

Hans Jørgen Dahl Nielsen og Robert Dahl Nielsen anmodede fredningsnævnet om at meddele dem en lovliggørende dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 til søen. De bemærkede, at det er deres opfattelse, at kendelsen om fredning af arealerne langs Ansager Å ikke kræver, at fredningsnævnet skal meddele dispensation til plantning af læhegn i det fredede område. Hans Jørgen Dahl Nielsen anførte nærmere, at området langs Ansager Å er et søfattigt område; det er derfor en gevinst for dyrelivet, at ansøgerne har anlagt sø-

en, der endnu ikke er færdig. Søen, der får en vandflade på cirka 1500 kvadratmeter, vil blive et samlingssted for de pader, som lever i området, og vil forbedre deres livsvilkår. Ansøgerne har plantet to hegn for at skabe læ på marken, der er udsat for vestenvinden, som har frit løb gennem ådalen, når det blæser; det er derfor vanskeligt at dyrke marken, som i øjeblikket ligger brak. De to læhegn er plantet udenfor åbeskyttelseslinjen. Da det udtrykkeligt står i overfredningsnævnets kendelse, at der ikke kræves tilladelse fra fredningsnævnet til at plante læhegn på de fredede arealer, har ansøgerne ikke forelagt spørgsmålet om plantningen af læhegnene for nævnet. De to læhegn består i øvrigt af 9 rækker træer og buske; ansøgerne har plantet rødgran, sitkagran, kontorno, eg, sortbær, lind og ask i de to hegn.

Jørgen Hansen protesterede på Danmarks Naturfredningsforenings vegne mod etableringen af søen og plantningen af de to læhegn på de fredede arealer; naturfredningsforeningen kræver derfor, at tilstanden retableres. Han anførte nærmere, at det fremgår af fredningsbestemmelsernes § 3, at terrænformerne ikke må ændres. Denne bestemmelse udelukker ethvert gravearbejde på de fredede arealer. En sø hører ikke til i ådalen, og det hænger heller ikke landskabsmæssigt sammen med en sø på dette sted. Søen er stærkt stridende mod de landskabsformer, som fredningen skulle bevare; ved anlæget af søen er landskabet blevet kulturpåvirket. Efter de foreliggende oplysninger har der været et læhegn i vestskellet; der har derimod ikke været noget læhegn på den østligste halvdel af ansøgernes mark. Når dette læhegn til sin tid vokser til, vil det sløre kikket gennem ådalen, som herved ændrer karakter. Samfundet har udbetalt erstatning til ansøgerne for de bånd, som fredningen lægger på deres ejendom; samfundet har derfor krav på, at søen sløjfes, og at begge læhegn eller i det mindste det østligste fjernes.

Mogens Hansen protesterede på Grindsted-Vorbasse museums vegne mod såvel etableringen af søen som plantningen af de to læhegn. Han anførte blandt andet, at det med fredningen af arealerne langs Ansager Å skulle sikres, at arealerne og den endnu ikke regulerede Ansager Å skulle bevares i den tilstand, de befandt sig i ved fredningens gennemførelse. Anlægget af søen har ødelagt det fredede områdes karakter; søen er et fremmed element i dette landskab, der er søfattigt. Den skal derfor fjernes. Der er et enestående kik gennem ådalen; dette kik vil blive sløret, efterhånden som læhegnene vokser til. Læhegnene vil tillige medføre, at ådalen helt ændrer karakter om nogle år. Hvis ikke fredningskendelsen tillader plantning af læhegn, bør fredningsnævnet nægte ansøgerne den fornødne lovliggørende dispensation til hegnene.

Topograf Jørgen Ellegaard oplyste, at den sagsbehandler i amtet, der vurderede ansøgningen om etableringen af søen, ikke var opmærksom på, at det areal, hvorpå søen er gravet, er fredet. Sagsbehandleren vurderede søen ud fra en biologisk synsvinkel og konkluderede, at den ville blive et godt levested for planter og dyr. Amtet kan anbefale, at fredningsnævnet meddeler ansøgerne en lovliggørende dispensation til søen og på de vilkår, der er anført i amtets brev af 13. september 1999.

Topograf Jørgen Ellegaard oplyste endvidere, at der tidligere har været et læhegn i markskellet mod vest. Fredningsbestemmelserne for området er ikke til hinder for, at eksisterende hegn plejes, og at der i fornødent omfang foretages udskiftning af disse hegn. Læhegn består typisk af 3 rækker beplantning og i visse tilfælde af 6 rækker træer og buske. Da ansøgerne ikke har plantet det vestligste læhegn indenfor åbeskyttelseslinjen, og da det erstatter et tidligere hegn på stedet, har amtet ingen indvendinger mod, at dette hegn bibeholdes. Amtet er betænkelig ved, at der meddeles dispensation til hegnet, der er plantet på den østligste del af ansøgernes mark; der har aldrig været et hegn på dette sted, og hegnet vil i løbet af få år medføre, at kikket gennem ådalen sløres.

Fredningsnævnets afgørelse:

Vedrørende søen:

To af fredningsnævnets medlemmer udtaler:

Det var formålet med fredningen af arealerne langs Ansager å, at arealerne skulle bevares. Overfredningsnævnet bestemte derfor i fredningsbestemmelserne, at terrænformerne ikke måtte ændres. Da anlægget af en sø på ejendommen matr. nr. 4 t Risbøl, Hejnsvig, er i strid med formålet med fredningen af arealerne langs Ansager å, og da anlægsarbejdet i øvrigt strider mod fredningsbestemmelserne pålægges det ansøgerne inden den 1. oktober 2000 at fjerne søen og retablere tilstanden før gravningen af søen.

Et af fredningsnævnets medlemmer udtaler:

Dette medlem stemmer for, at der gives lodsejerne Hans Jørgen Dahl Nielsen og Robert Dahl Nielsen dispensation til lovliggørelse af søen, fordi søen er anlagt på landbrugsjord uden for § 3-området langs Ansager Å. Søen, der er gemt i området, således at den på afstand kun kan ses fra luften, vil berige områdets plante- og dyreliv. Dette medlem lægger tillige vægt på, at ansøgerne var i god tro, da de etablerede søen, fordi

Ribe amt havde givet tilladelse til anlægsarbejdet uden forinden at have undersøgt, om søen skulle graves i et fredet område.

Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet, således at lodsejerne Hans Jørgen Dahl Nielsen og Robert Dahl Nielsen inden den 1. oktober 2000 skal fjerne søen og retablere tilstanden før gravningen af søen.

Vedrørende læhegnene:

Da fredningsbestemmelsernes § 3 på baggrund af de oplysninger, der anført om læhegn i kendelsen, og ordlyden af denne bestemmelse må fortolkes således, at det er tilladt uden fredningsnævnets dispensation at plante læhegn på de fredede arealer, skal fredningsnævnet ikke tage stilling til dette anlægsarbejde.

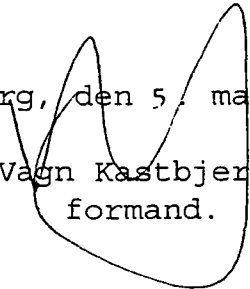
Klagevejledning:

Denne afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, af ansøgerne, Ribe amtskommune, Grindsted kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Skov - og naturstyrelsen, lokale foreninger og andre, som har væsentlig interesse i afgørelsen.

Klage indsendes til fredningsnævnet, der videresender sagen til naturklagenævnet.

Esbjerg, den 5. maj 2000.

Vagn Kastbjerg,
formand.

Skov- og Naturstyrelsen

8. kontor

Haraldsgade 53

2100 København Ø.

J.nr.: 97-121/550-0007

Jkw

16 NOV. 2000

Afgørelse

**i sagen om lovliggørelse af en anlagt sø indenfor fredningen af
Ansager Å i Grindsted Kommune, Ribe Amt.**

Fredningsnævnet for Ribe Amt har den 5. maj 2000 efter naturbeskyttelseslovens § 50 meddelt afslag på ansøgning om lovliggørelse af en anlagt sø på en brakmark beliggende på ejendommen matr. nr. 4t Risvig, Hejnsvig i Grindsted Kommune. Afgørelsen er påklaget til Naturklagenævnet af ansøgerne og Ribe Amt.

Ejendommen er beliggende indenfor fredningen af Ansager Å. Fredningen har til formål at bevare åens uregulerede løb og omgivelser. Efter fredningen må der ikke uden fredningsnævnets godkendelse foretages afgravning og opfyldning, og der må ikke ske regulering af åen eller oprettes nye dambrug.

Klager har uden fredningsnævnets godkendelse anlagt en knap 2000 m² stor sø på en brakmark i ådalen. Forinden anlægget af søen har ansøger søgt amtet om tilladelse hertil efter planlovens § 35 og naturbeskyttelseslovens § 16. Tilladelsen blev meddelt den 13. september 1999 af amtet, og der blev stillet en række vilkår om søens udformning.

Klager gør gældende, at søen er anlagt på almindelig landbrugsjord i om-drift, at den ikke fremstår tydeligt i terrænet og, at der ved anlæg af søen ske en forøgelse af naturindholdet indenfor fredningen. Endvidere gør klager gældende, at der ikke var tale om en enstemmig afgørelse fra fredningsnævnets side og, at man har handlet i god tro.

Ribe Amt anfører i sin klage, at der er sket en fejl i amtet, således at sagen om landzone og åbeskyttelseslinie er behandlet før fredningssagen. Amtet finder at søen vil være en landskabelig forbedring og, at søen vil

kunne være et vigtigt led i en spredningskorridor for løgfrøe fra et nærliggende kerneområde ved Søgård Sande.

Fredningsnævnet har i afgørelsen navnlig lagt vægt på, at fredningen har til formål at bevare arealerne langs Ansager Å og at terrænformerne ikke må ændres. Anlægsarbejdet strider mod fredningsbestemmelserne, hvorfor nævnet har besluttet at søen skal fjernes.

Danmarks Naturfredningsforening har ikke kunnet anbefale en dispensation. Foreningen finder, at en sø ikke hører landskabsmæssigt sammen med ådalen på stedet.

Grindsted-Vorbasse museum har ikke kunnet støtte en dispensation til søen, idet museet finder, at fredningen skal sikre, at arealerne langs den uregulerede Ansager Å skal bevares i deres daværende tilstand.

Naturklagenævnet har den 8. november 2000 besigtiget lokaliteten og afholdt møde med sagens parter.

Afgørelse

I sagens behandling har deltaget 11 af Naturklagenævnets 13 medlemmer (Lars Busck (formand), Bent Hindrup Andersen, Ole Pilgaard Andersen, Marie-Louise Andreasen, Peter Christensen, Leif Hermann, Per Larsen, Mogens Mikkelsen, Hans Christian Schmidt, Jens Steffensen og Poul Søgaard).

Efter naturbeskyttelseslovens § 50 kan et fredningsnavn meddele dispensation fra fastsatte fredningsbestemmelser, såfremt det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Fredningen af Ansager Å er foretaget ud fra en samlet afvejning af en række landskabelige og natur- og kulturhistoriske interesser og værdier. Fredning har et bredere og mere alment beskyttelsesmæssigt sigte end det, der af amtskommunen skal afvejes ved behandlingen af ansøgning om dispensation fra planlovens landzonebestemmelser og naturbeskyttelseslovens bestemmelser om åbeskyttelseslinien.

Fredningens formål er at bevare Ansager Å og dens omgivelser i den relativt upåvirkede og uregulerede tilstand, disse havde på fredningstidspunktet.

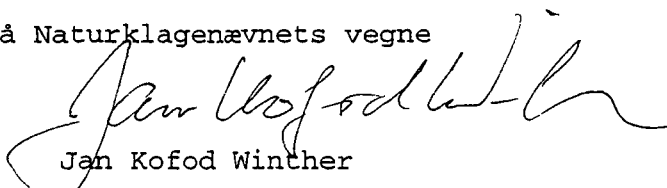
Der kan efter fredningen ikke ske regulering af åen eller oprettes nye dambrug. Endvidere er afgravning og opfyldning forbudt indenfor det fredede område, hvilket indicerer, at man ved fredningen har ønsket at fastholde de daværende terrænformer i åens tilgrænsede landskaber.

Et flertal på 6 af Naturklagenævnets medlemmer finder, at den kunstige sø, trods sin begrænsede størrelse, virker som et fremmedelement i det fredede landskab. Da der ikke ses at være nogen særlig grund til undtagelsesvist at tillade indgrebet i fredningen, hverken i det anførte om amtets sagsbehandling eller i ejernes ønske om at forøge naturværdierne i området, stemmer flertallet for at stadfæste fredningsnævnets afslag.

Mindretallet (Hindrup, Pilgaard, Mikkelsen, Per Larsen og Schmidt) finder, at forholdet er af underordnet betydning og at fredningsnævnets afgørelse derfor bør ændres til en dispensation til bevarelse af den allerede udgravede sø.

I overensstemmelse med flertallets stemmeafgivelse stadfæstes Fredningsnævnet for Ribe Amts afgørelse af 5. maj 2000. Søen skal være fjernet og tilstanden før gravningen af søen, skal være retableret inden 6 måneder efter datoen for denne afgørelse.

På Naturklagenævnets vegne

Jan Kofod Winther
Fuldmægtig

FREDNINGSNÆVNET
FOR
RIBE AMT

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
11 JAN. 2001

I et brev af 27. juni 2000 har Ribe amt, plan- og landskabsafdelingen, orienteret fredningsnævnet om, at Niels Erland Roepstorff, England, har opført et udhus på sin skovejendom matr. nr. 9 bi m. fl. Donslund, Hejnsvig, der er omfattet af overfredningsnævnets kendelse af 22. februar 1971 om fredning af arealer ved Ansager å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager sogne. Da de fredede arealer ikke må bebygges, skulle fredningsnævnet have givet Niels Erland Roepstorff dispensation til at opføre udhuset.

Fredningsnævnet har foretaget besigtigelse den 17. november 2000 og har besluttet at meddele Niels Erland Roepstorff en lovliggørende dispensation til at bibeholde udhuset på de vilkår, der er anført nedenfor.

Følgende er oplyst om baggrunden for fredningen og sagen:

Ved et brev af 7. juni 1968 anmodede Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter fredningsnævnet for Ribe amt om at rejse fredningssag for et cirka 380 ha stort areal beliggende omkring Ansager å mellem Donslund og Baldersbæk samt vest for Lundgård og Baldersbæk plantager. Fredningsplanudvalget har begrundet anmodningen således:

" Som motivering for rejsning af fredningssagen kan anføres, at området efter udvalgets opfattelse har en sådan skønhed, beliggenhed og ejendommelighed, at det jfr. naturfredningslovens § 1 har væsentlig betydning for almenheden.

Udvalget lader for tiden ved arkitektfirmaet Møller og

Wichmann, Århus, udarbejde en landskabsplan for Ribe amt. Allerede de nu foreliggende resultater heraf viser, at området omkring Klelund, Baldersbæk og Hovborg plantager med de endnu bevarede hedearealer, de endnu uregulerede dele af Holme og Ansager åer og selve plantagerne rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det er særlig ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt nyttiggjort for almenheden ".

Ifølge fredningspåstanden skulle blandt andet følgende fredningsbestemmelser pålægges de ejendomme, fredningssagen vedrørte:

".....

1. Området må ikke bebygges. Eksisterende bygninger må ikke ombygges, udvides eller genopføres efter nedrivning, brand m.v. uden fredningsnævnets godkendelse.

2. Boder, skure, master og andre skæmmende indretninger må ikke opføres. Det er dog tilladt uden nævnets godkendelse at indrette læskure i forbindelse med allerede eksisterende landbrug.

.....

5. Det er ikke tilladt at foretage tilplantning uden for plantagerne.....

6. Åregulering og afvanding må ikke foretages uden nævnets godkendelse.

7. Det er ikke tilladt uden nævnets godkendelse at foretage ændring af åbredden, oprette yderligere dambrug eller udvide bestående dambrug.

8. Nuværende hedearealer må ikke opdyrkes, og de nuværende engarealer må ikke tages i brug til anden driftsform.

.....

13. Arealerne må i øvrigt benyttes som hidtil".

Fredningsnævnet forelagde sagen for Naturfredningsrådet, der i et brev af 15. oktober 1968 udtalte, at rådet kunne anbefale fredningspåstanden "i henhold til dens grunde og punkter".

Fredningsnævnet besluttede at tage fredningspåstanden til følge med visse ændringer. I begrundelsen for afgørelsen har fredningsnævnet blandt andet anført:

" Efter indgående overvejelser og interne forhandlinger har nævnet enstemmigt truffet beslutning om, at den foreslåede fredning bør gennemføres i det af fredningsplanudvalget senest påståede omfang, med følgende af nævnet foretagne ændringer:

.....

Ved fredningsnævnets således trufne beslutning er det i overensstemmelse med indholdet af naturfredningslovens § 1 i første række lagt til grund, at den smukke og næsten uberørte ådal og Faldhøje hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, udgør et så smukt og ejendommenligt landskab, at det må antages at have væsentligt betydning for almenheden. Dernæst finder nævnet, at det nu fredede område i forbindelse med de omgivende plantager rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det i overensstemmelse med fredningsplanudvalgets anbringende herom, må anses for ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt senere nyttiggjort for almenheden.

Med hensyn til fredningens nærmere indhold fastsættes følgende bestemmelser:

1.

De fredede arealer må ikke bebygges.....

2.

Boder, skure, master og andre skæmmende indretninger må ikke opføres. Det er dog tilladt uden fredningsnævnets godkendelse at indrette læskure i forbindelse med allerede eksisterende landbrug.

.....

7.

Det er ikke tilladt uden fredningsnævnets godkendelse at foretage ændringer af åbredden, oprette yderligere dambrug eller udvide bestående dambrug.

8.

Nuværende hedearealer må ikke opdyrkes, og nuværende engarealer må ikke tages i brug til anden driftsform....."

Kendelsen blev indbragt for overfredningsnævnet, der ved kendelse afsagt den 22. februar 1971, stadfæstede fredningsnævnets afgørelse med nogle mindre ændringer.

I et brev af 17. februar 2000 til Niels Erland Roepstorff har Grindsted kommune anført:

"Vi har fra ejendomskattekontoret fået meddelelse om, at de på Deres ejendom Lundgårdvej 56, Donslund, har opført en ca. 50 m² stor bygning uden byggetilladelse.

De bedes derfor senest 1. april 2000 fremsende ansøgning om byggetilladelse vedlagt de for byggeriets bedømmelse nødvendige oplysninger....."

Niels Erland Roepstorff returnerede brevet med følgende påtegning:

" Vedlagt følger 4 kopier af det opførte udhus, som jeg sendte til Grindsted kommune 18. maj 1996. Det er jo kedeligt, at jeg konsekvent tager kopier af den slags sa-

ger, så hvis det mangler hos Dem, så kan det læses hos mig. Jeg regner med at alt så er i god orden".

De bilag, der var vedlagt påtegningen, var kopier af en ansøgning, underskrevet af Niels Erland Roepstorff den 18. maj 1996, samt af et rids over ejendommen matr. nr. 9 bi m. fl. Donslund, Hejnsvig, med angivelse af, hvor udhuset er opført på grunden samt en kopi af en tegning til udhuset med en nærmere beskrivelse af bygningen. Det fremgår af kopien af ansøgningen og bilagene, at Niels Erland Roepstorff ansøger om tilladelse til at opføre et udhus på 5 x 6,70 meter på sin skovejendom. Det fremgår af kopien af ridset over ejendommen og bilagene, at udhuset skulle opføres ovenfor åbrinken og bagved Niels Erland Roepstorffs hus, skjult mellem 35 år gamle nåletræer. Det fremgår af kopien af tegningen til udhuset, at udhuset skulle opføres på et fundament af betons-tolper og beklædes med trykimprægnerede, vandretliggende brædder med tag udført i tagpap. Det fremgår endvidere af tegningen, at udhuset består af en vognport og et skur; skuret måler 2,50 x 3,35 meter.

I et brev af 13. april 2000 har Grindsted kommune rettet henvendelse til Ribe amt om udhuset.

I brevet har kommunen anført:

" Ejer af Lundgårdvej 56 har den 22. februar 2000 i henhold til BR-S 98 anmeldt udhus opført i 1993 i tilknytning til sommerhus på ejendommen.

Teknisk udvalg har på møde den 11. april 2000 behandlet anmeldelsen, herunder forhold til Naturbeskyttelsesloven.

Bygningen er opført (omkring år 1993) inden for område, der er fredet i.h.t. F.P.U.J. nr. 5427-2-1-70. Bygningen er opført nærmere end 150 m fra Ansager Å.

Teknisk udvalg har besluttet, at sagen herved sendes til amtet, med bemærkning om, at der ikke er forhold i den kommunale planlægning til hinder for, at der kan meddeles dispensation til lovliggørelse af udhuset."

Ribe amt, plan- og landskabsafdelingen, videresendte med et brev af 27. juni 2000 sagen til fredningsnævnet. I brevet har amtet blandt andet anført:

" Der er herfra foretaget en besigtigelse af ejendommen, hvorved det blandt andet blev konstateret:

at det drejer sig om et ca. 35 m² stort udhus, der er opført i tilknytning til et sommerhus,

at udhuset er placeret i plantagebevoksningens sydøstre hjørne på ejendommen, således det ikke ses fra åen og de omgivende arealer, og

at der ikke er tvivl om, at der er et vist behov for at have et udhus til redskaber mv. på skovejendommen.

Som det fremgår af kommunens fremsendelsesbrev, er kommunen blevet opmærksom på sagen ved, at ejeren i forbindelse med en ejendomsvurdering har givet oplysninger om bygningens eksistens - Som det ligeledes er oplyst fra kommunen, kræver bygningen amtets godkendelse i relation til naturbeskyttelseslovens § 16, åbeskyttelseslinietermindelserne, idet bygningen er opført nærmere åen end 150 m.

Amtet kan tilslutte sig kommunens vurdering af, at udhusbygningen bør lovliggøres ved udstedelse af de fornødne godkendelser - for nævnets vedkommende en § 50 dispensation....."

Fredningsnævnets behandling af sagen:

I forbindelse med forberedelsen af sagen har fredningsnævnet anmodet blandt andet Danmarks naturfredningsforening om en udtalelse.

I et brev af 11. juli 2000 til fredningsnævnet har naturfredningsforeningens lokalkomite meddelt, at lokalkomiteen ikke anbefaler, at der meddeles Niels Erland Roepstorff en

lovliggørende dispensation til at beholde udhuset.

Fredningsnævnet har herefter den 17. november 2000 besigtiget udhuset. I besigtigelsen deltog Niels Erland Roepstorff, topograf Jørgen Ellegaard, Ribe amt, formanden for Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite, Dorthe Siggaard, Billund, og medlem af Friluftsrådet Thomas Pedersen, Glejbjerg.

Under besigtigelsen oplyste Niels Erland Roepstorff, at han har tilplantet sin ejendom med nåletræskulturer. I forbindelse med driften af skoven bruger han forskellige redskaber, blandt andet en traktor. Da han ønskede, at der skulle være rydeligt på grunden, og da hans maskiner bør stå under tag, når de ikke benyttes, ansøgte han Grindsted kommune om tilladelse til at opføre et udhus med vognskjul og skur. Udhuset er omfattet af reglerne i bygningsreglementet for småhuse 1995. Han hørte intet fra Grindsted kommune, før han var i forbindelse med ejendomsskattekontoret om bygningerne på sin ejendom. Kommunen må have forlagt hans ansøgning. Han havde imidlertid kopier af de bilag, som han i sin tid sendte til kommunen, hvorfor han tog kopier af kopierne og fremsendte disse til teknisk forvaltning, der havde rejst sagen. Han var ikke den gang klar over, at han tillige skulle ansøge fredningsnævnet om dispensation til at opføre udhuset. Da det er nødvendigt at have et opbevaringssted til maskinerne, som han benytter i forbindelse med driften af skoven, anmodede han fredningsnævnet om en lovliggørende dispensation til at bibeholde udhuset..

Topograf Jørgen Ellegaard oplyste, at Niels Erland Roepstorffs ejendom er noteret som skovejendom. Det er af hensyn til driften af skoven nødvendigt og naturligt at have et opbevaringssted til de maskiner og andre redskaber, som anvendes på bedriften. Da amtet finder, at udhuset er placeret hensigtsmæssigt på ejendommen og skjult bag hovedhuset, så udhuset ikke ses fra de øvrige fredede arealer langs åen, anbefaler amtet, at fredningsnævnet meddeler dispensation til at bibeholde udhuset på vilkår, at udhuset males i naturfarver.

Dorthe Siggaard anførte, at lokalkomiteen har behandlet sagen

og har indstillet, at der ikke meddeles Niels Erland Roepstorff dispensation til at bibeholde udhuset, men at hun efter besigtigelsen vil forelægge sagen på ny, fordi forholdene på stedet er anderledes end lokalkomiteen forudsatte, da komiteen i sin tid behandlede sagen. Udhuset falder godt ind i omgivelserne og ligger i tilknytning til det eksisterende hovedhus.

I et brev af 27. november 2000, modtaget den 5. december 2000, har Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite anført:

" Efter besigtigelse på åstedet af undertegnede har Grindsted/Billund lokalkomite af Danmarks naturfredningsforening haft sagen oppe til ny overvejelse. Vi finder det stadigvæk højst problematisk at der er opført et udhus i et fredet område omkring Ansager å som nævnt i foregående brev.... Vi vil dog være indforstået med en dispensation hvis følgende krav pålægges dispensationen:

1. Ved salg eller anden overdragelse skal udhuset fjernes.
2. Beplantningen omkring udhuset og beplantningen mellem huset og åen skal plejes og bibeholdes således at udhuset ikke ses fra åen og de omgivende arealer.
3. At udhuset males i en farve så det falder godt ind i omgivelserne....."

Fredningsnævnets afgørelse:

Niels Erland Roepstorffs ejendom er en skovejendom. Det er ikke unaturligt, at der på en sådan ejendom opbevares redskaber, som anvendes ved driften af skoven. I betragtning af at fredningsbestemmelserne hjemler ejere af landbrug adgang til på de fredede arealer og uden fredningsnævnets godkendelse at indrette læskure i forbindelse med eksisterende landbrug, at det udhus, som er opført på ejendommen nord for det eksisterende hus er af beskeden størrelse, ligger i

skovbrynet og på grund af bevoksningen ovenfor skrænten mod Ansager å ikke er synligt fra arealerne langs Ansager å, finder fredningsnævnet, at det ikke vil stride mod fredningsbestemmelserne at meddele Niels Erland Roepstorff en lovliggørende dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 til at beholde udhuset, dog på vilkår at beplantningen omkring udhuset og på arealerne mellem udhuset, hovedhuset og åen bibeholdes og plejes, således at udhuset ikke kan ses fra åen og de omgivende arealer, og at udhuset efter vejledning fra Ribe amts plan - og landskabsafdeling males i en farve, som harmonerer med omgivelserne.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, af ansøgeren, Ribe amtskommune, Grindsted kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Skov - og naturstyrelsen, lokale foreninger og andre, som har væsentlig interesse i afgørelsen.

Klage indsendes under henvisning til journalnummer 16/2000 til fredningsnævnet, der videresender sagen til naturklagenævnet.

Esbjerg, den 8. januar 2001.

Vagn Kastbjerg,
formand.

Skov- og Naturstyrelsen

1. kontor

Haraldsgade 53

2100 København Ø.

SCANNET

REG. NR. 5 254.00

**FREDNINGSNÆVNET
FOR
RIBE AMT**

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

24 SEP. 2001

Rolfsgade 94 - 96,
6700 Esbjerg.

Tlf. 7913 6677

Dato: 19. sept. 2001.

J.nr. 2/2001.

I et brev af 15. januar 2001 har Ribe amt, Plan- og Landskabsafdelingen, orienteret fredningsnævnet om, at amtet har modtaget en ansøgning fra Risbøl Dambrug I/S, Lundgårdsvej 38, Hejnsvig, om tilladelse til at opføre en cirka 8,5 meter høj fodersilo på ejendommen matr. nr. 5 f m. fl. Donslund by, Hejnsvig, der er omfattet af overfredningsnævnets kendelse af 22. februar 1971 om fredning af arealer ved Ansager å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager sogne. Fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation til opførelsen af fodersiloen.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag og har besluttet at meddele Risbøl Dambrug I/S dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 til at opføre siloen på de vilkår, som er anført nedenfor.

Følgende er oplyst om baggrunden for fredningen af arealerne ved Ansager å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager sogne samt om ansøgningen om tilladelse til opførelse af siloen:

Ved et brev af 7. juni 1968 anmodede Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter fredningsnævnet for Ribe amt om at rejse fredningssag for et cirka 380 ha stort areal beliggende omkring Ansager å mellem Donslund og Baldersbæk samt vest for Lundgård og Baldersbæk plantager. Fredningsplanudvalget har begrundet anmodningen således:

"Som motivering for rejsning af fredningssagen kan anfø-

res, at området efter udvalgets opfattelse har en sådan skønhed, beliggenhed og ejendommelighed, at det jfr. naturfredningslovens § 1 har væsentlig betydning for almenheden.

Udvalget lader for tiden ved arkitektfirmaet Møller og Wichmann, Århus, udarbejde en landskabsplan for Ribe amt. Allerede de nu foreliggende resultater heraf viser, at området omkring Klelund, Baldersbæk og Hovborg plantager med de endnu bevarede hedearealer, de endnu uregulerede dele af Holme og Ansager åer og selve plantagerne rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det er særlig ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt nyttiggjort for almenheden".

Ifølge fredningspåstanden skulle blandt andet følgende fredningsbestemmelser pålægges de ejendomme, fredningsforslaget vedrørte:

".....

1. Området må ikke bebygges. Eksisterende bygninger må ikke ombygges, udvides eller genopføres efter nedrivning, brand m.v. uden fredningsnævnets godkendelse.

2. Boder, skure, master og andre skæmmende indretninger må ikke opføres.....

.....

7. Det er ikke tilladt uden nævnets godkendelse at foretage ændring af åbredden, oprette yderligere dambrug eller udvide bestående dambrug.

8. Nuværende hedearealer må ikke opdyrkes, og de nuværende engarealer må ikke tages i brug til anden driftsform.

.....

13. Arealerne må i øvrigt benyttes som hidtil".

Fredningsnævnet forelagde sagen for Naturfredningsrådet, der i et brev af 15. oktober 1968 udtalte, at rådet kunne anbefale fredningspåstanden "i henhold til dens grunde og punkter".

Fredningsnævnet besluttede efter at have indhentet udtalelser fra berørte myndigheder og interesseorganisationer at tage fredningspåstanden til følge med visse ændringer. I begrundelsen for afgørelsen har fredningsnævnet blandt andet anført:

"

Ved fredningsnævnets således trufne beslutning er det i overensstemmelse med indholdet af naturfredningslovens § 1 i første række lagt til grund, at den smukke og næsten uberørte ådal og Faldhøje hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, udgør et så smukt og ejendommenligt landskab, at det må antages at have væsentlig betydning for almenheden. Dernæst finder nævnet, at det nu fredede område i forbindelse med de omgivende plantager rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det i overensstemmelse med fredningsplanudvalgets anbringende herom, må anses for ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt senere nyttiggjort for almenheden.

Med hensyn til fredningens nærmere indhold fastsættes følgende bestemmelser:

1.

De fredede arealer må ikke bebygges. Eksisterende bygninger må ikke ombygges, udvides eller genopføres efter nedrivning, brand m.m. uden fredningsnævnets forudgående godkendelse.

2.

Boder, skure, master og andre skæmmende indretninger

må ikke opføres.....

7.

Det er ikke tilladt uden fredningsnævnets godkendelse at foretage ændringer af åbredden, oprette yderligere dambrug eller udvide bestående dambrug.

8.

Nuværende hedearealer må ikke opdyrkes, og nuværende engarealer må ikke tages i brug til anden driftsform....."

Kendelsen blev indbragt for overfredningsnævnet, der ved kendelse afsagt den 22. februar 1971, stadfæstede fredningsnævnets afgørelse med forskellige ændringer, blandt andet fik fredningsbestemmelsernes § 7 følgende ordlyd:

"Nye dambrug må ikke oprettes".

I et brev af 30. november 2000 ansøgte Risbøl Dambrug I/S Grindsted kommune om tilladelse til at opstille en glasfiber silo med en diameter på cirka 2,50 meter og en højde på cirka 8,50 meter på dambrugets ejendom. I brevet har Risbøl Dambrug I/S blandt andet anført:

".....

Da terrænforholdene er specielle med relative store højdeforskelle hvor siloen opstilles, vedlægges foto af området med siloen indtegnet.

Siloens højde og diameter er givet udfra de leveringsforhold der er krævet i forbindelse med foderleverancer samt de tømningsforhold der er ved og omkring siloen.

Siloen opstilles i eksisterende bygning med gulvniveau i højde med vej der passerer bag bygningen.

De relative koteforhold ved, i og omkring bygningen hvor siloen påtænkes opstillet er således:

Terræn niveau I	(foran bygningen mod dambruget)	ca. kt. 0,00
Terræn niveau II	(Vej bag bygningen)	ca. kt.+1.40
Terræn niveau III	(i haven ved boligen)	ca. kt.+2.20

Gulvniveau i bygningen hvor siloen ønskes opstillet ca. kt.+1.40

Siloens relative topkote vil være ca. + 10.00

Træerne umiddelbart bag ved og omkring siloen har relative topkoter på

ca. + 13.0 - 16.0 m

Bortset fra dambrugssiden vil siloen praktisk taget ikke være synlig som følge af træer og da siloen indbygges, vil den visuelt ikke virke dominerende fra dambrugssiden, idet bygningstagets topkote er ca. 5.00 og siloens ca. 10.00.

Siloen kan fås indfarvet, eksempelvis dæmpet grøn.

Siloen indbygges med det formål at tilgodese det visuelle mest muligt.

Når siloen ønskes opstillet er det ud fra følgende ønsker:

- Færre leverancer med tunge køretøjer (grusveje)
- Ingen affaldsprodukter (plastsække)
- Arbejdsmiljømæssige forhold
- Ingen tunge løft

....."

Risbøl Dambrug I/S har vedlagt ansøgningen to rids. Det ene rids viser dambrugets placering nord for Ansager å med angivelse af siloens placering - det andet rids angiver koterne omkring siloen.

Grindsted kommune, planlægningskontoret, videresendte med et

brev af 12. december 2000 sagen til Ribe amt, fordi projektets gennemførelse kræver, at der meddeles zonetilladelse til opførelsen af siloen.

I fremsendelsesbrevet har planlægningskontoret anført, at teknisk udvalg har anbefalet, at der meddeles zonetilladelse til opstilling af siloen, fordi der ikke er forhold i den kommunale planlægning, der er til hinder for det ansøgte.

I brevet, hvormed amtet har forelagt sagen for fredningsnævnet, har amtet oplyst, at amtet har besigtiget arealet, hvor siloen skal opføres og har fundet, at den ansøgte placering af siloen ikke vil skæmme landskabet væsentligt, da der er bygninger i området og skovbeplantning i baggrunden. Amtet har tilføjet, at amtet overvejer at stille vilkår om, at siloen fremstår matgrøn, da det vil harmonere med omkringliggende beplantninger.

Amtets brev er vedlagt to fotografier af dambruget set henholdsvis fra øst mod vest og fra øst mod sydsydvest; på det ene fotografi er siloens silhuet indarbejdet for at illustrere det visuelle indtryk af siloens højde i forhold til det omgivende areal.

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har i forbindelse med behandlingen af sagen anmodet Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet om udtalelser, forinden nævnet træffer afgørelse i sagen.

Fredningsnævnet har ikke inden udløbet af høringsfristen, som nævnet har fastsat, modtaget udtalelser fra naturfredningsforeningen eller friluftsrådet.

Fredningsnævnet har herefter besluttet at behandle sagen på det foreliggende grundlag.

Fredningsnævnets afgørelse:

Fredningen af arealerne langs Ansager å var begrundet i øn-

sket om at bevare ådalen og Faldhøje hede på grund af de landskabelige værdier, som området rummer. Fredningsbestemmelserne blev derfor udformet således, at dette formål kunne varetages. Fredningsbestemmelsernes § 1 hjemler adgang til, at eksisterende bygninger på de fredede arealer kan ombygges og udvides under forudsætning af, at fredningsnævnet giver dispensation hertil. En dispensation vil kunne gives, såfremt gennemførelsen af et ansøgt projekt ikke strider mod formålet med fredningen af arealerne langs Ansager å.

Risbøl dambrug var allerede etableret ved Ansager å, da Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkjøbing amter rejste fredningssagen i 1968. Fredningsnævnet indsatte i fredningsbestemmelsernes § 7 en bestemmelse om, at det ikke var tilladt uden fredningsnævnets godkendelse at oprette yderligere dambrug eller at udvide bestående dambrug. Denne bestemmelse blev ændret under overfredningsnævnets behandling af sagen; overfredningsnævnet indsatte i fredningsbestemmelsernes § 7 en bestemmelse om, at nye dambrug ikke måtte oprettes. Denne bestemmelse må fortolkes og forstås således, at eksisterende dambrug må udvides indenfor de rammer, de øvrige fredningsbestemmelser, herunder § 1, afstikker. I betragtning af, at den projekterede silo skal indkorporeres i en bestående bygning, der ligger tilbagetrukket i terrænet, oplysningerne om terrænformerne i området og den mindre belastning af området i form af mindre trafik til dambruget, siloens opførelse vil medføre, finder fredningsnævnet, at det ikke strider mod formålet med fredningen, at meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 fra fredningsbestemmelsernes § 1 og § 7 til opførelse af siloen. Fredningsnævnet meddeler herefter Risbøl Dambrug I/S dispensation til at opføre siloen på vilkår,

at siloens relative topkote bliver ca +10,00 meter, hvorfor siloens højde ikke må overstige 8,5 meter,

at siloens overflade males matgrøn,

og

at siloen i øvrigt opføres i overensstemmelse med de oplysninger, som fremgår af Risbøl Dambrug I/S' ansøgning om tilladelse til at opføre siloen.

Klagevejledning:

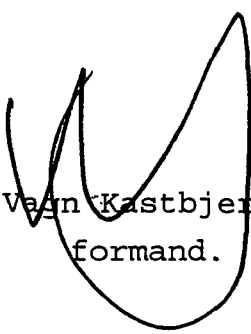
Denne afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, af Grindsted kommune, Ribe amtskommune, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Skov- og naturstyrelsen, lokale foreninger og andre, som har en væsentlig interesse i afgørelsen.

Klage indsendes til fredningsnævnet, der videresender sagen til naturklagenævnet.

Anlægsarbejdet må derfor ikke sættes i gang, før klagefristen er udløbet.

Såfremt en klage indgives, må nævnets dispensation ikke udnyttes, før klagen er færdigbehandlet og afgørelsen stadfæstet af naturklagenævnet.

Denne dispensation bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Vagn Kastbjerg,
formand.

**FREDNINGSNÆVNET
FOR
RIBE AMT**

I et brev af 12. september 2006 har Grindsted kommune, teknisk forvaltning, forelagt fredningsnævnet en ansøgning fra Niels Erland Roepstorff om dispensation til at udvide det eksisterende udhus på skovejendommen matr. nr. 9 b1 m. fl. Donslund, Hejnsvig, fordi der ikke i det eksisterende udhus er plads til en nyindkøbt traktor med en påmonteret flishugger. Niels Erland Roepstorffs ejendom ligger på arealer, der er omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 22. februar 1971 om fredning af arealer ved Ansager å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager sogne. Da de fredede arealer ikke må bebygges, skal fredningsnævnet tage stilling til, om der kan gives Niels Erland Roepstorff dispensation til at udvide udhuset.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele Niels Erland Roepstorff dispensation til at udvide udhuset på de vilkår, der er anført nedenfor.

Sagens baggrund:

Ved et brev af 7. juni 1968 anmodede Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter Fredningsnævnet for Ribe amt om at rejse fredningssag for et cirka 380 ha stort areal beliggende omkring Ansager å mellem Donslund og Baldersbæk samt vest for Lundgård og Baldersbæk plantager. Fredningsplanudvalget begrundede anmodningen således:

" Som motivering for rejsning af fredningssagen kan anføres, at området efter udvalgets opfattelse har en sådan skønhed, beliggenhed og ejendommelighed, at det jfr. naturfredningslovens § 1 har væsentlig betydning for almenheden.

Udvalget lader for tiden ved arkitektfirmaet Møller og Wichmann, Århus, udarbejde en landskabsplan for Ribe amt. Allerede de nu foreliggende resultater heraf viser, at området omkring Klelund, Baldersbæk og Hovborg plantager med de endnu bevarede hedearealer, de endnu uregulerede dele af Holme og Ansager åer og selve plantagerne rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det er særlig ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt nyttiggjort for almenheden "

Fredningsnævnet forelagde sagen for Naturfredningsrådet, der i et brev af 15. oktober 1968 udtalte, at rådet kunne anbefale fredningspåstanden "i henhold til dens grunde og punkter".

SNS -121- 00 294

Fredningsnævnet besluttede at tage fredningspåstanden til følge med visse ændringer. I begrundelsen for afgørelsen har fredningsnævnet blandt andet anført:

" Efter indgående overvejelser og interne forhandlinger har nævnet enstemmigt truffet beslutning om, at den foreslåede fredning bør gennemføres i det af fredningsplanudvalget senest påståede omfang, med følgende af nævnet foretagne ændringer:

.....

Ved fredningsnævnets således trufne beslutning er det i overensstemmelse med indholdet af naturfredningslovens § 1 i første række lagt til grund, at den smukke og næsten uberørte ådal og Faldhøje hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, udgør et så smukt og ejendommeligt landskab, at det må antages at have væsentligt betydning for almenheden. Dernæst finder nævnet, at det nu fredede område i forbindelse med de omgivende plantager rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det i overensstemmelse med fredningsplanudvalgets anbringende herom, må anses for ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt senere nyttiggjort for almenheden.

Med hensyn til fredningens nærmere indhold fastsættes følgende bestemmelser:

1.

De fredede arealer må ikke bebygges.....

2.

Boder, skure, master og andre skæmmende indretninger må ikke opføres. Det er dog tilladt uden fredningsnævnets godkendelse at indrette læskure i forbindelse med allerede eksisterende landbrug.

....."

Kendelsen blev indbragt for overfredningsnævnet, der ved kendelse afsagt den 22. februar 1971, stadfæstede fredningsnævnets afgørelse med nogle mindre ændringer.

Ved afgørelse, truffet den 8. januar 2001, gav fredningsnævnet Niels Erland Roepstorff dispensation til at bibeholde et udhus, han havde ladet opføre på sin skovejendom.

Det udhus, fredningsnævnet dispenserede til, var 5,00 x 6,70 meter stort. Det skulle opføres ovenfor åbrinken og bagved Niels Erland Roepstorffs

hus, skjult mellem 35 år gamle nåletræer. Huset skulle opføres på et fundament af beton-stolper og beklædes med trykimprægnerede, vandretliggende brædder med tag udført i tagpap, og skulle indeholde en vognport og et skur på 2,50 x 3,35 meter.

I et brev af 23. august 2006 har Niels Erland Roepstorff ansøgt Grindsted kommune om tilladelse til at udvide udhuset. I brevet har Niels Erland Roepstorff anført:

"Det på ejendommen eksisterende udhus er blevet for lille, idet der ikke er plads til den nu indkøbte traktor med påmonterede TP 150 flishugger.

Jeg anmoder derfor om tilladelse til at udvide udhuset som vist på vedlagte skitse.

Udhusets placering er uændret og stadig gemt i skoven og ikke synlig fra åen."

Det fremgår af den skitse, som var vedlagt brevet, at det eksisterende udhus forlænges ca. 5 meter i husets fulde bredde på ca. 6,70 meter.

Grindsted kommune videresendte den 12. september 2006 Niels Erland Roepstorffs ansøgning til fredningsnævnet.

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Inden fredningsnævnet påbegyndte behandlingen af sagen, anmodede fredningsnævnet i et brev af 21. september 2006 Niels Erland Roepstorff om at sende en skitse til udvidelsen af udhuset samt oplysninger om materiale- og farvevalg.

I et brev af 1. oktober 2006 til fredningsnævnet har Niels Erland Roepstorff oplyst, at udhuset skal opføres i træ med tagpaptag, og at træværket skal males i naturfarver, der harmonerer med omgivelserne. Niels Erland Roepstorff har endvidere oplyst, at udhuset er beliggende i skovbrynet, samt at det på grund af bevoksningen ovenfor skrænten mod Ansager å ikke er synligt fra arealerne langs åen.

Fredningsnævnet har herefter besluttet at behandle sagen på skriftligt grundlag.

I breve af 4. oktober 2006 med svarfrist den 26. oktober 2006 har fredningsnævnet anmodet Ribe amt, Natur - og Landskabskontoret, Grindsted kommune, Teknisk Forvaltning, Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og Dansk Ornitologisk Forening om eventuelle bemærkninger til Niels Erland Roepstorffs ansøgning.

Ved høringsfristens udløb forelå der udtalelser fra Ribe amt, Natur - og Landskabskontoret, Grindsted kommune, Teknisk Forvaltning, Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite og Friluftsrådet.

I et brev af 7. oktober 2006 har Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite anført:

".... at under de givne omstændigheder - der er den 8. januar 2001 meddelt dispensation til bibeholdelse af et udhus til skovdrift på nærmere bestemte vilkår - finder lokalforeningen ikke grund til at modsætte sig en udvidelse af udhuset. De samme vilkår, der knyttedes til lovliggørelsen af den 8. januar 2001, forudsættes gældende i dette tilfælde også".

Grindsted kommune har i et brev af 12. oktober 2006 udtalt sig om sagen. Kommunen har ikke i brevet tilkendegivet, hvorvidt kommunen protesterer mod ansøgningen.

Kommunens brev var vedhæftet en udtalelse af 13. september 2006 fra Randbøl Statsskovdistrikt. I denne udtalelse har statsskovdistriktet anført:

"Ejendommen matr. nr. 9 bi Hejnsvig by, Donslund, Grindsted kommune er på 4,84 ha. Der er ikke fredskovpligt på ejendommen.

Hvis der var fredskovpligt, ville skovloven ikke give mulighed for udvidelse af et udhus. Der skal være minimum 20 ha, før skovejeren har ret til opførelse af et redskabsskur på max 10 m².....

Så er der hensynet til fredningen. Jeg går ud fra, at det eksisterende udhus var lovlig, da fredningskendelsen blev afsagt. Distriktet er betænkelig ved at udvide bygningsmassen på den meget lille ejendom, tæt ved åen og indenfor en landskabsfredning. At der ikke er plads til en ny traktor med tilhørende flishugger, er ikke et argument."

Ribe amt har i et brev af 13. oktober 2006 oplyst:

"....

Amtet har foretaget en stedfæstelse på ejendommen, og konstateret at ovennævnte byggeri ligger indenfor sø - og åbeskyttelseslinien, hvilket kræver dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2 jf. § 16.

Da byggeriet ligger i skov og ikke er synligt fra arealerne langs

Ansager å, og da der tidligere er givet dispensation til lovliggørelse af det eksisterende skur, er Ribe Amt sindet at give dispensation til byggeriet...."

I et brev, modtaget den 25. oktober 2006 i fredningsnævnet, har Friluftsrådet anført, at det er rådets opfattelse, at der kan meddeles Niels Erland Roepstorff dispensation til at udvide det eksisterende udhus med 30 m².

Fredningsnævnets afgørelse:

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddele dispensation fra en fredningsbestemmelse, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Niels Erland Roepstorffs ejendom er en skovejendom. Det er ikke unaturligt, at der på en sådan ejendom opbevares redskaber, som anvendes ved driften af skoven.

I betragtning af at fredningsbestemmelserne hjemler ejere af landbrug adgang til på de fredede arealer, uden fredningsnævnets godkendelse, at indrette læskure i forbindelse med eksisterende landbrug, og at udhuset også efter en udvidelse vil være af beskeden størrelse, ligge i skovbrynet og på grund af bevoksningen ovenfor skrænten mod Ansager å, ikke vil være synlig fra arealerne langs åen, finder fredningsnævnet, at det ikke vil stride mod fredningsbestemmelserne at meddele Niels Erland Roepstorff dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at udvide udhuset med ca. 30 m², på vilkår

at beplantningen omkring udhuset og på arealerne mellem udhuset, hovedhuset og åen bibeholdes og plejes, således at udhuset ikke kan ses fra åen og de omgivende arealer,

og

at udhuset efter vejledning fra Ribe amts Natur - og Landskabsafdeling males i en farve, som harmonerer med omgivelserne.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, af ansøgeren, Ribe amtskommune, Grindsted kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Skov - og naturstyrelsen, lokale foreninger og andre, som har væsentlig interesse i afgørelsen.

Klage indsendes under henvisning til journalnummer 40/2006 til fredningsnævnet, der videresender sagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Esbjerg, den 29. november 2006

Ulla From Petersen
formand

Denne afgørelse er sendt til:

1. Ribe amt, Natur - og Landskabskontoret, Sorsigvej 35, 6760 Ribe.
2. Grindsted kommune, Teknisk Forvaltning, Jorden Rundt 1, 7200 Grindsted.
3. Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite, c/o Jeremy Watts, Gl. Grenevej 2, 6623 Vorbasse.
4. Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø.
5. Friluftsrådet c/o Axel Lindgren, Hjortevej 9, 6715 Esbjerg N.
6. Dansk Ornitologisk Forening v/ Henrik Brandt, Vestervænget 20, 6710 Esbjerg V.
7. Karen og Niels Roepstorff, Trelidenæsvej 227 P, 7000 Fredericia.
8. Randbøl Statsskovdistrikt, Førstballevej 2, 7183 Randbøl.
9. Skov - og Naturstyrelsen, Haraldsgade 13, 2100 København Ø.

FREDNINGSNÆVNET FOR SYDJYLLAND, NORDLIG DEL
Kolding Åpark 11, 6000 Kolding
Telefon 99686800, mail: biran@domstol.dk

Fredningsnævnets sagsnummer FN-SJN-3-2015: Ansøgning om lovliggørelse af et fritidshytte opført på ejendommen matr. nr. 8 e Stenderup by, Ansager.

Fredningsregisteret: 05254.00 - Ansager Å.

Ansøgningen

Fredningsnævnet for Ribe amt meddelte den 2. juni 2006 Egelund Stenderup ApS dispensation fra Overfredningsnævnets kendelse, afsagt den 22. februar 1971 om fredning af arealer ved Ansager Å til at udskifte et ældre utidssvarende fritidshus på ejendommen matr. nr. 8 e Stenderup by, Ansager, med et ca. 30 m² stor fritidshus. Dispensationen blev givet på vilkår, at fritidshuset skulle opføres i overensstemmelse med de skitser, der var sendt til fredningsnævnet.

Egelund Stenderup påbegyndte byggeriet den 28. oktober 2009, og den 19. september 2012 godkendte Billund Kommune herefter de reviderede tegninger til fritidshuset.

Tegningerne viser et andet fritidshus end det, fredningsnævnet dispensererede til.

Billund Kommune har derfor i brev af 28. januar 2015 anmodet fredningsnævnet om at vurdere, hvorvidt fritidshuset kan rummes inden for dispensation, meddelt den 2. juni 2006.

Fredningsnævnet har besluttet at behandle sagen på skriftligt grundlag.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, Egelund Stenderup ApS en lovliggørende dispensation til fritidshuset.

Vilkår for dispensationen

Der gælder følgende vilkår for dispensationen:

1. Fritidshusets facader skal stedse være sorte.
2. Fritidshusets vinduer og døre skal stedse være hvidmalede.

Sagens baggrund:

Fredningen af arealerne langs Ansager Å er en status quo fredning, der blev gennemført for at sikre ålandskabet og arealernes betydning for almenheden. Fredningsbestemmelserne indeholder derfor forbud mod bebyggelse af de fredede arealer, samt forbud mod at ombygge, udvide og genopføre eksisterende bygninger uden fredningsnævnets godkendelse.

Den 1. august 2005 ansøgte Egelund Stenderup ApS Ribe amt om tilladelse til at udskifte et 20 m² stort utidssvarende fritidshus på ejendommen matr. nr. 8 e Stenderup, Ansager, med et 30 m² stort fritidshus. Fritidshuset var opført i 1955.

Ribe Amt sendte ansøgningen til fredningsnævnet, der den 2. juni 2006 gav Egelund Stenderup ApS dispensation til at opføre et nyt fritidshus med denne begrundelse:

”...

Fredningsnævnet kan på baggrund af de oplysninger, der er forelagt nævnet, tiltræde, at Egelund Stenderups ApS’ fritidshus ... er nedslidt og uden nogen former for moderne bekvemmeligheder eller ordentlige køkkenforhold.

I betragtning af husets alder, dets uhensigtsmæssige indretning og den visuelle forbedring, der opnås, såfremt huset fjernes og erstattes med et harmonisk nybyggeri, der er tilpasset det omgivende landskab, finder fredningsnævnet, at det ikke strider mod fredningsbestemmelserne eller de særlige beskyttelseshensyn, der gør sig gældende i området, at der meddeles Egelund Stenderup ApS dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at opføre et nyt fritidshus ...

Det tidligere Overfredningsnævn og Naturklagenævnet har gennem adskillige år tilladt, at ældre utidsvarende fritidshuse og sommerhuse i fredede områder udvides med indtil 10 til 12 m² til indretning af ordentlige køkken- toilet- og badefaciliteter. Fredningsnævnet følger denne praksis, men vil i øvrigt sikre, at områdets karakter fastholdes, så byggeri i området ikke får en størrelse og en karakter, som det ses i udlagte sommerhus- og fritidshusområder. På denne baggrund fastsætter fredningsnævnet følgende vilkår for dispensationen til nybyggeriet:

...

at det projekterede fritidshus’ samlede areal ikke må overstige 30 m², og at den overdækkede terrasses areal ikke må overstige 5 m²,

at fritidshusets tag udføres med tagpap med trekantlister,

at ydervæggen udføres i serbisk lærk, malet med pine,

...

og

at ansøgerne inden byggeriets påbegyndelse fremsender de af bygningsmyndighederne godkendte og målfaste tegninger, udarbejdet efter de ovenfor fastsatte retningslinjer til fredningsnævnet.”

Billund Kommune har oplyst i brevet af 28. januar 2015, at kommunen i brev af 19. september 2012 godkendte de reviderede tegninger til fritidshuset uden at bemærke, at tegningerne ikke var i overensstemmelse med de vilkår, som fredningsnævnet havde fastsat for byggeriet.

Kommunen har endvidere oplyst, at kommunen besigtigede fritidshuset den 27. januar 2015, og at kommunen konstaterede, at fritidshuset ikke var opført som vist på de reviderede tegninger, som kommunen havde modtaget i 2012, idet taget var udført i bølgeeternit og ikke tagpap.

Kommunen har derfor anmodet fredningsnævnet vurdere, om fritidshuset kan rummes inden for dispensationen til byggeriet.

Da kommunens oplysninger om fritidshuset var ufyldstgørende, anmodede fredningsnævnet den 18. februar 2015 kommunen om et komplet sæt tegninger til fritidshuset, et grundrids med angivelse af fritidshusets placering på grunden, en materialebeskrivelse og kommunens indstilling til lovliggørelse af byggeriet.

Fredningsnævnet modtog de supplerende oplysninger med brev af 15. april 2015.

Det fremgår af tegningerne, at fritidshuset måler (l x b) 3 m x 5 m, at der er en overdækket terrasse på 5 m x 0,95 m ud for husets sydgavl, at der ikke er vinduer i husets facader, at der i husets gavl mod nord er 2 mindre kvadratiske vinduer, og at der er et større vinduesparti i sydgavlen.

Billund Kommune oplyser i brevet, at fritidshuset er opført med lodret træbeklædning, som er malet sort, at vinduerne, sternbrædder og udhængsbrædder er hvidmalede, samt at taget er udført i bølgeeternit.

Billund Kommune har medsendt fotografier af huset.

Det er Billund Kommunes indstilling, at huset bør lovliggøres.

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har i høringsbrev af 13. august 2015 anmodet Naturstyrelsen, Billund Kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og Dansk Ornitologisk Forening om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 28. august 2015.

Der er ikke ved høringsfristens udløb rejst indsigelser mod ansøgningen.

Fredningsnævnets begrundelse for dispensationen:

Denne afgørelse er truffet af fredningsnævnets formand i medfør af forretningsordenen for fredningsnævn § 10, stk. 5.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet dispensere fra bestemmelserne i en fredning, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1, og helt eller delvis ophævelse af en fredning kan, jf. stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Det er formålet med fredningen af arealerne langs Ansager Å at sikre den uberørte ådal og Faldhøje Hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, og de naturværdier ådalen udgør sammen med de omgivende plantager.

Fredningsbestemmelsernes § 1 indeholder forbud mod bebyggelse af de fredede arealer. Eksisterende bygninger må ikke ombygges, udvides eller genopføres efter nedrivning uden fredningsnævnets tilladelse.

Da opførelsen af fritidshuset er påbegyndt efter udløbet af 3 årsfristen, skal sagen behandles som en ny ansøgning om dispensation til byggeri på grunden.

Det fritidshus, som Egelund Stenderup ApS har opført, svarer størrelsesmæssigt til det fritidshus, der oprindeligt var på grunden.

Det nye fritidshus er udført med en enkel bygningskrop med saddeltag og i et nutidigt, men afdæmpet arkitektonisk udtryk.

Det er fredningsnævnets vurdering på baggrund af de fotografier, nævnet har modtaget, at huset er mindre fremtrædende i landskabet end det fritidshus, fredningsnævnet dispenserede til den 2. juni 2006, fordi fritidshuset er mindre og lavere.

Egelund Stenderup ApS oplyste i et brev af 25. marts 2010 Billund Kommune om, at byggeriet var påbegyndt den 28. oktober 2009. Billund kommune reagerede ikke på denne oplysning, selvom byggeriet ikke var blevet påbegyndt før udløbet af 3 års fristen for dispensationens gyldighed.

Billund Kommune godkendte den 19. september 2012 tegningerne til fritidshuset uden at tage stilling til, om fritidshuset var opført i overensstemmelse med de vilkår for byggeriet, som fredningsnævnet havde fastsat for dispensationen.

På denne baggrund meddeler fredningsnævnet derfor i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, Egelund Stenderup ApS en lovliggørende dispensation til fritidshuset på de vilkår, der er fastsat ovenfor.

Klagevejledning ved afgørelse om dispensation:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Natur- og Miljøklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via forsiden på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr.

Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

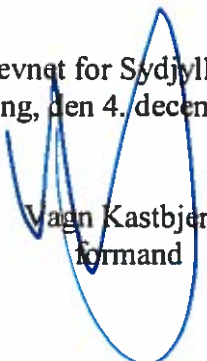
Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, nordlig del
Kolding, den 4. december 2015

Vagn Kastbjerg,
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Egelund Stenderup ApS, Grindsted: eske@familie.tele.dk

Naturstyrelsen/København; nst@nst.dk

Billund Kommune, att.: miljøsagsbehandler Thomas Løbner Maigaard: THM@Billund.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø: dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite, att.: Bent Krogsgaard Nielsen: kbk@turbopost.dk

Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV: fr@friluftsradet.dk

Friluftsrådet c/o Lone Høgholt: trekantsomraadet@friluftsradet.dk

Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V: natur@dof.dk

DOF Kolding: kolding@dof.dk

FREDNINGSNÆVNET FOR SYDJYLLAND, NORDLIG DEL
Kolding Åpark 11, 6000 Kolding
Telefon 99686800, mail: biran@domstol.dk

Fredningsnævnets sagsnummer FN - SJN - 43 - 2015: Ansøgning fra Niels Knippel Jensen om lovliggørelse af et fyrrum og en carport, opført på ejendommen matr. nr. 5 f Donslund by, Hejnsvig.

Fredningsregisteret: 05254.00 - Ansager Å.

Ansøgningen

Billund Kommune har i brev af 18. august 2015 sendt fredningsnævnet en sag om lovliggørelse af et fyrrum og en carport, som er opført i 2003 på ejendommen matr. nr. 5 f Donslund, Hejnsvig, beliggende Lundgårdsvej 38, Hejnsvig, tilhørende Niels Knippel Jensen.

Det fremgår af kommunens brev, at sagen aldrig er blevet færdigbehandlet af kommunen.

Ejendommen er omfattet af Overfredningsnævnets kendelse, afsagt den 22. februar 1971, om fredning af arealer ved Ansager Å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager sogne. Fredningen af arealerne langs åen er en status quo fredning, der blev gennemført for at sikre ålandskabet og arealernes betydning for almenheden.

Fredningsbestemmelsernes § 1 indeholder derfor forbud mod opførelse af ny bebyggelse på de fredede arealer, og eksisterende bygninger må ikke ombygges, udvides eller genopføres efter nedrivning, brand mv. uden fredningsnævnets forudgående godkendelse.

Sagen skulle derfor have været behandlet af fredningsnævnet, inden byggerier blev påbegyndt.

Fredningsnævnet skal tage stilling til, om fyrrummet og carporten kan lovliggøres.

Fredningsnævnet har besluttet at behandle sagen på skriftligt grundlag.

Fredningsnævnets afgørelse:

Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, Niels Knippel Jensen en lovliggørende dispensation til fyrrummet og carporten.

Begrundelsen for afgørelsen fremgår under afsnittet ”Fredningsnævnets begrundelse og resultat”.

Vilkår for dispensationen:

Der gælder følgende vilkår for dispensationen:

1. Carporten skal males og vedligeholdes i afdæmpede naturfarver efter anvisning fra Billund Kommune.
2. Niels Knippel Jensen skal senest den 1. april 2016 sende fredningsnævnet en præcis beskrivelse og målfast tegning af carporten og fyrrummet.

Hvis dette vilkår ikke overholdes, falder dipensationen bort, således at carporten og fyrrummet skal fjernes.

Sagens baggrund:

Niels Knippel Jensen ansøgte den 26. november 2003 den daværende Grindsted Kommune om tilladelse til at opføre en tilbygning til beboelseshuset på ejendommen Lundgårdsvej 38, Donslund; det fremgår af ansøgningen, at tilbygningen, der skal opføres som en udvidelse af huset mod vest, skal bruges som fyrrum.

Det fremgår af et rids, der er vedhæftet ansøgningen, at tilbygningen, der skal opføres i mursten og med et tag udført i tagplader og med en hældning på ca. 30 grader, måler 5,33 meter x 5,70 meter.

Det fremgår endvidere af ridset, at der skal opføres en carport vinkelret på tilbygningen og beboelseshuset. Carporten, der skal opføres af stolper og med et tag ligeledes udført i stålplader og med en hældning på ca. 30 grader, måler 5,33 meter x 5,50 meter.

Begge bygninger er ca. 3,30 meter høje.

Det fremgår tillige af sagens oplysninger, at Grindsted Kommune korresponderede med Niels Knippel Jensen om byggeriet frem til den 27. marts 2007.

Hverken Fredningsnævnet for Ribe Amt eller Fredningsnævnet for Sydjylland, nordlig del, har modtaget ansøgning om dispensation fra kendelsen om fredning af arealerne langs Ansager Å til byggeriets gennemførelse.

Billund Kommune har med brev af 18. august 2015 sendt sagen til fredningsnævnet.

Billund Kommune oplyser i brevet, at kommunen i forbindelse med oprydning i verserende byggesager har fundet sagen om Niels Knippel Jensens ansøgning om byggetilladelse. Sagen er aldrig blevet færdigbehandlet ”Tilsyneladende pga. åbeskyttelseslinje og fredet areal ...”

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har i høringsbrev af 12. november 2015 anmodet Naturstyrelsen, Billund Kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og Dansk Ornitologisk Forening om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 27. november 2015.

Der er ikke ved høringsfristens udløb rejst indsigelser mod ansøgningen.

Fredningsnævnets begrundelse for dispensationen:

Denne afgørelse er truffet af fredningsnævnets formand i medfør af forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet dispensere fra bestemmelserne i en fredning, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1, og helt eller delvis ophævelse af en fredning kan, jf. stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Det er formålet med fredningen af arealerne langs Ansager Å at sikre den uberørte ådal og Faldhøje Hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, og de naturværdier ådalen udgør sammen med de omgivende plantager.

Fredningsbestemmelsernes § 1 indeholder forbud mod bebyggelse af de fredede arealer. Eksisterende bygninger må ikke ombygges, udvides eller genopføres efter nedrivning uden fredningsnævnets tilladelse.

Niels Knippel Jensen har gennemført byggeriet uden dispensation fra fredningsbestemmelserne i kendelsen om fredningen af Ansager Å.

Selvom Grindsted Kommune - og efter kommunalreformen i 2007 – Billund Kommune var bekendt med, at byggeriet skulle gennemføres på et fredet område, undlod kommunerne at sende sagen til fredningsnævnet.

I betragtning af de kommunale myndigheders undladelse af at sende sagen til fredningsnævnet under den kommunale sagsbehandling og den efterfølgende Billund Kommunes efterfølgende passivitet er det fredningsnævnets vurdering, at betingelserne for undtagelsesvist at meddele en lovliggørende dispensation til tilbygningen og carporten er opfyldt på vilkår, at Niels Knippel Jensen senest den 1. april 2016 sender fredningsnævnet en målfast tegning af byggerierne og en præcis materialebeskrivelse til fredningsnævnet, og at carporten skal males og vedligeholdes i afdæmpede naturfarver.

Hvis disse vilkår ikke overholdes, bortfalder den lovliggørende dispensation.

Klagevejledning:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Natur- og Miljøklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via forsiden på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.
-

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr.

Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller

2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, nordlig del

Kolding, den 28. januar 2016

Vagn Kastbjerg,

formand

Denne afgørelse er sendt til:

Niels Knippel Jensen, nkjrisbol@gmail.com

Naturstyrelsen/København, nst@nst.dk

Billund Kommune, att.: byggesagsbehandler Anita Reibke Jeppesen - Mail: anrj@billund.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø - dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite, att.: Bent Krogsgaard Nielsen –
kbk@turbopost.dk

Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV – fr@friluftsradet.dk

Friluftsrådet c/o Lone Høgholt – trekantsomraadet@friluftsradet.dk

Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V – natur@dof.dk

DOF Kolding – kolding@dof.dk

FREDNINGSNÆVNET FOR SYDJYLLAND, NORDLIG DEL
Kolding Åpark 11, 6000 Kolding
Telefon 99686800, mail: biran@domstol.dk

Fredningsnævnets sagsnummer FN - SJN – 19 - 2015: Ansøgning fra Niels Knippel Jensen om dispensation til at ombygge og udvide et beboelseshus, der er opført på ejendommen matr. nr. 5 h Donslund by, Donslund.

Fredningsregisteret: 05254.00 – Ansager Å.

Ansøgningen:

Fredningsnævnet har den 20. maj 2015 modtaget en ansøgning fra Niels Knippel Jensen, Lundgårdsvej 40, Hejnsvig, om dispensation fra Overfredningsnævnets kendelse, afsagt den 22. februar 1971, om fredning af arealer ved Ansager Å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager sogne til at ombygge og udvide et beboelseshus, der er opført på ejendommen matr. nr. ejendommen matr. nr. 3 ai og 3 g Hejnsvig, Risbøl. Det eksisterende beboelseshus, der er opført i 1966 og indgår i bygningsmassen på Risbøl Dambrug, har et bebygget areal på 87 m²; der er derudover på ejendommen en garage/udhus på 23 m². Det samlede bebyggede areal vil være 242 m² efter ombygningen og udvidelsen.

Fredningsbestemmelsernes § 1 indeholder forbud mod opførelse af ny bebyggelse på de fredede arealer, og eksisterende bygninger må ikke ombygges, udvides eller genopføres efter nedrivning, brand mv. uden fredningsnævnets forudgående godkendelse.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag.

Fredningsnævnet har under sagens behandling konstateret, at ejendommens matrikulære betegnelse er matr. nr. 5 h Donslund by, Donslund, og ikke matr. nr. 3 ai og 3g Hejnsvig, Risbøl.

Fredningsnævnets afgørelse:

Fredningsnævnet meddeler Niels Knippel Jensen dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at ombygge og udvide beboelseshuset på ejendommen 5 h Donslund by, Donslund.

Vilkår for dispensationen:

Følgende vilkår gælder for dispensationen:

1. Den eksisterende garage skal fjernes samtidig med byggeriets færdiggørelse.
2. Det samlede bebyggede areal på ejendommen må efter udvidelsen ikke overstige 242 m².

3. Huset skal udføres som et længehus som vist på vedhæftede tegninger.
4. Murværket skal udføres i røde sten.
5. Vinduer og døre skal males i mørke jordfarver eller fremstilles i materialer i mørke jordfarver.
6. Taget skal udføres som tagpaptag med lister og med et glanstal, der ikke overstiger glans 10.
7. Bygningsrester og byggeaffald skal fjernes fra det fredede område ved byggeriets færdiggørelse.

Sagens baggrund:

Fredningsnævnet meddelte den 14. april 2011 Niels Knippel Jensen dispensation til at ombygge og udvide beboelseshuset på ejendommen matr. nr. 3 ai og 3 g Hejnsvig, Risbøl (rettelig matr. nr. 5 h Donslund by, Donslund.) Niels Knippel Jensen udnyttede imidlertid ikke dispensationen inden udløbet af 3 årsfristen. Dispensationen er derfor faldet bort.

Billund Kommune har den 20. maj 2015 sendt fredningsnævnet en ansøgning fra Niels Knippel Jensen om tilladelse til at ombygge og udvide beboelseshuset.

Ansøgningen var ikke fyldestgørende. Fredningsnævnet anmodede derfor om supplerende oplysninger.

Fredningsnævnet har den 30. juli 2015 og den 22. september 2015 modtaget supplerende oplysninger om projektet fra Billund Kommune.

Det fremgår af ansøgningen og de supplerende oplysninger, at beboelseshuset efter ombygningen vil fremstå som et længehus med saddeltag og med en facadelængde på 22,77 m, en bredde på 10,61 m og en højde på 8,699 m.

Det fremgår af tegningerne til beboelseshuset, at der i husets sydfacade, som vender ud mod Ansager Å, skal isættes 4 større vinduespartier og i tagfladen symmetrisk omkring husets midterakse et rektangulært tagvindue med 8 fag samt 2 x 2 mindre tagvinduer.

Det fremgår endvidere af tegningerne til beboelseshuset, at der i den nordvestlige del af nordfacaden skal monteres 2 garageporte, og i øvrigt 3 vinduespartier udført som bånd i murværket. I tagfladen monteres 4 mindre tagvinduer.

Det fremgår endelig af tegningerne, at der i hver gavl er 2 mindre vinduespartier, udført som bånd, i stueplan og to rektangulære vinduer i tagetagen.

Husets bebyggede grundareal er efter ombygningen og udvidelsen 242 m², der fordeler sig med 167 m² til beboelse og 75 m² til en integreret garage og redskabsrum i husets vestlige ende. Tagetagen har et udnytteligt areal på 182 m², hvoraf 118 m² skal udnyttes til beboelse.

Billund Kommune har oplyst i en mail af 22. september 2015, at husets facader skal opmures i røde mursten, at vinduer, der skal fremstilles i træ og aluminium, og døre skal males i mørke jordfarver, at taget skal udføres i listedækket pap uden refleksion, samt at vinduesglasset er med en refleksion på under 10 %.

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har i høringsbrev af 7. oktober 2015 anmodet Naturstyrelsen, Billund Kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og Dansk Ornitologisk Forening om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 21. oktober 2015.

Der er ikke ved høringsfristens udløb rejst indsigelser mod ansøgningen.

Fredningsnævnets afgørelse

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet dispensere fra bestemmelserne i en fredning, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1, og helt eller delvis ophævelse af en fredning kan, jf. stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Det er formålet med fredningen af arealerne langs Ansager Å at sikre den uberørte ådal og Faldhøje Hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, og de naturværdier ådalen udgør sammen med de omgivende plantager.

Fredningsbestemmelsernes § 1 indeholder forbud mod bebyggelse af de fredede arealer. Eksisterende bygninger må ikke ombygges, udvides eller genopføres efter nedrivning uden fredningsnævnets tilladelse.

Det eksisterende hus ligger i en beplantning øst for Risbøl Dambrug og nord for Ansager Å.

Fredningsnævnet vurderer, at huset også efter ombygningen og udvidelsen på grund af sin beliggenhed vil være uden betydning for oplevelsen af det fredede landskab, såfremt det opføres i overensstemmelse med tegningerne og materialebeskrivelsen. Da husets samlede bebyggede areal ikke vil overstige en maksimal bygningsstørrelse på 250 m² efter projektets afslutning, meddeler fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, Niels Knippel Jensen dispensation til at gennemføre projektet på de vilkår, der er anført ovenfor.

Klagevejledning ved afgørelse om dispensation:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Natur- og Miljøklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via forsiden på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr.

Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, nordlig del

Kolding, den 5. februar 2016

Vagn Kastbjerg

formand

Denne afgørelse er sendt til:

Niels Knippel Jensen, nkjrisbol@gmail.com

Naturstyrelsen/København, nst@nst.dk

Billund Kommune, att.: byggesagsbehandler Tine B. Rasmussen Mail: TBR

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø - dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforenings lokale afdeling, att.: Bent Krogsgaard Nielsen – kbk@turbopost.dk

Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV – fr@friluftsradet.dk

Friluftsrådet c/o Lone Høgholt – trekantsomraadet@friluftsradet.dk

Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V – natur@dof.dk

DOF Kolding – kolding@dof.dk

FREDNINGSNÆVNET FOR SYDJYLLAND, NORDLIG DEL
Kolding Åpark 11, 6000 Kolding
Telefon 99686800, mail: biran@domstol.dk

Fredningsnævnets sagsnummer FN-SJN-18-2016: Ansøgning fra Knud Jørgensen, Langgade 80, Donslund, Hejnsvig, om dispensation til at plante pil på ejendommen matr. nr. 3 aq og 4 o Risbøl, Hejnsvig.

Fredningsregisteret: Reg. nr. 05254.00 - Ansager Å.

Ansøgningen

Fredningsnævnet har den 12. april 2016 modtaget en ansøgning fra Knud Jørgensen om dispensation fra Overfredningsnævnets kendelse, afsagt den 22. februar 1971, om fredning af arealer ved Ansager Å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager sogne, til at plante pil af sorten Salix-Viminalig på ejendommene matr. nr. 3 aq og 4 o Risbøl, Hejnsvig.

Det fremgår af ansøgningen, at Knud Jørgensen i 2016 vil tilplante 1 ha med pil og i 2017 yderligere 2 ha, så i alt 3 ha af hans ejendom tilplantes med pil.

Det fremgår af ansøgningen, at pilen høstes som en 1 årig afgrøde.

De arealer, der ønskes tilplantet med pil, ligger i det fredede område på sydsiden af Ansager Å og inden for åbeskyttelseslinjen samt en zone, hvor skovrejsning er uønsket.

Overfredningsnævnets kendelse er en landskabsfredning, der skal sikre landskabets tilstand på fredningstidspunktet.

Det fremgår af fredningsbestemmelsernes § 5 blandt andet, at det ikke er tilladt at foretage tilplantning uden for plantagerne, og af fredningsbestemmelsernes § 8, at de nuværende engarealer ikke må tages i brug til anden driftsform, men det er dog "tilladt at foretage pløjning af engarealerne med henblik på nyudlæg af græs".

Fredningsnævnet skal derfor tage stilling til, om der kan meddeles Knud Jørgensen dispensation til at plante pil på de fredede arealer.

Fredningsnævnet har foretaget høring i sagen.

Fredningsnævnet har på baggrund af bemærkninger fra Billund Kommune besluttet at foretage besigtigelse, inden nævnet træffer afgørelse
Besigtigelsen har fundet sted den 24. juni 2016.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet meddeler Knud Jørgensen afslag på ansøgningen om dispensation til at plante pil af sorten Salix-Viminalig på ejendommene matr. nr. 3 aq og 4 o Risbøl, Hejnsvig.

Begrundelsen for afgørelsen fremgår under afsnittet ”Fredningsnævnets begrundelse”.

Sagens baggrund

Knud Jørgensen sendte den 7. april 2016 en mail til fredningsnævnet, hvori Knud Jørgensen oplyser, at han vil plante energipil på sine ejendomme matr. nr. 3 aq og 4 o Risbøl, Hejnsvig. Han har anført i mailen, at energipil er en landbrugsafgrøde, og at han har talt med Billund Kommune, der alene ønskede at vide hvilke jordstykker, der skal tilplantes.

Knud Jørgensen har i mailen henvist til bekendtgørelsen om energipil § 3, stk. 1, hvoraf fremgår, at forbuddet i lovens § 16, stk. 1, mod tilplantning ikke gælder for tilplantning med henblik på dyrkning af flerårige energiafgrøder, der plantes uden for områder, der er udpeget som internationale naturbeskyttelsesområdet.

Knud Jørgensen henviser endvidere til bekendtgørelsen § 3, stk. 2, hvori det er bestemt:

Bestemmelsen i stk. 1, gælder for tilplantning med henblik på dyrkning af flerårige energiafgrøder af følgende arter

1) Pileslægten (Salix sp)

...

der plantes i ren eller blandet bestand, og som høstes mindst hvert tiende år. I områder, hvor skovplantning er uønsket ifølge en endeligt vedtaget kommuneplan eller kommuneplantillæg, må der ikke høstes med længere mellemrum end hvert femte år...”

Fredningsnævnet anmodede i brev af 8. april 2016 Knud Jørgensen om supplerende oplysninger om energipilens sort, og om planten var 1-årig eller flerårig.

I en mail af 12. april 2016 oplyste Knud Jørgensen herefter, at han i 2016 vil tilplante 1 ha og i 2017 3 ha med energipil af sorten Salix-Viminalig (Vrå pil), at planten skal høstes som en 1-årig afgrøde, og at arealerne vil blive rodfræset, når de ikke længere skal tilplantes med energipil. Gårdejer Knud Jørgensen betragter derfor planten som en landbrugsafgrøde.

Fredningsnævnet sendte den 13. maj 2016 sagen i høring med høringsfrist den 8. juni 2016.

Billund Kommune har i brev af 7. juni 2016 anført som svar på fredningsnævnets høring:

”Fredningsnævnet har fremsendt en anmodning om en udtalelse fra Billund Kommune vedr. en ansøgning om plantning af pil på matr. nre. 4 o og 3 aq, Risbøl, Hejnsvig.

Matriklerne anvendes i dag til landbrugsmæssig drift.

Der ønskes en udtalelse, idet de to matrikler er omfattet af en fredning af Ansager å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager sogne.

Af fredningsbestemmelserne fremgår det,

”Det er ikke tilladt at foretage tilplantning uden for plantagerne. Dog er plantning af læhegn, bortset fra nåletræer, og beplantning i haver i tilknytning til beboelsesejendomme tilladt. På de nuværende lyngarealer kan fredningsmyndighederne uden udgift for ejerne lade fjerne selvsåede træer såvel eksisterende som fremtidig opvækst. Materialet tilfalder lodsejerne, såfremt disse ønsker det.”

Dette betyder, at ansøgning om plantning af pil på matr. nre. 4 o og 3 aq, Risbøl, Hejnsvig vil kræve en dispensation fra Fredningsnævnet.

Billund Kommunes udtalelse vil forholde sig til de udpegninger mm., som kommunen normalt forholder sig til ved ansøgning om plantning af pil.

For den aktuelle ansøgning vil det dreje sig om, åbeskyttelseslinier, kommuneplanens retningslinier og fredninger.

Matr. nr. 3 aq og del af 4 o er omfattet af åbeskyttelseslinien.

Inden for beskyttelseszonen må der ikke foretages tilplantninger eller ændringer i terrænet. Landbrugs-mæssig drift er tilladt, dog bortset fra tilplantning med juletræer, frugttræer og lignende. Der gælder særlige regler om plantning af flerårige energiafgrøder.

Forbuddet mod tilplantning indenfor åbeskyttelseslinie gælder ikke for tilplantning med henblik på dyrkning af flerårige energiafgrøder, der plantes uden for områder, der er udpeget som internationale naturbeskyttelsesområder.

Bestemmelsen om for tilplantning indenfor åbeskyttelseslinien med henblik på dyrkning af flerårige energiafgrøder gælder for en række konkrete arter.

I områder, hvor skovplantning er uønsket, må der ikke høstes med længere mellemrum end hvert femte år.

Flerårige energiafgrøder, som ikke høstes, betragtes som skovtilplantning, dvs. tilplantning, der ikke kan ske uden kommunalbestyrelsens forudgående dispensation.

Begge matrikler er omfattet af kommuneplanens retningslinier om kulturmiljø, naturområder, uønsket skovrejsning, større uforstyrrede landskaber, særligt værdifulde naturområder og økologisk forbindelseslinier.

Inden for de udpegede kulturmiljøer må der kun planlægges for og udføres aktiviteter inden for byggeri, anlæg, råstofgravning med videre, hvis der tages hensyn til de kulturhistoriske bevaringsværdier og det kan godtgøres, at de beskyttelses- og bevaringsmæssige interesser sikres.

Området, hvor matriklerne er beliggende, er en del af en udpegning af ”københavnplantagerne”, hvor bevaringsinteresserne knytter sig til de sammenhængende hedearealer og plantagerne med lystgårde med haver mm..

Naturområder på land skal bevares og søges udvidet. I Billund Kommune arbejdes udelukkende med en fastholdelse af arealerne, ikke udvidelser.

Naturområderne skal sikres et mangfoldigt og varieret dyre- og planteliv. Hvis der helt undtagelsesvis tillades byggeri eller arealanvendelse, som forringer et naturområde, skal der stilles krav om udlægning af nye naturarealer, så naturværdierne samlet set bliver fastholdt eller forbedret. Dette gælder også for byggeri eller arealanvendelse, som finder sted uden for selve naturområdet, hvis det påvirker naturområdet.

Naturområderne må ikke inddrages til anden eller mere intensiv anvendelse, med mindre naturværdierne samlet bliver fastholdt eller forbedret.

Ud over retningslinjerne for naturområder gælder følgende for de særligt værdifulde naturområder:

- De særligt værdifulde naturområder skal bevares og udvides. Deres helt særlige naturværdier skal sikres og gennem pleje og andre tiltag forbedres. I Billund Kommune arbejdes udelukkende med en fastholdelse af arealerne, ikke udvidelser.

- Der skal stilles vilkår, der sikrer overlevelse og fortsat udbredelse af de arter og naturtyper, der ligger til grund for udpegningen af de særligt værdifulde naturområder.

I de økologiske forbindelser skal dyr og planter naturlige bevægelsesveje styrkes. Her må ændringer i arealanvendelsen, bl.a. etablering af nye, større anlæg, ikke i væsentlig grad forringe dyre- og plantelivets spredningsmuligheder.

Ved byggeri, anlæg eller ombygning af veje, jernbaner eller lignende, der vil afskære en økologisk forbindelse, skal der stilles krav om tiltag, der sikrer hensynet til en mere sammenhængende natur, eller der skal etableres faunapassager, hvor der er behov for det.

De større uforstyrrede landskaber skal som udgangspunkt friholdes for større byggeri, skovrejsning og større tekniske anlæg, så områdernes karakter af uforstyrrelighed ikke påvirkes.

Der er i kommuneplanen udpeget områder til skovrejsning og områder, hvor skovtilplantning er uønsket

Områder, hvor skovrejsning er uønsket, er udpeget på steder, hvor skovrejsning er uforeneligt med andre planlægnings- og beskyttelseshensyn, f.eks.:

- Landskabsværdier. Det kan f.eks. være værdifulde udsigtslandskaber ved kyster og ådale, specifikke landskabstræk f.eks. større landskabsfredninger samt geologiske værdier.
- Bevarelsen af en række specifikke naturværdier (f.eks. udpegede potentielle vådområder eller dele af potentiel natur) og beskyttede naturtyper (heder, overdrev, moser, enge, strandenge m.m.).
- Bevarelsen af særlige kulturhistoriske enheder som kirkeomgivelser/kirkebeskyttelseszoner, de nationale kulturarvsarealer og kulturhistoriske værdier f.eks. arkæologiske eller særlige bevaringsværdige landsbyejerv.

Begge matrikler er omfattet af en landskabsfredning.

Dette er beskrevet i indledningen af denne udtalelse.

Det skal endvidere bemærkes, at der nord for de to matrikler er arealerne beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Det er Billund Kommunes vurdering, en tilplantning og drift af arealer grænsende op til naturbeskyttede arealer vil kunne påvirke disse arealers tilstand. Der må derfor som udgangspunkt ikke plantes energiafgrøder nærmere øverste vandkant for det beskyttede vandløb end 10 m.

Det er Billund Kommunes vurdering på baggrund af ovenstående, at der ikke bør meddeles dispensation til plantning af pil på de to matrikler, idet matriklerne er beliggende i et område, hvor landskabsfredningen har friholdt ådalen for tilplantning samt at kommuneplanens udpegninger for ådalen tilkendegiver at området ønskes friholdt for beplantning.

Det skal samtidig tilføjes, at plantning af energiafgrøder ikke er skovetablering og derfor ikke anmeldepligtigt i henhold til lov om drift af landbrugsjorder...”

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har foretaget besigtigelse den 24. juni 2016 af Holger Pedersens ejendom, hvor tilplantningen ønskes foretaget.

I besigtigelsen deltog Knud Jørgensen, for Billund kommune sagsbehandler Ol B. Rasmussen og for Naturstyrelsen, biolog Søren Hansen.

Der er anført følgende i fredningsnævnets forhandlingsprotokol om besigtigelsen:

”...

Fredningsnævnets formand redegjorde for fredningen af Ansager Å og oplyste, at fredningsnævnet skal tage stilling til, om der kan dispenseres til tilplantningen af arealerne med energipil.

Knud Jørgensen oplyste, at han vil plante et bælte energipil på en mindre del af marken mellem plantagen, der tilhører Baldersbæk, og ejendommene umiddelbart syd for åen. Han vil i første omgang tilplante ca. 1 ha med energipil og i anden omgang ca. 2 ha, plantet som et bælte på hver side af det først tilplantede areal. Han vil ikke udelukke, at han på sigt vil tilplante hele marken. Selvom han i ansøgningen har anført, at pilen skal høstes allerede efter det første vækstår, hvor pilen vil have nået en højde på 3 til 4 meter, vil han ikke udelukke, at han vil lade pilen stå i 2 år, inden den høstes, fordi rodnettet skal ned til grundvandet for at trække næring op, så pilen får en tilstrækkelig tilvækst i veddet. Det vil være optimalt at lade pilen stå i 3 til 4 år for at få et stort udbytte. Når marken ikke længere skal benyttes til dyrkning af energipil, skal marken rodfræses, så landskabet herefter vil se ud som i dag. Pilen betragtes inden for landbruget som en landbrugs-afgrøde. Der er sket meget inden for landbrugssektoren, siden kendelsen om fredningen af arealerne langs Ansager Å blev gennemført. Dengang var majs en helt usædvanlig afgrøde; i dag er majs en helt almindelig landbrugsafgrøde. Han vil kunne dyrke majs på arealet uden tilladelse fra fredningsnævnet, selvom majs vil have den samme synsmæssige indvirkning på landskabet som energipil. Det er hans vurdering, at en mark, tilplantet med energipil, efterlader et landskabeligt bedre indtryk end en majsmark. Han har ikke overvejet at plante energipil som et bælte på langs af marken i stedet for på tværs af marken.

...

Fredningsnævnets begrundelse:

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet dispensere fra bestemmelserne i en fredningskendelse, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1, og helt eller delvis ophævelse af en fredning kan, jf. stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Forslaget om fredning af arealerne ved Ansager å blev fremsat den 7. juni 1968 af Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter. Det fremgår af fredningsforslaget blandt andet, at området omkring Klelund, Baldersbæk og Hovborg Plantager med ”de endnu bevarede hedearealer, de endnu uregulerede dele af Holme og Ansager åer og selve plantagerne rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det er særlig ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt nyttiggjort for almenheden.”

Fredningsnævnet tog fredningspåstanden til følge, idet nævnet lagde til grund, at ”den smukke og næsten helt uberørte ådal og Faldhøje hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, udgør et så smukt og ejendommeligt landskab, at det må have væsentlig betydning for almenheden”, og ”at det nu fredede område i forbindelse med de omgivende plantager rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det i overensstemmelse med fredningsplanudvalgets anbringende herom, må anses for ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt nyttiggjort for almenheden...”

Fredningen er således en landskabsfredning, der skal sikre status quo i fredningsområdet.

Fredningsbestemmelsernes § 5, der indeholder et forbud mod tilplantning uden for plantagerne, skal vurderes ud for baggrunden for rejsningen af fredningssagen og fredningsnævnets begrundelse, der blev fulgt af Overfredningsnævnet.

Natur- og Miljøklagenævnet har i afgørelsen NMK-522-0052, truffet den 10. oktober 2011, udtalt, at tilplantning med energipil skal betragtes som tilplantning i naturbeskyttelseslovens forstand, uanset at der er tale om en landbrugsmæssig afgrøde.

Da fredningsbestemmelsernes § 5 forbyder tilplantning uden for plantagerne, skal fredningsnævnet derfor tage stilling til, om der kan dispenseres til plantning af energipil på de 2 ejendomme i selve ådalen, som Knud Jørgensen ejer.

Knud Jørgensen vil plante energipil på en mark med et enestående vue mod vest, og som illustrerer det landskabsbillede, der skal bevares gennem fredningen af ådalen.

I betragtning af formålet med fredningen og at Overfredningsnævnet har bestemt, at ådalen skal friholdes for tilplantning for at sikre landskabsbilledet, finder fredningsnævnet, uanset om pilen plantes på tværs af marken eller langs plantagen, der tilhører Baldersbæk, at energipilen vil have en så markant indvirkning på landskabet, at det vil stride mod såvel formålet med fredningen som fredningsbestemmelserne at meddele Knud Jørgensen dispensation til at plante energipil i ådalen.

En væsentlig jordbrugs- eller en almindelig driftsøkonomisk interesse er ikke i sig selv tilstrækkelig til at begrunde en dispensation.

Fredningsnævnet meddeler derfor Knud Jørgensen afslag på ansøgningen.

Klagevejledning ved afgørelse om dispensation:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Natur- og Miljøklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via forsiden på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,

- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr.

Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førstestansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller

- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Fredningsnævnet for Sydjylland, nordlig del
Kolding, den 5. juli 2016

Vagn Kastbjerg
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Knud Jørgensen - knud@donslundmølle.dk

Naturstyrelsen/København - nst@nst.dk

Biolog Søren Hansen, Naturstyrelsen - sofha@nst.dk

Billund Kommune - kommunen@billund.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø - dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite, att.: Bent Krogsgaard Nielsen –
kbk@turbopost.dk

Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV – fr@friluftstraadet.dk

Friluftsrådet c/o Lone Høgholt – trekantsomraadet@friluftstraadet.dk

Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V – natur@dof.dk

DOF Kolding – kolding@dof.dk

Danmarks Jægerforbund – sager@jaegerne.dk

FREDNINGSNÆVNET FOR SYDJYLLAND, NORDLIG DEL
Kolding Åpark 11, 6000 Kolding
Telefon 99686800, mail: biran@domstol.dk

Fredningsnævnets sagsnummer FN-SJN-29-2016: Ansøgning om tilladelse til at flytte en eksisterende markvej på et fredet areal indenfor Ansager Å fredningen.

Fredningsregisteret: 05254.00 – Ansager Å.

Ansøgningen:

Fredningsnævnet har den 10. maj 2016 modtaget en ansøgning fra landinspektør Kim Mogensen, LandSyd, Hedemarken 9, Grindsted, om dispensation fra Overfredningsnævnets kendelse, afsagt den 22. februar 1971, om fredning af arealer ved Ansager Å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager sogne til at flytte adgangsvejen til parcellen matr. nr. 10 ck Stenderup, Ansager fra tracéet over marken på ejendommen matr. nr. 6 ck Stenderup by, Ansager, til et forløb langs skovbrynet sydøst for marken.

Fredning af arealerne ved Ansager Å er en status quo fredning, der skal sikre og bevare ålandskabet.

Projektets gennemførelse indebærer terrænændringer.

Fredningsnævnet skal derfor behandle sagen.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag.

Fredningsnævnets afgørelse:

Denne afgørelse er truffet af fredningsnævnets formand i medfør af forretningsordenen for fredningsnævn § 10, stk. 5.

Fredningsnævnet meddeler Niels Knippel Jensen, der har overtaget ejendommene under sagens behandling, dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til forlægning af vejen med et forløb som vist på vedhæftede kort.

Begrundelsen for afgørelsen fremgår under afsnittet "Fredningsnævnets begrundelse for dispensationen"

Vilkår for dispensationen:

Der gælder disse vilkår for tilladelsen til forlægningen af vejen:

Overskydende jord skal deponeres efter Billund Kommunes anvisninger.

Nedkørslen fra markvejen til matr. nr. 10 c Stenderup by, Ansager, skal udføres efter Billund Kommunes anvisninger.

Sagens baggrund:

Landinspektør Kim Mogensen har i mail af 10. maj 2016 oplyst, at adgangsvejen går fra kommunevejen Lundgårdvej over ejendommen matr. nr. 6 ck Stenderup by, Ansager, ned til engen nord for åen.

Fredningsnævnet har i brev af 20. maj 2016 anmodet landinspektør Kim Mogensen oplyse:

- 1) hvilke jordarbejder, der skal gennemføres i forbindelse med etableringen af vejen,
- 2) hvorledes nedkørslen skal etableres, herunder om der skal etableres en dæmning, og
- 3) hvorledes retableringen efter sløjfningen af den eksisterende vej skal ske.

Landinspektør Kim Mogensen har oplyst i mail, modtaget den 23. maj 2016:

Ad 1:

at der ikke skal foretages nogen større jordarbejder i forbindelse med anlægget af den nye vej, at der ikke skal udlægges stabil grus eller andet bærende materiale, og at vejen udlægges på det eksisterende terræn,

Ad 2 og 3:

at nedkørslen etableres ved, at der sker en mindre terrænregulering af den eksisterende skråningskant, at muldjord skubbes fra det nye forløb over i den gamle nedkørsel, således at denne sløjfes, at der ikke er tale om, at der skal etableres en dæmning på arealet, samt at den eksisterende vej allerede er nedlagt og inddraget under driften af matr. nr. 6 ck Stenderup by, Ansager.

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har i høringsbrev af 17. juni 2016 anmodet Vilhelm Sindbjerg Gunderlund, Rankenbjerg Plantage ApS, Naturstyrelsen - nu Styrelsen for Vand og Natur - Billund Kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og Dansk Ornitologisk Forening om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 27. november 2015.

Der er ikke ved høringsfristens udløb rejst indsigelser mod ansøgningen.

Fredningsnævnets begrundelse for dispensationen:

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet dispensere fra bestemmelserne i en fredningskendelse, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Videregående afvigelser

fra en fredning end nævnt i stk. 1, og helt eller delvis ophævelse af en fredning kan, jf. stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Det fremgår af fredningskendelsen blandt andet, at "den smukke og næsten helt uberørte ådal og Faldhøje hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, udgør et så smukt og ejendommeligt landskab, at det må have væsentlig betydning for almenheden", og "at det nu fredede område i forbindelse med de omgivende plantager rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det i overensstemmelse med fredningsplanudvalgets anbringende herom, må anses for ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt nyttiggjort for almenheden..."

Det fremgår af fredningsbestemmelsernes § 3, at der ikke må foretages afgravning eller opfyldning på de fredede arealer.

Fredningen er således en landskabsfredning, der skal sikre status quo i fredningsområdet.

Den projekterede markvej skal erstatte en eksisterende markvej og den eneste egentlige ændring i det samlede landskabsbillede er den nye nedkørsel eller ramte for enden af den nye markvej til ejendommen matr. nr. 10 c Stenderup by, Ansager.

Det nye markvej skal ikke anlægges med stabilt grus eller lignende, men blot udlægges på det eksisterende terræn.

Det samlede tryk på landskabet øges derfor ikke ved forlægningen af markvejen.

Fredningsnævnet vurderer på denne baggrund, at det ikke strider mod hverken formålet med fredningen af Ansager Å og åens omgivelser eller fredningsbestemmelserne at dispensere til projektets gennemførelse.

Fredningsnævnet meddeler derfor i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50. stk. 1, Niels Knippel Jensen dispensation til at forlægge markvejen på de vilkår, som fremgår under afsnittet "Vilkår for dispensationen".

Klagevejledning ved afgørelse om dispensation:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Natur- og Miljøklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via forsiden på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr.

Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

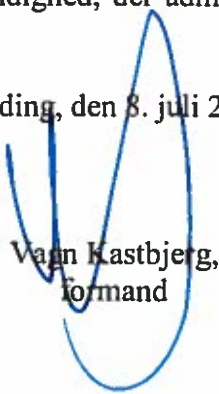
Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Kolding, den 8. juli 2016.

Vagn Kastbjerg,
formand

Denne afgørelse med bilag er sendt til:

Niels Knippel Jensen – mail: nkjris@gmail.com

Vilhelm Sindbjerg Gunderlund, Torvegade 16, 6600 Vejen.

Rankenbjerg Plantage ApS, Vranderupvej 38, 6818 Årre.

Naturstyrelsen/København, svana@svana.dk

Billund Kommune,

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø - dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforenings lokale afdeling, att.: Bent Krogsgaard Nielsen –

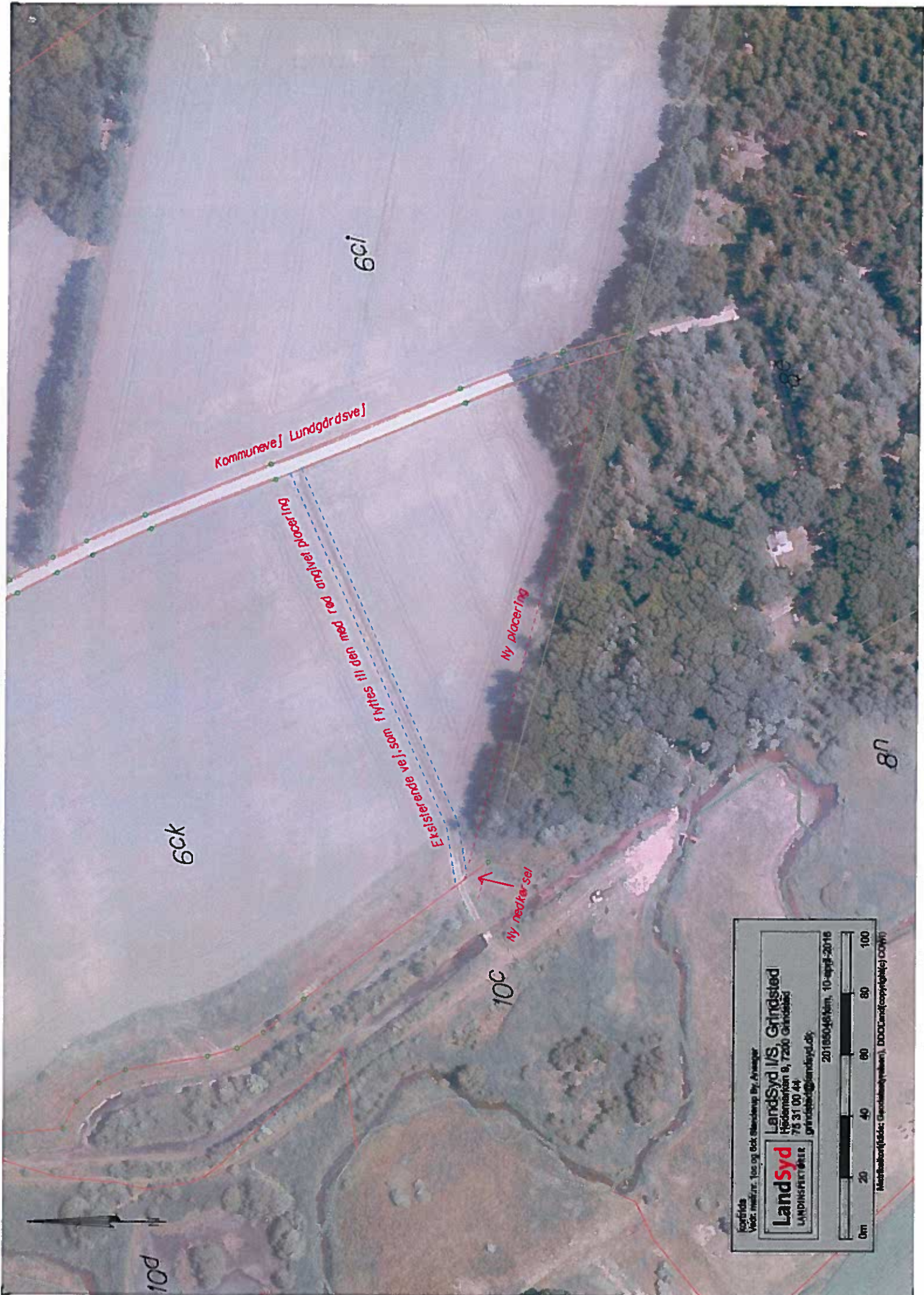
kbk@turbopost.dk

Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV – fr@friluftsradet.dk

Friluftsrådet c/o Lone Høgholt – trekantsomraadet@friluftsradet.dk

Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V – natur@dof.dk

DOF Kolding – kolding@dof.dk

LandSyd
LANDSINSTRUKTØR
201650461km, 10-april-2016

LandSyd I/S, Grindsted
Hedemøntan 9, 7200 Grindsted
75 31 00 44
grindsted@landsyd.dk

0m 20 40 60 80 100

Målestok (1:1000) (Gennemsnitlig hastighed), DDDLand (copyright © 2016)

FREDNINGSNÆVNET FOR SYDJYLLAND, NORDLIG DEL
Kolding Åpark 11, 6000 Kolding
Telefon 99686800, mail: biran@domstol.dk

Fredningsnævnets sagsnummer FN-SJN-78-2016: Ansøgning fra Billund Kommune om dispensation til at etablere en faunapassage i Ansager Å ved Risbøl Dambrug.

Fredningsregisteret: Reg. nr. 05254.00 - Ansager Å.

Ansøgningen:

Fredningsnævnet har den 21. november 2016 modtaget en ansøgning fra Billund Kommune om dispensation fra Overfredningsnævnets kendelse, afsagt den 22. februar 1971, om fredning af arealer ved Ansager Å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager sogne, til at etablere en faunapassage i Ansager Å ved Risbøl Dambrug. Projektet forventes gennemført i perioden fra den 1. maj 2017 til den 1. september 2017.

Det fremgår af ansøgningen, at projektet vil påvirke en ca. 1.200 meter lang strækning af Ansager Å ved Risbøl Dambrug, og at ansøgningen omfatter et nyt forløb af Ansager Å med fjernelse af opstemningen ved Risbøl Dambrug, at faldet i åen afvikles i det eksisterende vandløb over en 1 km lang strækning med et jævnt fald på 1,5 ‰, så Ansager Å får et mere naturligt fald på strækningen, udvidelse af bundbredden til ca. 4,0 meter, ændring af anlægsprofilen til 1:2, udlægning af ca. 25 m³ sten og 120 m³ gydegrus i faunapassagen samt sikring af en bro i st. 4900 med sten.

Ved etablering af det projekterede forløb af Ansager Å opnås vanddybder og vandhastigheder, som i vid udstrækning er gunstige for vandløbsfaunaens passage i åen og vil derfor medføre en fri faunapassage. Da Risbøl Dambrug nedlægges, vil der ikke længere ske en vandfordeling mellem Ansager Å og dambruget.

Overfredningsnævnets kendelse er en landskabsfredning, der skal sikre landskabets tilstand på fredningstidspunktet.

Den nedre del af Ansager Å uden for Billund Kommune er habitatvandløb for snæblen. Ansager Å løber til Varde Å, som øst for Varde er en del af Natura 2000 område nr. 88 Nørholm hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde og udgøres af habitatområde H77. Vest for Varde er Varde Å en del af Natura 2000 område nr. 89 Vadehavet, delplan for H78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde, H86 Brede Å, H90 Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkogen og F57 Vadehavet.

Da projektet indebærer åregulering i forbindelse med etableringen af faunapassagen skal fredningsnævnet derfor tage stilling til, om det strider mod formålet med fredningen af arealerne langs Ansager Å at dispensere til projektets gennemførelse og Danmarks forpligtelser ifølge habitatdirektivet, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, og stk. 2, jf. stk. 3.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag med høringsfrist den 9. januar 2017.

Fredningsnævnets afgørelse:

Denne afgørelse er truffet af fredningsnævnets formand i medfør af forretningsordenen for fredningsnævn § 10, stk. 5.

Fredningsnævnet har besluttet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, og stk. 2, at meddele Billund Kommune dispensation til at gennemføre projektet.

Begrundelsen for dispensationen fremgår under afsnittet ”Fredningsnævnets begrundelse og afgørelse”.

Vilkår for dispensationen:

Der gælder disse vilkår for dispensationen:

1. Anlægsarbejdet skal udføres i overensstemmelse med projektbeskrivelsen.
2. Placering af skure, materialeoplag, særlige arbejdssteder, maskiner, grej m.m. samt placering af el- og vandforsyning skal fortrinsvis ske inden for arbejdsområdet og uden for områder beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3.
3. Billund Kommune skal godkende placeringen af arbejdspladsen inden etablering.
4. Anlæg og placering af interimsveje aftales med Billund Kommune
5. Den udførende entreprenør skal udlægge køreplader i det omfang, jordbundsforholdene gør dette nødvendigt.
6. Den udførende entreprenør skal sikre, at der ikke sker en væsentlig transport af sand og sediment videre nedstrøms og om nødvendigt foretage oprensninger af aflejringer i vandløbene, efter forudgående aftale med bygherren.
7. Billund Kommune og den udførende entreprenør skal, inden anlægsarbejdet påbegyndes, kontakte Billund museum for at indgå aftale om arkæologiske arbejder i forbindelse med projektet. Museets repræsentanter skal til enhver tid have adgang til arbejdspladsen.
8. Indenfor arbejdsområdet skal tilkørte arealer og eksisterende vej- og stiarealer retableres, inden arbejdet afleveres.
9. Alt udstyr, spild, interimsforanstaltninger og depoter skal fjernes fra det fredede område inden afleveringen.
10. Planerne for retableringen af ådalen på dambrugsarealerne skal forelægges fredningsnævnet til godkendelse, inden retableringsplanerne sættes i værk.

Hvis vilkårene ikke overholdes falder dispensationen bort.

Retsgrundlaget:

Overfredningsnævnets kendelse, afsagt den 22. februar 1971, om fredning af arealer ved Ansager Å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager sogne indeholder denne beskrivelse af det fredede område:

”den smukke og næsten helt uberørte ådal og Faldhøje hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, udgør et så smukt og ejendommeligt landskab, at det må have væsentlig betydning for almenheden”, og ”at det nu fredede område i forbindelse med de omgivende plantager rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det i overensstemmelse med fredningsplanudvalgets anbringende herom, må anses for ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt nyttiggjort for almenheden...”

Overfredningsnævnet har fastsat fredningsbestemmelser for de fredede arealer.

Det fremgår af fredningsbestemmelsernes § 1 og § 2, at de fredede arealer ikke må bebygges, af fredningsbestemmelsernes § 3, at afgravning og opfyldning ikke er tilladt, af fredningsbestemmelsernes § 6, at ”åregulering og afvanding må ikke foretages uden fredningsnævnets godkendelse” og af fredningsbestemmelsernes § 7, at ”Det er ikke tilladt uden fredningsnævnets godkendelse at foretage ændringer af åbredden, oprette yderligere dambrug eller udvide bestående dambrug..”

Sagens baggrund:

EU vedtog i 2000 Vandrammedirektivet. Ifølge vandrammedirektivet skal der senest med udgangen af 2015 skabes gode biotoper for fisk og smådyr, der lever i vandløbene. Staten har udarbejdet en vandplan, hvor alle indsatser er beskrevet; indsatserne skulle have været gennemført inden udgangen af 2015, men gennemførelsen af indsatserne er udsat til medio 2018.

Billund Kommune har oplyst i ansøgningen, at kommunen under henvisning til aftalen mellem Regeringen og KL vil gennemføre de indsatser, der er fast i Vandrammedirektivet og Vandområdeplanerne.

Ingeniørfirmaet Rambøll har foretaget en forundersøgelse og en detailprojektering for etablering af faunapassagen i Ansager Å ved Risbøl Dambrug. Etableringen af faunapassagen er beskrevet i projektbeskrivelsen:

” ...

1. RESUMÉ

Billund Kommune har anmodet Rambøll Danmark A/S om, at udarbejde forundersøgelse med detailprojekt samt tilhørende konsekvensvurdering for vandløbsfaunaen ved etablering af faunapassage i Ansager Å ved Risbøl Dambrug.

Spærringen (RIB-00227) er udpeget til at skulle fjernes i Vandplan 1.10 Vadehavet og videreført til Vandområdeplan for Fyn og Jylland.

...

1.1. Indledning

Opstemningen ved Risbøl Dambrug er udpeget til at skulle fjernes i Vandområdeplan for Fyn og Jylland, videreført fra Vandplan 1.10 Vadehavet. Planen foreskriver, at der skal sikres fuld faunapassage i Ansager Å forbi Risbøl Dambrug. Billund Kommune har opkøbt foderkvoten ved Risbøl Dambrug, hvorved dambruget nedlægges. Kommunen ønsker mulighederne for, at skabe fri faunapassage ved stemmeværket belyst igennem nærværende forundersøgelse med detailprojektering.

Ansager Å danner sammen med Grindsted Å, Varde Å - systemet. Ansager Å starter som Søgård Bæk og Nebel Bæk, som har sine udspring nordvest for Vorbasse. Hovedløbet af Ansager Å fra Donslund Mølle er ca. 23 km langt og løber sammen med Grindsted Å for at blive til Varde Å vest for Ansager. Ansager Å har et samlet opland på ca. 194 km² ved udløbet i Varde Å.

1.2. Projektets målsætning

Billund Kommune har anmodet Rambøll om at projektere et nyt forløb af Ansager Å hvor opstemningen for Risbøl Dambrug fjernes.

1.3. Projektforslaget

Det nuværende fald over stemmeværket ved Risbøl Dambrug er ca. 1 m. Ved projektet fjernes opstemningen ved Risbøl Dambrug, hvorved Ansager Å får et mere naturligt fald på strækningen.

Projektet medfører at faldet afvikles i det eksisterende vandløb over en 1 km lang strækning med et jævnt fald på 1,5 ‰.

Ved etablering af det projekterede forløb af Ansager Å sikres der vanddybder og vandhastigheder, som i vid udstrækning er gunstige for vandløbsfaunaens passage i Ansager Å. Projektet vil således medføre en fri faunapassage i Ansager Å. Da Risbøl Dambrug nedlægges vil der derudover ikke længere ske en vandfordeling mellem Ansager Å og dambruget.

2. INDLEDNING

2.1 Formål

Stemmeværket ved Risbøl Dambrug (RIB-00227) udgør en spærring for vandløbsfaunaen i Ansager Å. Der er tidligere etableret en modstrømstrappe og et ålepas. Modstrømstrappen har kun en ringe funktion i forhold til faunapassage. Formålet med projektet er, at belyse muligheden for at etablere fuld passage for fisk og andre vandlevende organismer i Ansager Å. Spærringen er udpeget i Vandplan 1.10 Vadehavet og videreført til Vandområdeplan for Vandområdedistrikt 1 – Jylland og Fyn. Ved projektet etableres der passage til ca. 18 km vandløb opstrøms for spærringen.

Billund Kommune har opkøbt foderkvoten, opstemningsretten samt retten til vandindvinding dvs. at dambruget nedlægges.

Faunapassagen skal tillade passage for hele vandløbsfaunaen i Ansager Å. Den nedre del af Ansager Å uden for Billund Kommune er habitatvandløb for snæbel, det er derfor særligt vigtigt, at sikre snæblens frie passage både op- og nedstrøms den projekterede strækning.

Rambøll vil desuden forsøge at imødekomme en anbefaling fra DTU Aqua om at vandhastighederne i omløbet ikke bør overstige 0,4 m/s af hensyn til snæblens opstrøms vandring.

Alle koter i rapporten er angivet i DVR90 med mindre andet er angivet.

3. EKSISTERENDE FORHOLD

3.1 Ansager Å

Risbøl Dambrug er beliggende langs Ansager Å øst for Stenderup-Krogager og sydvest for Hejnsvig (Bilag 1). Risbøl Dambrug ligger syd for Ansager Å og drives med vand fra Ansager Å. Projektområdet er mod nord afgrænset af en landevej (Lundgårdvej) og mod syd af Baldersbæk Plantage og en landevej (Rugbjergvej). Arealerne nord, øst og vest for Risbøl Dambrug består af § 3 beskyttede naturarealer (Bilag 2).

Figur 1 Oversigtskort Risbøl Dambrug (©Geodatastyrelsen)

Ansager Å er et naturligt vandløb og er en del af Varde Å-systemet. Vandløbet starter som Søgård Bæk og Nebel Bæk, som har sine udspring nordvest for Vorbasse. Søgård Bæk og Nebel Bæk løber sammen øst for Donslund Mølle og danner Ansager Å.

Ansager Å har jf. Regulativet St. 0 m ved broen ved Donslund Mølle og løber herfra mod nordvest, hvor det løber sammen med Grindsted Å nedstrøms Ansager By. Sammenløbet af Ansager Å og Grindsted Å danner Varde Å.

Ansager Å har et samlet opland på ca. 194 km² inden sammenløbet med Grindsted Å og har fra Donslund Mølle en længde på ca. 23 km. Oplandet til Ansager Å ved indløbet til projektstrækningen er opgjort til 60 km².

Opstemningen ved Risbøl Dambrug er beliggende i St. 4.235 m og projektområdet strækker sig fra st. 3.680 m til ca. st. 5.389 m.

Ansager Å har generelt et ureguleret forløb med stor fysisk variation. Vandløbet er påvirket af flere opstemninger i forbindelse med dambrugsdrift, hvor dels vandløbets kontinuitet er brudt og Ansager Å er reguleret langs med dambrugene. Vandløbet har et begrænset fald, som det er naturligt for de vestvendte jyske

vandløb. Ansager Å og tilløb har stort potentiale som gyde- og opvækstområde for eksempelvis snæbel, laks og havørred.

Ansager Å er karakteriseret ved at have en relativt begrænset bundhældning op- og nedstrøms Risbøl Dambrug (på ca. 1 ‰).

3.1.1 Opstemninger i projektområdet

Stemmeværket, som udgør opstemningen for Risbøl Dambrug, er beliggende i Ansager Å St. 4.235 m og gør det muligt for dambruget at tage vand ind til produktion af fisk. Der er målt en vandspejlsforskel på 0,91 m mellem op- og nedstrøms side. Ved stemmeværket er der et flodemål i kote 33,65 m. Dambrugsejeren regulerer stemmeværket i forbindelse med den daglige drift af dambruget.

Figur 2 Opstemning for Risbøl Dambrug. Indløbet kan ses i baggrunden af billedet.

Der forefindes en fisketrappe af ældre dato ved opstemningen, se Figur 3, fisketrappen fremstår ikke vedligeholdet. Der er desuden etableret et ålepas.

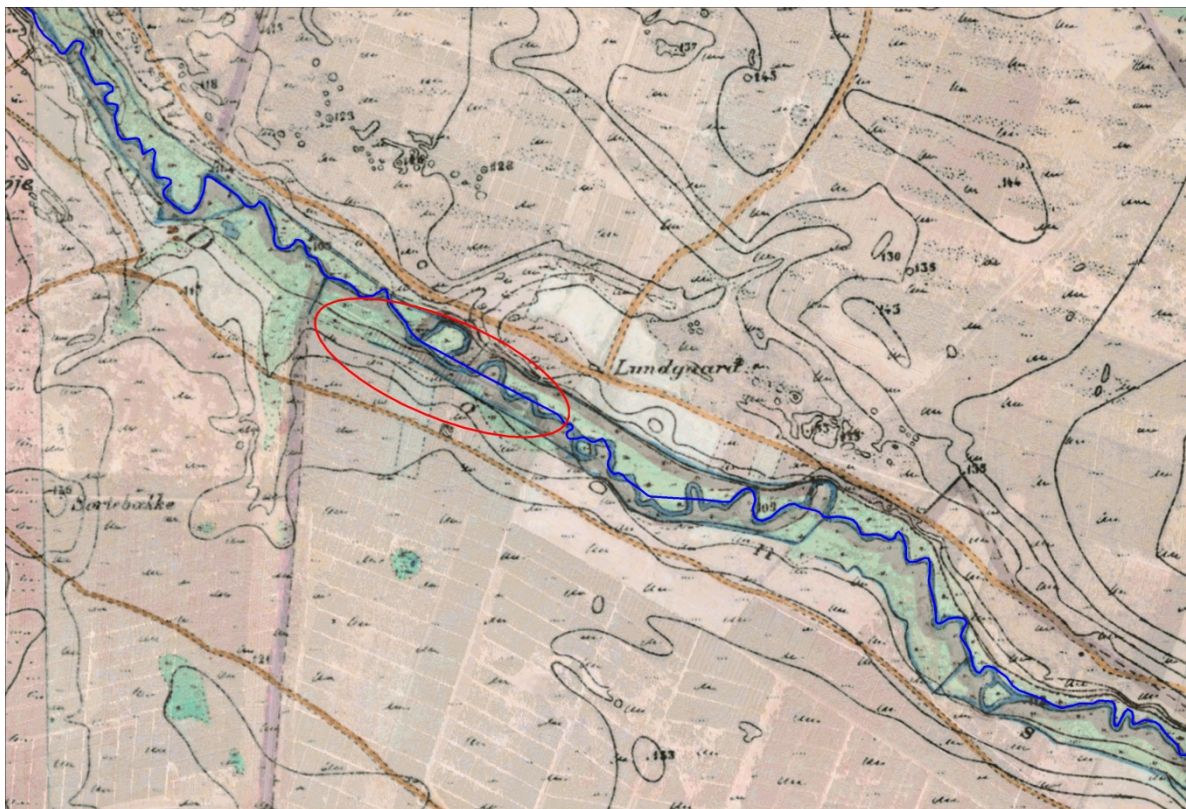
Figur 3 Opstemningen ved Risbøl Dambrug, hvor den gamle fisketrappe ses langs opstemningens venstre side.

Stemmeværket skaber en stuvningszone ca. 300 m opstrøms dambruget, hvor vandspejlet her er unaturligt højt og vandhastigheden væsentligt reduceret.

3.2 Projektområdet, landskabeligt og historisk

Projektområdet er beliggende i en forholdsvis bred ådal, hvor dambruget udgør et markant element i ådalen.

Af historiske kort fremgår det, at der i et vist omfang er flyttet på Ansager Ås forløb i forbindelse med etablering af dambruget.

Figur 4 Høje målebordsblade. Risbøl Dambrugs placering er vist med rød cirkel.
(©Geodatastyrelsen)

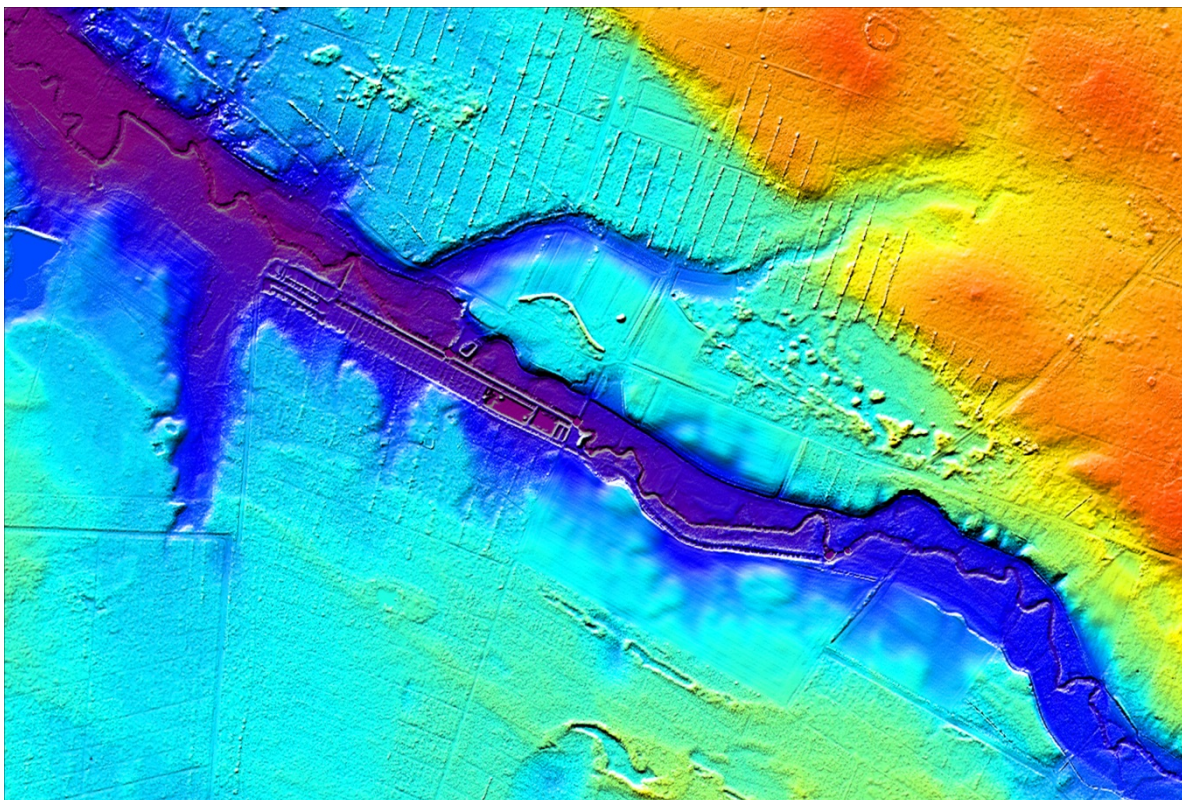
På Figur 4 er der vist et udsnit af de høje målebordsblade, hvor området omkring Risbøl Dambrug er vist. Af kortet ses, at åens forløb er blevet reguleret. Bl.a. er flere store slyng mod nord blevet udrettet til det nuværende lige forløb.

3.3 Terræn og opmåling

3.3.1 Digital højdemodel

Området består af en ådal, hvor de øvre arealer er beliggende i ca. kote 35 til 37 m. Bunden af ådalen, hvor Risbøl Dambrug er beliggende har terræn i ca. kote 32,75 m. Bunden af ådalen har i projektområdet en bredde på 100 - 200 m. Terrænet nedstrøms dambruget er en anelse lavere omkring kote 32,25 m.

Topografien er fastlagt med baggrund i den digitale højdemodel, der er tilgængelig med en gridstørrelse på 1,6 x 1,6 m. Den digitale terrænmodel er baseret på fly-scanninger, hvor der er registreret koter på jordoverfladen. Metoden medfører, at frie vandspejl i søer og vandløb vil fremstå som terrænkoter. Koten på jordoverfladen kan endvidere blive påvirket af, hvorvidt der eksempelvis er lav tæt bevoksning i form af tæt vådt græs eller lignende. Det er typisk i lave dårligt afvandede områder at højdemodellen kan afvige fra de faktiske terrænkoter.

Figur 5 Udsnit af højdemodellen ved Risbøl Dambrug (©Geodatastyrelsen)

Højdemodellen er også vist på Bilag 3 med signaturforklaring.

3.3.2

Opmåling

Rambøll har i oktober 2014 foretaget en vandløbsopmåling af Ansager Å fra St. 3.562 m og ned til St. 5.385 m.

Den opmålte vandløbsstrækning er importeret til beregningsprogrammet VASP og danner grundlag for de hydrauliske beregninger i vandløbet og de efterfølgende konsekvensvurderinger. De tekniske punkter skal belyse de eksisterende forhold ved udløb fra dambrug mm. De opmålte punkter fremgår af nedenstående Figur 6 og Bilag 7.

På dagen for vandløbsopmålingen kunne der konstateres et vandspejl i Ansager Å ved dambrugets vandindtag i ca. kote 33,71 m.

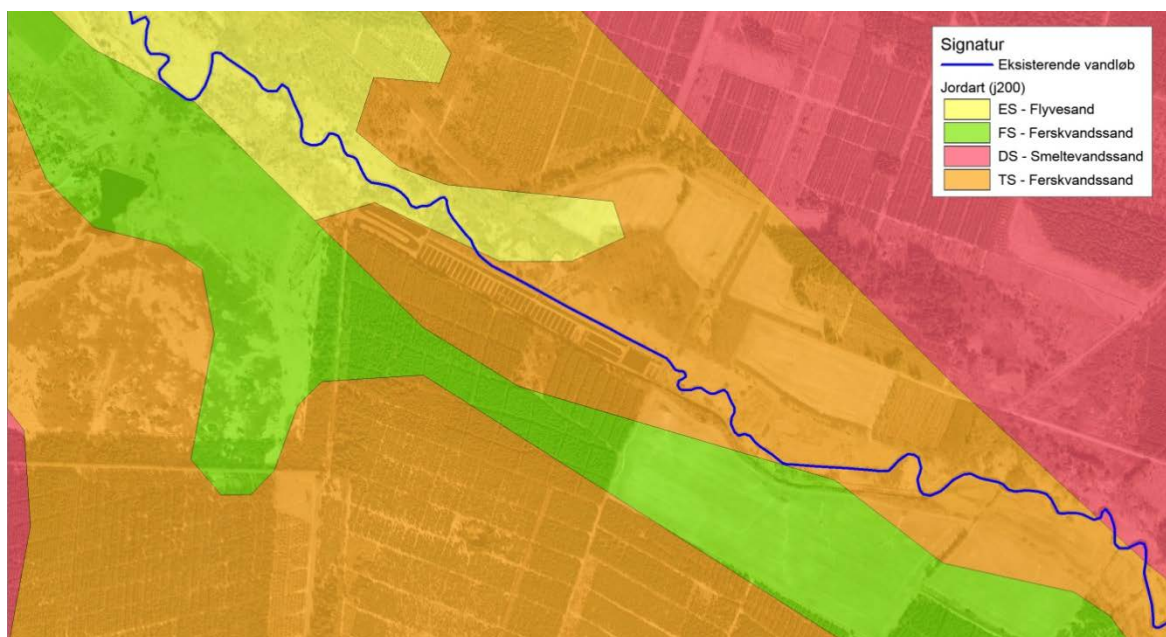

Figur 6 Opmålt vandløbsstrækning og opmålte punkter i forbindelse med dambruget, se Bilag 7 (©Geodatastyrelsen)

3.4

Geologi og jordbund

I nedenstående Figur 7 er der vist et uddrag fra jordartskortet (J200) for området omkring Risbøl Dambrug. Kortet er også vist på Bilag 4.

Figur 7 Jordartskort for området ved Risbøl Dambrug i Ansager Å, se Bilag 4 (©Geodatastyrelsen)

Den overordnede jordart som Ansager Å gennemløber i området, er sen glaciale aflejringer af ferskvandssand (TS orange farve). I den nordvestlige ende af projektområdet findes et område med flyvesand (ES gul farve). Det øvrige opland består af postglaciale aflejringer af ferskvandssand (FS lysegrøn farve) og glacialt smeltevandssand (DS lyserød farve). Det skal til ovenstående figur bemærkes, at der udelukkende er foretaget en vurdering af jordarterne indtil 1 m u.t. ud fra J200 kort, hvorfor det ikke er et udtryk for de dybereliggende aflejringer.

3.4.1 Lokal geologi og geotekniske forhold

Rambøll har haft boreentreprenøren Jysk Geoteknik til at udføre to lagfølgeboringer i projektområdet. Boringerne er benævnt med B1-B2, og begge er udført som håndboringer. Boringerne er udført for at få et indledende kendskab til lokal geologien og de geotekniske forhold i projektområdet i forhold til etablering af et nyt forløb af Ansager Å og vilkårene for en entreprenørs færden med maskiner.

Figur 8 Placering af geoteknisk boringer B1-B2. (© Geodatastyrelsen)

Boringernes placeringer fremgår af Figur 8 og Bilag 6. Boreprofilerne er vedlagt under Bilag 12. Boringerne er udført til 2 m u.t.

I boring B1 træffes i de øverste lag postglaciale aflejringer i form af vekslende lag af ler, gytje og sand til boringens afslutning ca. 2 m u.t.

I boring B2 er der aflejringer af postglacialt gytje og ler til ca. 2 m u.t. Herunder er der ved boringens afslutning ca. 2 m u.t. truffet postglacialt ferskvandssand.

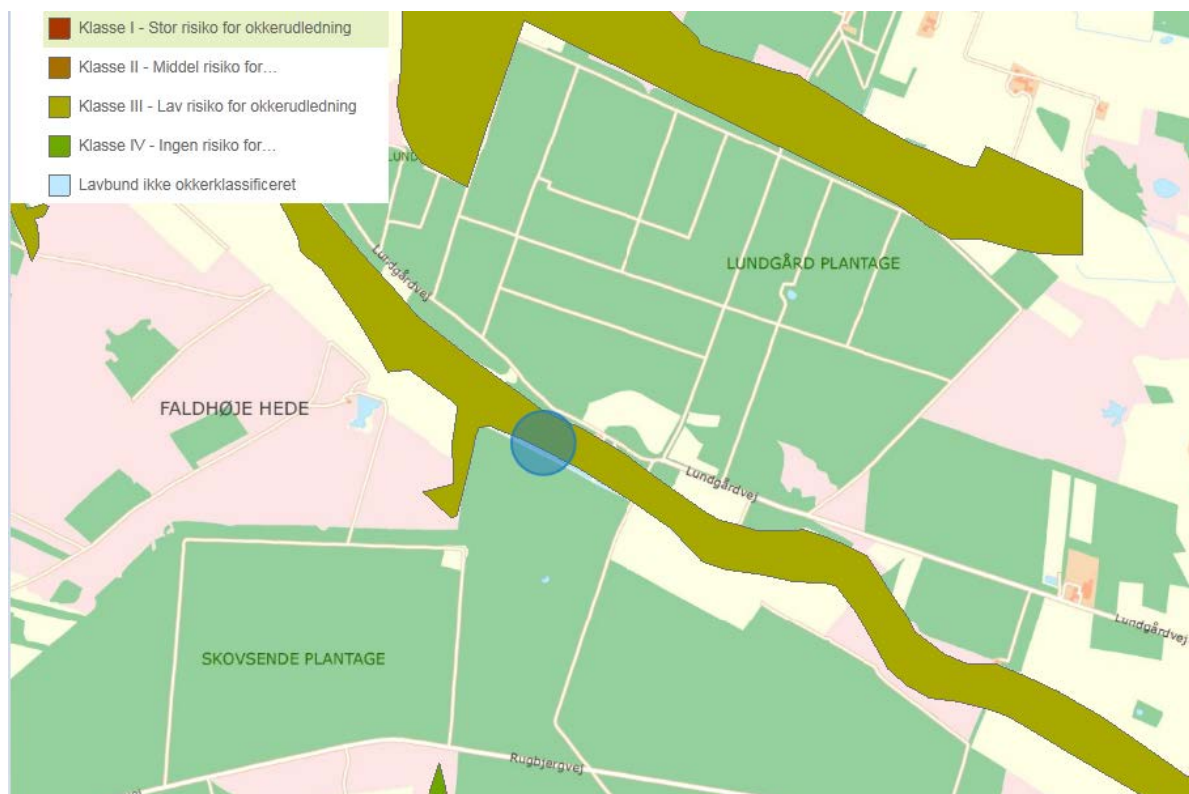
Alle boringerne er afsluttet i postglaciale aflejringer. De postglaciale aflejringer af specielt tørv og gytje er generelt karakteriseret ved at have et højt vandindhold.

Gravearbejdet vil foregå primært i postglaciale gytje og ler aflejringer. Disse aflejringer er som oftest bløde, men til gengæld ikke særligt erosionsfølsomme.

Det må påregnes, at det er nødvendigt med brug af køreplader i forbindelse med færdsel med maskiner – især i forbindelse med transport af jord.

3.4.2 Okker

I nedenstående Figur 9 ses okkerklassificeringen for projektområdet.

Figur 9 Okkerklassificering for projektområdet. (© Geodatastyrelsen)

Det fremgår, at der er en lav risiko for okkerudvaskning fra de vandløbsnære arealer i projektområdet ved Ansager Å og der er ikke foretaget analyser af jorden for indhold af pyrit.

3.5

Arealanvendelse

Følgende matrikler berøres af projektet (Matrikeltema er vist på Bilag 2):

Tabel 1 Berørte matrikler i projektområdet

Matrikelnummer	Ejerlav
Matrikel nr. 9o	Donslund By, Hejnsvig
Matrikel nr. 3g	Risbøl, Hegnsvig
Matrikel nr. 3t	Risbøl, Hegnsvig
Matrikel nr. 5d	Donslund By, Hejnsvig
Matrikel nr. 9bp	Donslund By, Hejnsvig
Matrikel nr. 9ah	Donslund By, Hejnsvig
Matrikel nr. 9ce	Donslund By, Hejnsvig
Matrikel nr. 3am	Risbøl, Hegnsvig

Matrikelnummer	Ejerlav
Matrikel nr. 9bs	Donslund By, Hejnsvig
Matrikel nr. 3ai	Risbøl, Hegnsvig
Matrikel nr. 3aø	Risbøl, Hegnsvig
Matrikel nr. 9br	Donslund By, Hejnsvig
Matrikel nr. 4ad	Risbøl, Hegnsvig
Matrikel nr. 4ak	Risbøl, Hegnsvig
Matrikel nr. 9bg	Donslund By, Hejnsvig
Matrikel nr. 3q	Risbøl, Hejnsvig
Matrikel nr. 6f	Donslund By, Hejnsvig
Matrikel nr. 6p	Donslund By, Hejnsvig
Matrikel nr. 6q	Donslund By, Hejnsvig
Matrikel nr. 5h	Donslund By, Hejnsvig

3.6 Tekniske anlæg

3.6.1 Risbøl Dambrug

Risbøl Dambrug er beliggende på adressen Lundgårdvej 38, 7250 Hegnsvig.

Dambruget er beliggende syd for Ansager Å og tager vand ind opstrøms i St. 4.220 m.

Figur 10 Risbøl Dambrug. Stemmeværket og indløbet til dambruget ses til højre i billedet (rød pil). (© Geodatastyrelsen)

Dambruget drives i henhold til afgørelse efter vandforsyningsloven som det daværende Ribe Amt traf den 24. oktober 2006 med ændrede vilkår som fastsat af Miljøklagenævnet i afgørelse af 18. februar 2010.

Opstemningen er i december 2014 købt af Billund Kommune, hvorfor dambrugsdriften på Risbøl Dambrug nedlægges i 2016.

Risbøl Dambrug har tidligere haft tilladelse til at indvinde 700 l/s. Dog med den begrænsning, at der til en hver tid efterlades halvdelen af medianminimumvandføringen i Ansager Å, svarende til 264 l/s.

I vandforsyningslovens § 22, stk. 4. er det angivet, at:

En tilladelse efter § 20 til indvinding af grundvand skal angive en tilladelig vandspejlssenkning eller eventuelt en tilladelig vandmængde pr. time. For indvinding af overfladevand fastsættes en tilladelig vandmængde pr. time, og tilladelsen kan indeholde oplysning om den minimumsvandføring eller minimumsvandstand, som kommunalbestyrelsen kan kræve opretholdt. Ved tilladelser til indvinding af overfladevand til dambrug skal der altid opretholdes en vandføring på mindst halvdelen af medianminimumsvandføringen i vandløbet.

Dambruget har indløb ved stemmeværket. Der er ved dambrugets indtag i Ansager Å kun etableret en afskærmning mod grøde. Der er ikke etableret en egentlig afgitring for at forhindre at fisk svømmer ind i fødekanalen.

Figur 11 Afskærmning ved Risbøl Dambrugs indtag i Ansager Å

Af Figur 12 ses stemmeværket, mod højre, og indløbet til dambruget, mod venstre.

Figur 12 Stem og fødekanal til Risbøl Dambrug

Der er etableret afgitring ved udløbet fra Risbøl Dambrug omkring St. 5.140 m.

3.6.2 Veje

Projektområdet er i den nordlige del afgrænset af Lundgårdvej og mod syd af Ruggårdsvej.

3.6.3 Bygninger

Mod nord ligger bygningerne Lundgårdvej 38 og 40. Endvidere ligger der en bygning længere mod øst. Bygningerne er beliggende i kote 33 til 38 m. Terrænet i projektområdet er beliggende i omkring kote

33 m. Der skal derfor i forbindelse med projektet tages hensyn til bygningerne, da de i nogle tilfælde ligger på niveau med arealerne i ådalen.

Bygningernes placering er vist på Figur 13.

Figur 13 Bygningernes placering (rød cirkel). (©Geodatastyrelsen)

3.6.4 Ledninger

Rambøll har indhentet ledningsoplysninger fra LedningsEjerRegistret (LER). Der er modtaget oplysninger fra følgende ledningsejere:

- Elkabel fra SydEnergi
- Telekabel fra TDC
- Donslund Vandværk

De modtagne ledningsoplysninger er indtegnet på Bilag 5.

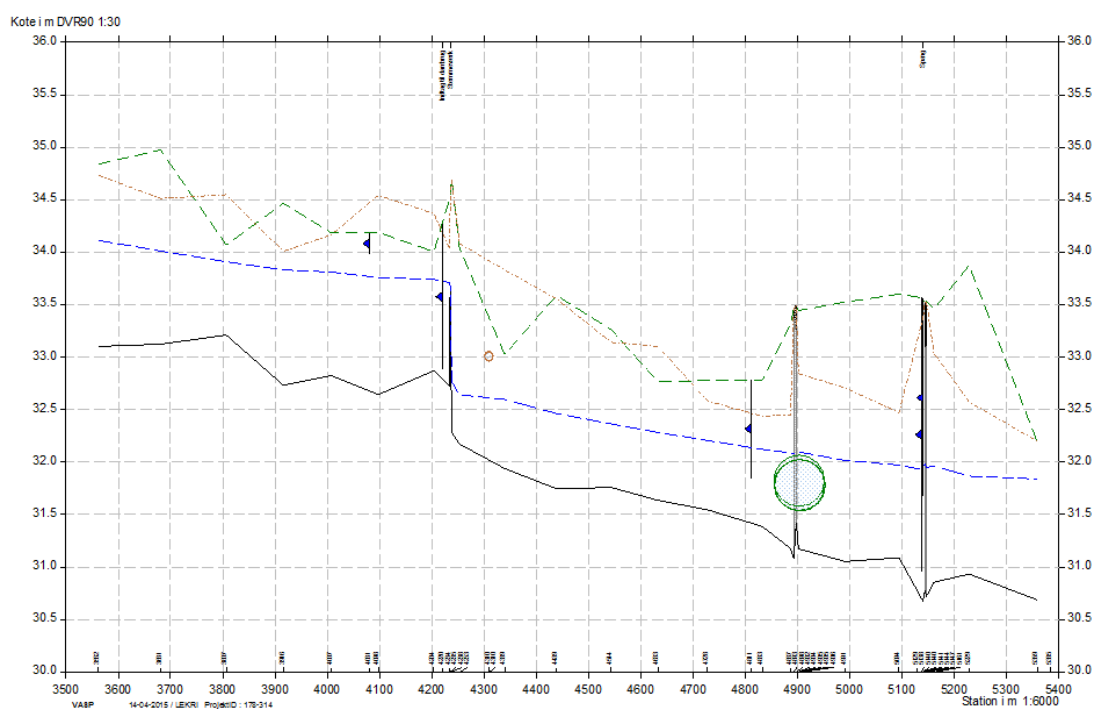
Der kan være installationer på dambruget, der ikke er med i det datagrundlag, som er modtaget i forbindelse med indhentningen af ledningsoplysninger. Eventuelle installationer på dambruget fremgår således ikke af Bilag 5, og skal påvises i forbindelse med anlægsarbejderne.

3.6.5 Dræn, rørledninger og grøfter

Der er ikke kendskab til placeringen af markdræn i projektområdet og der er ikke indhentet drænoplysninger i forbindelse med projektet. Der er registreret drænudløb i forbindelse med opmålingen i St. 4.310 m (2 stk. Ø100 mm).

Der er opmålt fire stk. Ø500 mm rørudløb fra Risbøl Dambrug i St. 4.904 m, St. 4.905 m (2 stk.) og St. 4.906 m.

Der er registreret åbne tilløb i St. 4.081 m, St. 4.220 m (indtag til Risbøl Dambrug), St. 4.811 m, St. 5.137 m (udløb Risbøl Dambrug), St. 5.140 m (udløb Risbøl Dambrug), St. 5.384 m (diffus afstrømning fra moseområde). På Figur 14 og Bilag 9 ses længdeprofilet af den opmålte strækning af Ansager Å, her fremgår de registrerede rørudløb og åbne tilløb.

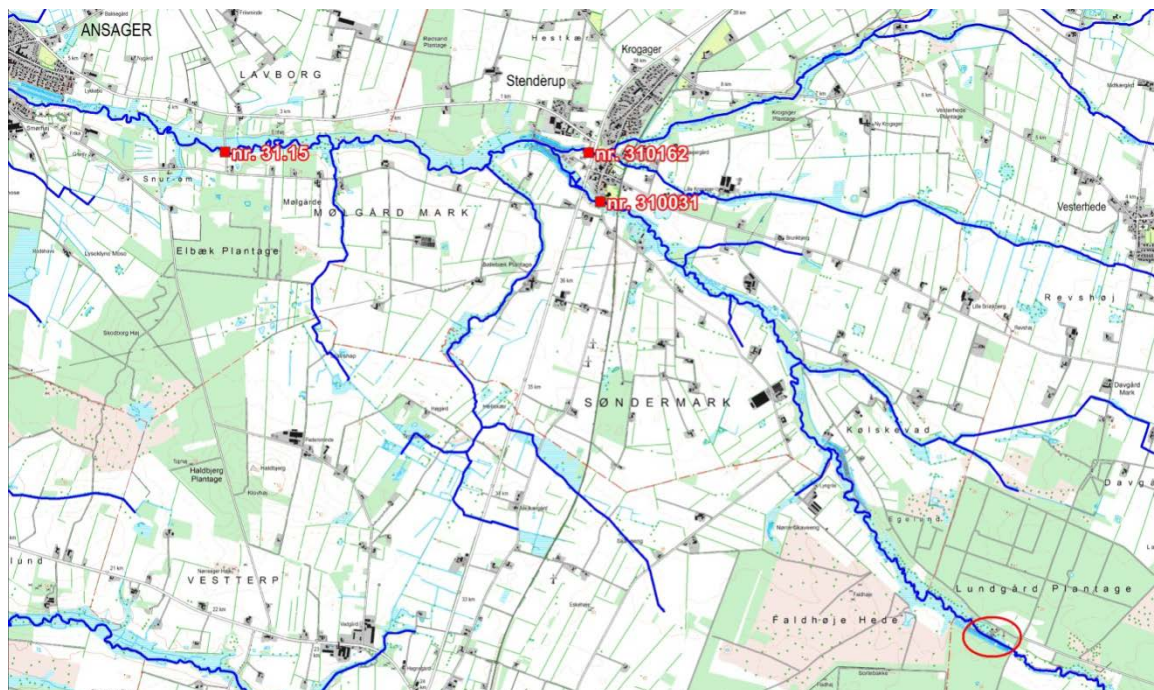

Figur 14 Placering af rørudløb fra Risbøl Dambrug registreret i forbindelse med opmålingen.

3.7

Afstrømning og vandføring

Der er indhentet hydrometridata fra tre målestationer nedstrøms Risbøl Dambrug. Målestation nr. 31.15 og nr. 310031 er beliggende i Ansager Å, mens målestation nr. 310162 er beliggende i Nørrebæk umiddelbart før denne løber sammen med Ansager Å. Den geografiske placering i forhold til Risbøl Dambrug fremgår af Figur 15.

Figur 15 Oversigtskort med angivelse af målestation nr. 31.15 og nr. 310031, Ansager Å og målestation nr. 310162, Nørrebæk. Risbøl Dambrug ses med rød cirkel. (©Geodatastyrelsen)

Tabel 2 angiver de karakteristiske afstrømninger for Ansager Å og Nørrebæk ved de tre målestationer. Data er leveret af Billund Kommune

Tabel 2 Hydrometridata for Ansager Å og Nørrebæk leveret af Billund Kommune

Lokalitet	Opland (Hymer database) Km ²	Referenceperiode (1975-2013)				
		Med. min. rapport 2002	Sommer middel	Vinter middel	Vinter med. maks.	10 års maks.
		l/s/km ²	l/s/km ²	l/s/km ²	l/s/km ²	l/s/km ²
DDH ml.st. nr. 31.15 (sted nr. 310328), Ansager Å	130,98	8,8	11,9	18,8	46,0	55,0
DDH sted nr. 310031, Ansager Å	78,51	11,5	13,0	17,0	46,0	55,0
DDH sted nr. 310162, Nørrebæk, os. Krogager Dambrug	35,09	8,3	12,0	18,0	46,0	55,0

Som det fremgår af Tabel 2 er de karakteristiske afstrømninger bestemt ved de tre målestationer meget ens. Til konsekvensberegningerne i nærværende rapport, er der valgt at tage udgangspunkt i data fra målestation nr. 31.15. Ud fra en antagelse om proportionalitet mellem afstrømningen og oplands-tilvæksten er afstrømningen omregnet til en vandføring ved Risbøl Dambrug (opland 59,74 km²). Tabel 3 viser de karakteristiske vandføringer ved Risbøl dambrug.

Tabel 3 Karakteristiske vandføringer for Ansager Ås forløb ved Risbøl Dambrug

	Karakteristisk vandføring [l/s]	Minimum i Ansager Å [l/s]	Ønsket vandindtag [l/s]	Reelt vandindtag [l/s]	Vandføring Ansager Å [l/s]
Median	528	264	700	264	264
Minimum					
Sommermiddel	714	264	700	264	264
Vintermiddel	1.128	264	700	428	428
Vinter median	2.760	264	700	700	2.060
maksimum					
10 års Maksimum	3.300	264	700	700	2.600

3.8

3.8.1

Plangrundlag og lovgivning

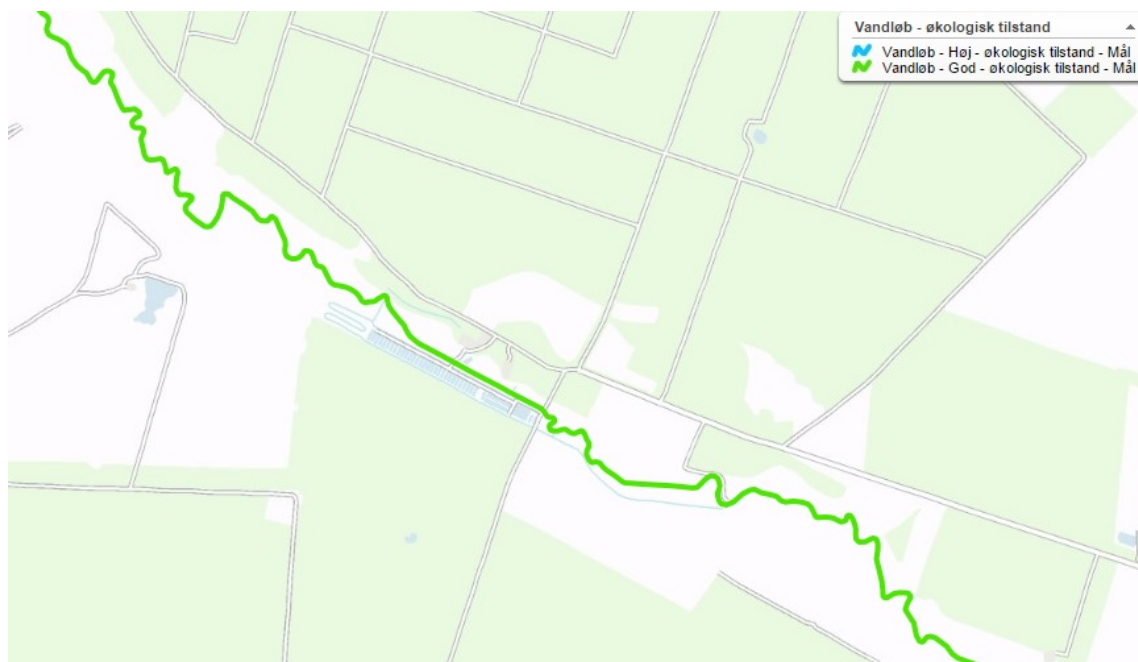
Vandplan 1.10 – Vadehavet

Danmark er i lighed med de øvrige EU medlemslande forpligtet til at implementere Vandramme-direktivet fra EU. I Danmark er der i første planperiode udarbejdet vandplaner for de hovedvandoplande, som Danmark er opdelt i. Vandplanerne blev endeligt vedtaget 30. oktober 2014. I anden planperiode, som strækker sig fra 2015-2021 er der udarbejdet Vandområdeplaner, som er baseret på en opdatering og videreførelse af vandplanerne fra første planperiode. Vandområdeplanerne blev vedtaget d. 28. juni 2016.

Ved implementeringen af Vandrammedirektivet og de dertilhørende vandplaner er vandløbsmål-sætninger ændret således, at vandløb inddeles i 5 kvalitetsklasser: Høj, god, moderat, ringe og dårlig. Til hver af disse klasser knyttes krav. Generelt skal vandløbene som minimum have en god økologisk tilstand. I indeværende vandplanperiode, som løber frem til 2021, baseres tilstanden dels på smådyrssammensætningen, hvor udgangspunktet for god økologisk tilstand en faunaklasse 5 (DVFI). Dels på sammensætningen af makrofytter i vandløbet, på vandløbets fiskebestand, samt på miljøfarlige forurenende stoffer i vandløbet. Den samlede tilstandsklasse kører efter princippet one out – all out, hvorved et vandløb godt kan have god økologisk tilstand i forhold til smådyrssammensætningen, men alligevel få en samlet ringe tilstandsklasse grundet f.eks. en ringe økologisk fisketilstand.

I forhold til opnåelse af god økologisk tilstand forudsætter Vandrammedirektivet, at der er sammenhæng (kontinuitet) i vandløbenes forløb, så faunaen frit kan vandre og sprede sig.

I Vandområdeplan Fyn og Jylland 2015 -2021 er målsætningen for Ansager Å en god økologisk tilstand for strækningerne umiddelbart op- og nedstrøms Risbøl Dambrug (Figur 16).

Figur 16 Målsætning for den økologiske tilstand i Ansager Å i Vandplan 1.10 Vadehavet (@ Geodatastyrelsen)

Vandområdeplan Fyn og Jylland angiver en række indsatser i Ansager Å i form af fjernelse af spærringer ved Ansager Mølle Dambrug, Kroager Dambrug, Kølskevad Dambrug (er fjernet) og Risbøl Dambrug.

3.8.2 Natura 2000 områder

Beskyttede områder i henhold til EU's habitatdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektiv samt Ramsar-områder betegnes under ét som Natura 2000-områder. I Danmark er ovennævnte direktiver implementeret ved bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007. Disse områder er udpeget for at beskytte en række naturtyper og arter. Udover beskyttelsen af de ovennævnte områder er der i Habitatdirektivet beskrevet, at der skal ydes en streng beskyttelse af en række dyre- og plantearter angivet på Habitatdirektivets Bilag IV, uagtet om de forekommer indenfor eller udenfor de udpegede habitatområder.

Ansager Å løber til Varde Å som øst for Varde er en del af Natura 2000 område nr. 88 Nørholm hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde og udgøres af habitatområde H77.

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000 område nr. 88 er vist i nedenstående Figur 17 /1/

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 77

Naturtyper:	Visse-indlandsklit (2310)	Urtebræmme (6430)
	Revling-indlandsklit (2320)	Hængesæk (7140)
	Græs-indlandsklit (2330)	Tørvelavning (7150)
	Næringsfattig sø (3130)	Kildevæld (7220)
	Kransnålalge-sø (3140)	Rigkær (7230)
	Næringsrig sø (3150)	Bøg på mor (9110)
	Vandløb (3260)	Bøg på muld (9130)
	Våd hede (4010)	Ege-blandskov (9160)

	Tør hede (4030)	Stilkeke-krat (9190)
	Enekrat (5130)	Skovbevokset tørvemose (91D0)
	Surt overdrev (6230)	Elle- og askeskov (91E0)
	Tidvis våd eng (6410)	
Arter:	Flodperlemusling (1029)	Flodlampret (1099)
	Grøn Køllegulsmed (1037)	Laks (1106)
	Havlampret (1095)	Snæbel (1113)
	Bæklampret (1096)	Odde (1355)

Figur 17 Udpegningsgrundlag for Natura 2000 område nr. 88.

Vest for Varde er Varde Å en del af Natura 2000 område nr. 89 Vadehavet, delplan for H78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde, H86 Brede Å, H90 Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkøgen og F57 Vadehavet.

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000 område nr. 89, delplan H78 er vist i nedenstående Figur 18 /2/.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 78		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Visse-indlandsklit (2310)
	Flodmunding (1130)	Græs-indlandsklit (2330)
	Vadeflade (1140)	Næringsfattig sø (3130)
	Lagune (1150)	Kransnålalge-sø (3140)
	Bugt (1160)	Næringsrig sø (3150)
	Rev (1170)	Brunvandet sø (3160)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Vandløb (3260)
		Våd hede (4010)
	Vadegræssamfund (1320)	Tør hede (4030)
	Strandeng (1330)	Kalkoverdrev (6210)
	Forklit (2110)	Surt overdrev (6230)
	Hvid klit (2120)	Tidvis våd eng (6410)
	Grå/grøn klit (2130)	Tørvelavning (7150)
	Klithede (2140)	Rigkær (7230)
	Havtornklit (2160)	Stilkeke-krat (9190)
	Grårisklit (2170)	Skovbevokset tørvemose (91D0)
	Skovklit (2180)	Elle- og askeskov (91E0)
	Klitlavning (2190)	
Arter:	Havlampret (1095)	Snæbel (1113)
	Bæklampret (1096)	Marsvin (1351)
	Flodlampret (1099)	Odde (1355)
	Stavsild (1103)	Gråsæl (1364)
	Laks (1106)	Spættet sæl (1365)

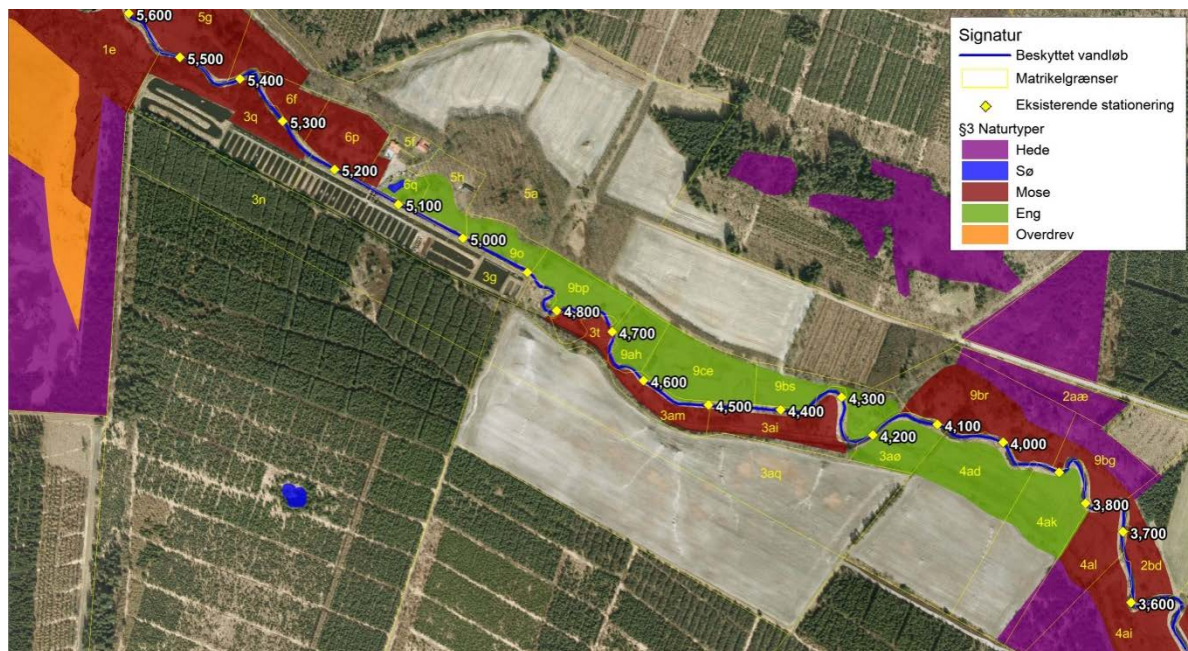
Figur 18 Udpegningsgrundlag for Natura 2000 område nr. 89, delplan H78.

Selve projektområdet ved Risbøl Dambrug er ikke en del af ovennævnte Natura2000 områder.

3.8.3 Beskyttede naturområder

I henhold til naturbeskyttelseslovens § 3 er der i kommunens vejledende registrering kortlagt en række forskellige naturtyper indenfor projektområdet (Bilag 2). Disse arealer er beskyttede, og der må som udgangspunkt ikke foretages ændringer i deres tilstand.

Ansager Å er beskyttet i henhold til § 3 i naturbeskyttelsesloven og der findes beskyttede arealer både op- og nedstrøms opstemningen ved Risbøl Dambrug. De beskyttede arealer i umiddelbar nærhed af vandløbet består af eng- og mosearealer.

Figur 19 Oversigtskort over de beskyttede områder (se også Bilag 2).

Billund Kommune har i forbindelse med forundersøgelsen foretaget en botanisk forundersøgelse og vurdering af den beskyttede natur i projektområdet (afsnit 3.9.1).

Ansager Å er omgivet af en åbeskyttelseslinje på 150 m og projektområdet ligger indenfor skovbyg-gelinjen.

3.8.4 Vandløbsregulativ

Ansager Å administreres i henhold til Regulativ for amtsvandløb nr. 3 Ansager Å af januar 1993 (med rettelser af juni 1997) /3/.

Regulativet angiver, at Ansager Å ikke skal have noget bestemt forløb gennem ådalen. Vedligeholdelsen sker med udgangspunkt i en teoretisk skikkelse og et krav til tværsnitsarealet. For strækningen ved Risbøl Dambrug angiver regulativet, at dimensionerne for Ansager Å på strækningen fra St. 0 – 12.365 m (Krogager Dambrugs stemmeværk) skal være en bundbredde på 2 m (anlæg 1) og et tværsnitsareal på 2,06 m² (skal være opfyldt i perioden 1.2-30.4). På strækningen fra St. 12.365-12.740 m skal bundbredden være 5 m og tværsnitsarealet 4,31 m².

Vedligeholdelsen tager ikke sigte på at fastholde vandløbet i noget bestemt forløb. Vandløbet tillades at bevare og udvikle et naturligt slynget forløb.

Oprensning (fjernelse af sandbanker) i fornødent omfang, hvis kontrolopmålinger viser, at gennemstrømningsprofilens tværsnitsareal udgør mindre end 90 % end det regulativmæssige tværsnitsareal.

Ansager Å vedligeholdes på projektstrækningen ved to årlige grødeskæringer med en strømrønde-bredde på 2,0-2,2 m.

3.8.5 Drikkevandsinteresser

Projektområdet ved Risbøl Dambrug er beliggende i et område med særlige drikkevandsinteresser.

....

3.8.6

Jordforurening

Jorden (arealerne) i projektområdet er ikke områdeklassificeret i henhold til Billund Kommunes områdeklassificering og der findes ingen ejendomme i eller i tilknytning til projektområdet, der er kortlagt af Regionen på Vidensniveau 1 (V1) eller Vidensniveau 2 (V2). Den nærmeste forurenede grund ligger knap 1,5 km fra Risbøl Dambrug, se nedenstående Figur 20.

Figur 20 Forurennet grund (vist med mørk blå), kortlagt på vidensniveau 1, knap 1,5 km fra Risbøl Dambrug (©Arealinfo.dk)

3.8.7

Fredning og fortidsminder m.v.

Området omkring Risbøl Dambrug er fredet i henhold til kendelse af 22. februar 1971 (Afgørelse - reg. nr. 05254.00) Fredningen vedrører Ansager Å. Området drejer sig om et ca. 380 ha stort område beliggende omkring Ansager Å mellem Donslund og Baldersbæk samt vest for Lundgård og Baldersbæk Plantager. Som begrundelse for fredningen er bl.a. anført, "at området har en sådan skønhed, beliggenhed og ejendommelighed, at det jf. naturfredningslovens § 1 har væsentlig betydning for almenheden."

Der er ikke registreret nogen fortidsminder i eller i tilknytning til projektområdet.

I forbindelse med eventuelle gravearbejder for etablering af en faunapassage i Ansager Å forbi Risbøl Dambrug kan der findes hidtil uregistrerede jordfaste fortidsminder i projektområdet. Disse vil være omfattet af Museumsloven § 27 (lov nr. 473 af 7. juli 2001 med ændringer).

3.9

Plante- og dyreliv

3.9.1

Beskyttede naturtyper

Billund Kommune har i forbindelse med projektet foretaget botaniske undersøgelser i området omkring stemmeværket (efteråret 2014) og længere nedstrøms (marts 2015). På baggrund af de botaniske forundersøgelser har Billund Kommune udpeget områder, som ikke bør påvirkes negativt af projektet på grund af deres naturværdi. Billund Kommune har i maj 2015 ladet HabitatVision udføre en besigtigelse af engarealet øst og syd for stemmeværket.

Figur 21 Værdifulde naturområder (røde linjer)

Umiddelbart nord og øst for dambruget er der registreret et engområde, som er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 om generelt beskyttede naturtyper. Engen består af et stort sammenhængende engområde på nordsiden af Ansager Å. Den vestlige halvdel består af højstandesamfund domineret af røgræs, mose-bunke, stor nælsø m.fl. Den østlige del er der taget høslæt på - denne del er meget ensartet og domineres af mose-bunke. Som det fremgår af kommunens botaniske registrering er der dog også partier med en meget fin vegetation med forekomst af en lang række arter, der er karakteristiske for sur næringsfattig eng med forekomst af bl.a. kattesøg, djævelsbid, engviol, tormentil, hundehvene, hirse-star, næb-star, alm. star og sump-kællingetand.

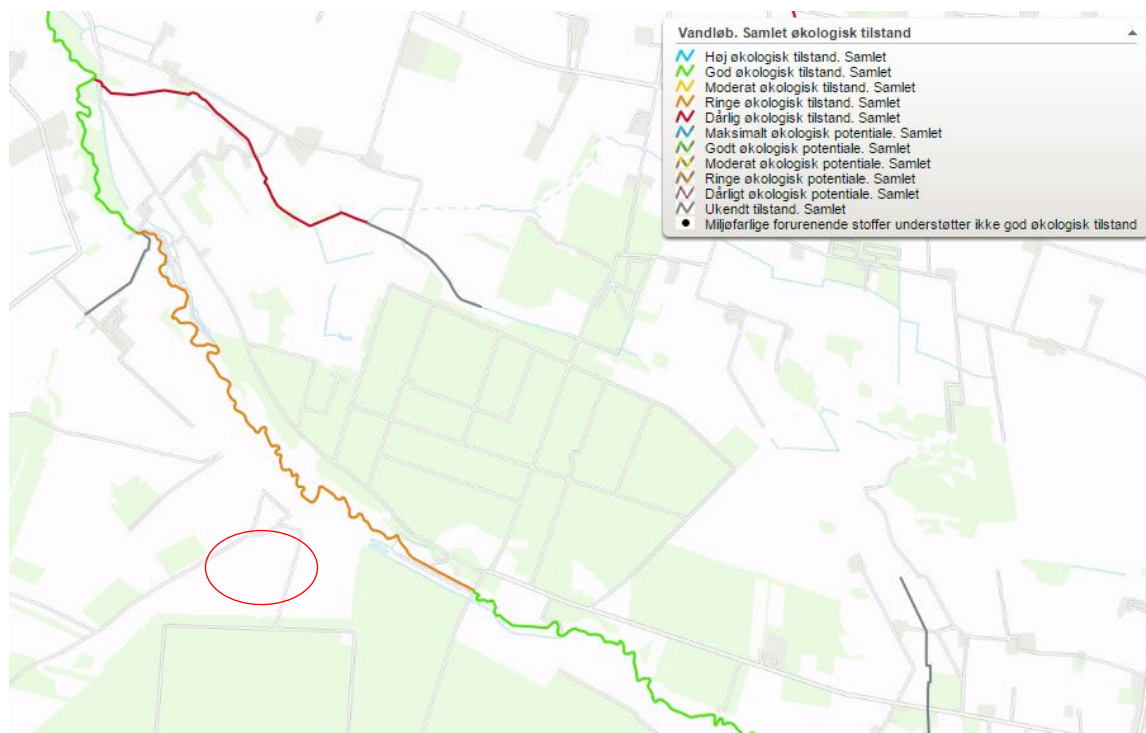
Billund Kommune anvender betegnelsen ”rigtig fin natureng”. Billund kommune har i forbindelse med projektet afgrænset de mest værdifulde dele af engen (Figur 21). Af HabitatVisions besigtigelse fremgår det, at der er tale om habitatnaturtypen tidvis våd eng (6140) og der blev registreret 43 planarter, hvoraf langt de fleste vidner om høj naturværdi. De gunstige forhold skyldes en kombination af længere kontinuitet uden omlægning, begrænset næringsstoftilførsel og dræning samt længerevarende høslæt.

Øst for dambruget er der mellem fødekanalen og Ansager Å registreret et moseområde, som er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Området består af et relativt forstyrret og eutrofieret areal med dominans af ager tidsel, gederams, røgræs og mose-bunke. Der er dog indimellem mindre partier med en mere naturlig vegetation med forekomst af en række arter, der indikerer god naturtilstand i moser. Samlet set vurderes naturtilstanden dog at være ringe.

3.9.2 Vandløbskvalitet

I Vandområdeplan Fyn og Jylland er den samlede økologiske tilstand i Ansager Å angivet til at være ringe på strækningen forbi Risbøl Dambrug. Ses der udelukkende på DVFI er samme strækning vurderet til god økologisk tilstand, men da der er ringe økologisk tilstand for makrofytter, bliver den samlede vurdering til ringe økologisk tilstand. Tilstandsklassen for fisk og miljøfarlige forurenende stoffer er ukendt på strækningen. Længere opstrøms er den samlede tilstand god økologisk tilstand,

denne vurdering er udelukkende baseret på DVFI, da de andre tilstandsklasser er angivet som ukendte. Nedstrøms Risbøl Dambrug er der primært en samlet ringe økologisk tilstand, mens strækningen før Krogager Dambrug ved Stenderup har en samlet god økologisk tilstand, baseret udelukkende på DVFI.

Figur 22 Nuværende økologisk tilstand i Ansager Å som angivet i Vandområdeplan for Fyn og Jylland, placeringen af Risbøl Dambrug er angivet med rød cirkel (©Geodatastyrelsen).

Generelt fremstår Ansager Å som et ureguleret slynget vandløb med gode fysiske forhold på lange delstrækninger. Vandløbet er dog påvirket af de mange opstemninger ved Ansager Mølle Dambrug, Kroager Dambrug, Kølskevad, Risbøl Dambrug og Donslund Mølle, som bevirker at længere strækninger er påvirket af stuvning og deraf følgende nedsat strømhastighed og øget vanddybde. Derudover bærer ådalen præg af de mange kulturtekniske indgreb i form af engvandingskanaler, der har været anvendt i forbindelse med drift af arealerne.

Strømmen i Ansager Å er jævn til frisk og der er gode skjul/standpladser for ørred og laks. Der findes på lange delstrækninger en varieret grødesammensætning, som skaber variation og levesteder for vandløbsfaunaen. Grøden vil endvidere være egnet for snæblens gydning, hvor æggene fæstner til planterne.

Opstrøms opstemningen for Risbøl Dambrug er Ansager Å påvirket af stuvning med svag vandstrøm og blød bund (Figur 23).

Figur 23 Ansager Å opstrøms opstemningen ved Risbøl Dambrug

Nedstrøms for stemmeværket er der en jævn til god vandstrøm (Figur 24).

Figur 24 Ansager Å umiddelbart nedstrøms opstemningen ved Risbøl Dambrug

Ved at undersøge smådyrsfaunaen i vandløbene kan der opnås et billede af vandløbets kvalitet. Faunaklassen bedømmes i henhold til Dansk Vandløbs Fauna Indeks (DVFI) efter artssammensætningen af smådyr (antal af arter og specielt de rentvandskrævende arter er vigtige). Bedømmelsen sker efter en skala fra 1 – 7, hvor 7 er det bedste og et udtryk for, at der findes mange rentvandsarter, hvilket igen er et udtryk for, at vandkvaliteten er god og stort set ikke forurenet.

Billund Kommune har i en årrække foretaget undersøgelser af smådyrsfaunaen i Ansager Å op- og nedstrøms for Risbøl Dambrug (Tabel 4 og Tabel 5).

Tabel 4 DVFI undersøgelser opstrøms Risbøl Dambrug 2007-2016 (Arealinfo.dk)

Undersøgelsestidspunkt	Undersøgt af	DVFI	Beskrivelse
25-04-2007	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
09-04-2008	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
20-04-2009	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
15-04-2010	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
22-03-2011	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
07-03-2012	Billund Kommune	4	Noget forringet biologisk kvalitet
11-03-2013	Billund Kommune	6	Meget god biologisk kvalitet
06-03-2014	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
07-04-2015	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
14-04-2016	Billund Kommune	6	Meget god biologisk kvalitet

Tabel 5 DVFI undersøgelser nedstrøms Risbøl Dambrug 2007-2016 (Arealinfo.dk)

Undersøgelsestidspunkt	Undersøgt af	DVFI	Beskrivelse
25-04-2007	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
09-04-2008	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
20-04-2009	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
15-04-2010	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
22-03-2011	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
07-03-2012	Billund Kommune	4	Noget forringet biologisk kvalitet
11-03-2013	Billund Kommune	4	Noget forringet biologisk kvalitet
06-03-2014	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
07-04-2015	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet
14-04-2016	Billund Kommune	5	God biologisk kvalitet

Ved undersøgelser af smådyrsfaunaen i Ansager Å har faunaklassen i henhold til DVFI befundet sig mellem en faunaklasse 4 og 5 umiddelbart nedstrøms Risbøl Dambrug. Opstrøms Risbøl Dambrug har faunaklassen været mellem 4 og 6. På Figur 25 fremgår placeringen af stationerne og resultaterne fra 2016.

Figur 25 Placering og faunaklasser for stationer i Ansager Å ved Risbøl Dambrug (@Geodatastyrelsen)

3.9.3 Fisk

3.9.3.1 Natura 2000 og nationale handleplaner for truede fisk

Fra umiddelbart sydvest for Ansager ved Kanalvej og nedstrøms i Varde Å er snæbel en del af udpegningsgrundlaget for Natura 2000 områderne nr. 88 og 89.

Varde Å-systemet er omfattet af den nationale forvaltningsplan for snæbel fra 2003 /4/, hvor der redegøres for de mulige indsatser, der kan forbedre forholdene for snæbel, herunder fjernelse af opstemninger og etablering af fri passage i vandløbet. Snæblen er totalfredet og udpeget som en såkaldt "prioriteret" art i EF Habitatdirektivet (direktivets Bilag IV), hvilket medfører et særligt ansvar for beskyttelse.

På Natura 2000 udpegningsgrundlaget for Varde Å er desuden laks, havlampret, flodlampret, bæk-lampret og stavsild.

Varde Å er desuden omfattet af den nationale forvaltningsplan for laks fra 2004, hvor der i Varde Å findes en bestand af den oprindelige laks /5/.

Snæblen (*Coregonus oxyrhynchus*) er ikke i besiddelse af samme svømme- og springegenskaber som eksempelvis laks og ørred. Snæblens svømmeegenskaber er relativt dårligt belyst og tidligere udførte faunapassage projekter i Vadehavs vandløbene tager fortrinsvist udgangspunkt i en undersøgelse af den nært beslægtede helts (*Coregonus lavaretus*) passage af omløbet ved Vandkraftsøen i Storåen ved Holstebro, hvor det konkluderes, at et stryg udformet efter Faunapassageudvalgets anbefalinger og med et fald på under 10 ‰ vil kunne fungere for snæblen /6/. Det bemærkes dog i notatet, at der kun er taget udgangspunkt i, at et større antal helt har passeret omløbsstryget, men at det ikke er undersøgt, hvor mange helt, der findes nedstrøms omløbsstryget og det derfor ikke kan konkluderes, hvor effektiv passagen er.

3.9.3.2 Fiskeundersøgelser

DTU Aqua har i forbindelse med revision af udsætningsplanerne ikke kunnet foretage elektrofiskeri i Ansager Å på grund af dens størrelse som ikke tillader elektrofiskeri ved vadning. Den aktuelle ørredbestand samt alderssammensætninger er derfor ukendt /6/.

Dansk Center for Vildlaks har den 12. november 2014 foretaget en elbefiskning op- og nedstrøms Risbøl Dambrug.

Ved elfiskeriet er der fanget bæklampret, ørred, regnbueørred, knude og trepigget hundestejle.

Opstrøms for dambruget blev der fanget bæklampret (2 stk.), knude (1 stk., 30 cm), regnbueørred (1. stk., 15 cm) og 30 ørreder (2 stk. yngel og 28 større). For ørred giver det en bestand på 2,1/100 m².

Nedstrøms for Risbøl Dambrug blev der fanget bæklampret (2 stk.), regnbueørred (1. stk., 7 cm), trepigget hundestejle og ørred (60 stk.). For ørred er der en bestand på 4/100 m².

Det bemærkes, at der ikke ved elbefiskningerne er fanget hverken laks eller snæbel, hvilket umiddelbart indikerer at disse arter ikke har kunnet passere de nedstrøms liggende spærringer. Det skal dog understreges, at dette ikke nævnes i rapporten fra DCV.

Rapporterne fra elbefiskningen er vedlagt som Bilag 17.

3.9.4 Bilag IV arter

I habitatdirektivets Bilag IV er opført en række arter, som skal ydes streng beskyttelse overalt i deres naturlige udbredelsesområde, også uden for de udpegede habitatområder. Det indebærer for dyrearternes vedkommende blandt andet, at yngle- og rasteområde ikke må beskadiges eller ødelægges, og for planternes vedkommende blandt andet, at arterne ikke må indsamles, plukkes eller ødelægges.

I det følgende vurderes forekomsten af arter, hvor projektområdet ligger inden for eller i nærheden af artens naturlige udbredelsesområde.

Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)

Snæblen lever kun i vadehavsområdet. Den tager føde til sig i Vadehavet og formerer sig i de store vandløb. Før i tiden var den almindelig og vidt udbredt i hele vadehavsområdet fra Holland i syd til Skallingen i nord. I dag findes der kun naturlige bestande i de syd- og sønderjyske vandløb, og i et enkelt tysk vandløb opretholdes en bestand gennem udsætninger.

Der er i forbindelse med EU-Life projektet i Varde Å gennemført en række projekter som betyder, at der er passage fra Vadehavet til Ansager Mølle Dambrug. Der er ved undersøgelser i Grindsted Å fundet snæbler umiddelbart nedstrøms Utoft Dambrug. Da Ansager Å i projektområdet er sammenlignelig med Grindsted Å ved Utoft Dambrug må det forventes, at snæblen vil trække op i Ansager Å.

Odder (*Lutra lutra*)

Billund Kommune har observeret odder opstrøms Risbøl Dambrug i 2014.

Spidssnudet frø (*Rana arvalis*)

Spidssnudet frø yngler i mange slags vådområder lige fra ganske små vandhuller til bredden af store søer og fra helt overskyggede ellesumpe til fuldstændig lysåbne vandhuller. Den største ynglesucces opnår arten i mindre lysåbne vandhuller uden fisk. Uden for yngletiden opholder arten sig typisk i nærliggende eng- og moseområder. Spidssnudet frø er i tilbagegang og er nogle steder blevet en sjælden art.

Der er et enkelt vandhul samt enkelte temporære vandsamlinger på engområderne hvor spidssnudet frø muligvis vil kunne yngle. Derudover vil området omkring Ansager Å være et meget attraktivt fourageringsområde for arten. Det kan således ikke udelukkes at arten findes indenfor projektområdet.

Stor vandsalamander (*Triturus cristatus*)

Den store vandsalamander yngler i solåbne vandhuller med rent vand, ofte med en størrelse på under 100 m², men kan uden for yngletiden opholde sig i dybere vandhuller og vandhuller med dårligere vandkvalitet. På land findes den ofte nær vandhuller under væltede træer o.l.

Stor vandsalamander findes spredt over det meste af landet, men er gået tilbage i antal på grund af øget forurening og udsætning af fisk og ænder i deres tidligere ynglevandhuler. Der er et enkelt vandhul umiddelbart nord for dambruget hvor stor vandsalamander muligvis vil kunne yngle. Derudover vurderes området omkring Ansager Å være et attraktivt fourageringsområde for arten. Det kan således ikke udelukkes at arten findes indenfor projektområdet.

Flagermus (Chiroptera)

I Danmark kendes 17 forskellige arter, hvoraf alle er fredet, samt beskyttet gennem Habitatdirektivet. Flagermusene overnatter oftest i huse og hule træer i nærheden af skov. Enkelte af træerne i tilknytning til projektområdet vurderes at være egnede som ynglelokaliteter med en række urørte døde og væltede træer. Derudover ligger der en del gamle bygninger i området, hvor der potentielt er mulighed for ophold for flagermusen. Fourageringsområderne er artsafhængige, og kan bl.a. være søer og åer, hvor flagermusene æder insekter, som de fanger over vandoverfladen. Mange arter fouragerer på insekter, de fanger i lysåben løvskov, over marker og skove, i skovkanter, lysninger eller levende hegn.

Følgende arter af flagermus vurderes at kunne være til stede i nærheden af projektområdet:

- Vandflagermus
- Langøret flagermus
- Sydflagermus
- Trolldflagermus
- Pipistrelflagermus

Markfirben (*Lacerta agilis*)

Markfirbenet er udbredt over det meste af landet, men noget pletvist. Markfirbenet træffes på steder med bar og løs, gerne sandet jord. Det kan være heder, klitter, overdrev, råstofgrave, stengærder og på vej- eller jernbaneskråninger. Velegnede områder for større bestande af markfirben er forholdsvis afvekslende landskaber med solvendte skrænter, løs jord og partier med ringe eller intet plantedække til æglægning og overvintring. Sten, grene, træstammer og lign. er velegnede som rastesteder og solepladser.

Inden for projektområdet vurderes der ikke at være potentielle levesteder af ovennævnte type.

4. PROJEKTFORSLAG

I forhold til at etablere en optimal faunapassage for fisk og øvrig vandløbsfauna i Ansager Å er den bedste løsning, at fjerne opstemningen fuldstændigt ved Risbøl Dambrug og etablere et naturligt forløb af Ansager Å. Ved denne løsning opnås en retablering af Ansager Å med tæt på naturlige faldforhold hvilket sikrer en fuld faunapassage.

Ved etablering af optimal faunapassage i vandløb kan der dog være en lang række hensyn at tage. Det kan eksempelvis være naturmæssige bindinger (Natura 2000 og værdifuld § 3 natur), det kan være tekniske bindinger som bygninger, veje og ledninger eller det kan være kulturhistoriske bindinger i form af fredninger og lignende. Samtidig kan der være en række landskabelige forhold at tage hensyn til, hvorfor en faunapassage eller et omløbsstryk på bedst mulig måde integreres med det omgivende terræn.

Ved Risbøl Dambrug er foderkvoten opkøbt af Billund Kommune, hvorved dambruget nedlægges. Den optimale og umiddelbare løsning til afvikling af faldet over opstemningen vil derfor være en genetablering af Ansager Ås oprindelige forløb med naturligt fald på strækningen. Denne løsning vil også være den økonomisk mest fordelagtige da der kun ville skulle foretages mindre justeringer af det nuværende forløb samt en fjernelse af stemmeværk og tilfyldning af fødekanelen.

4.1 Vandløb

4.1.1 Vandløbstrace

Projektstrækningen starter i St. 3.681 m og løber til St. 4.893 m, strækningen har dermed en samlede længde på 1.212 m (Figur 26).

Figur 26 Projektstrækningen langs Risbøl Dambrug vist med lys blå og tilfyldning af eksisterende fødekanal er vist med brun (©Geodatastyrelsen)

Projekttiltag er vist på Bilag 8.

Ved nærværende projektforslag kan der efterfølgende ske en mindre tilretning af bunden i opstrøms ende af projektstrækningen, dvs. fra St. 3.681 m og opstrøms med mindre overgangen i bunden stensikres.

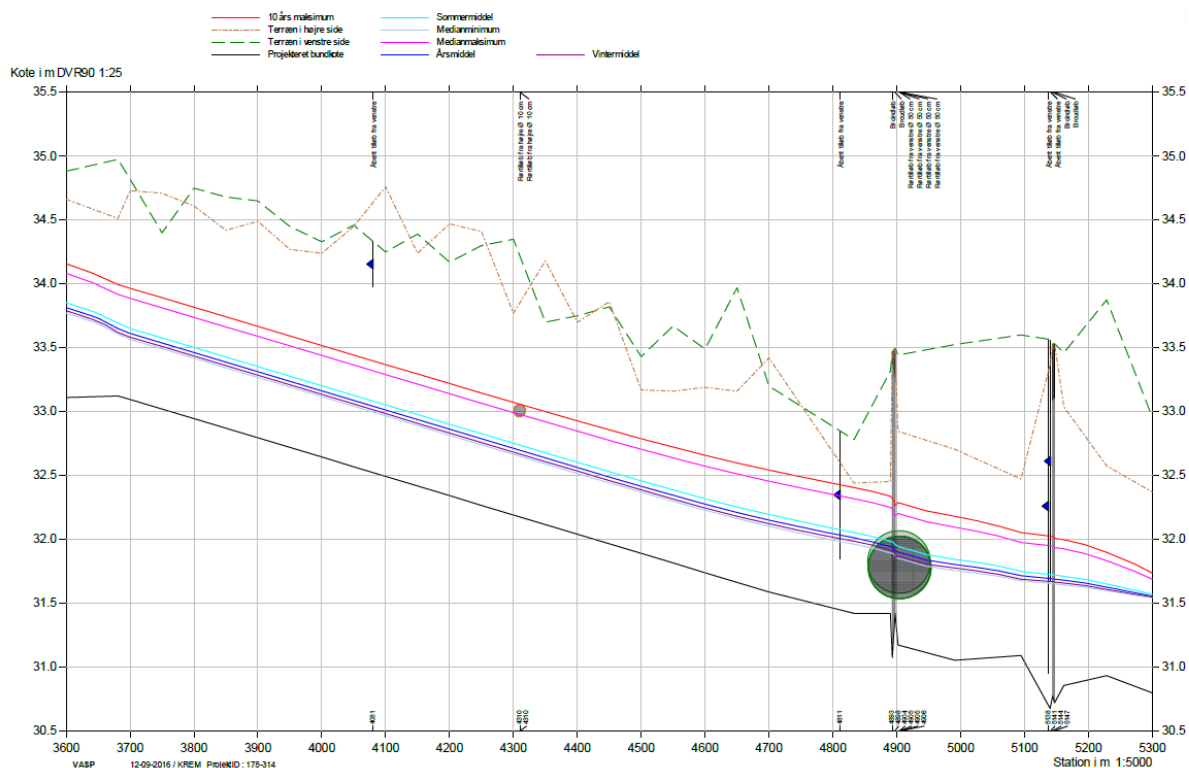
4.1.2 Faldforhold og vandløbsprofiler

I St. 3.681 m starter projektstrækningen, hvor vandløbet har en eksisterende bund i kote 33,12 m. Bunden nedstrøms herfor tilpasses med et jævnt fald frem til St. 4.728 m, hvor den eksisterende bund er placeret i kote 31,55 m. Der etableres hermed et jævnt fald over hele strækningen på 1,5 ‰. Fra St. 4.728 m og frem til broindløbet i St. 4.893 m tilpasses bundkoten udløbskoten fra broen i St. 4.898 m. Det nye forløb etableres med en bundbredde på 4 m og et skråningsanlæg op 1:2 til omgivende terræn.

Tabel 6 Dimensioneringstabel for nyt forløb af Ansager Å

Station (m)	Bundkote (m)	Bundbredde (m)	Fald (‰)	Anlæg 1:	Bemærkning
3.681	33,12	4			Projekt start
			1,5	2	
4.728	31,55	4			
			0,76	2	
4.898	31,42	4			Projekt slut

På strækningen fra ca. St. 4.230 m til St. 4.550 m ligger dele af den eksisterende bund under de projekterede bundkoter på strækningen. Strækningen fra St. 4.400 m til St. 4.500 m fremstår udrettet og vil umiddelbart være oplagt til placering af gydebunker, hvilket vil overflødigsgøre en hævnning af den eksisterende vandløbsbund, på ovennævnte strækning, til projekterede koter.

Figur 27 Projekteret længdeprofil (se også Bilag 10)

Et længdeprofil for de projekterede forhold er vist på Bilag 10.

4.2 Gravearbejde og håndtering af jord

I forbindelse med anlægsarbejderne skal det påregnes, at der skal udlægges køreplader for udgravning af nyt forløb af Ansager Å og opfyldning af eksisterende vandindtag.

Der er foretaget en vejledende jordberegning. Denne beregning giver et indtryk af, hvorvidt der i forbindelse med anlægsarbejdet kan forventes et underskud eller overskud af jord og hvorledes dette kan håndteres.

Jordberegningen har vist, at der skal foretages afgravning af i størrelsesordenen 2.290 m³ jord ved udgravning af det nye forløb af Ansager Å. Det overskydende jord kan benyttes til opfyldning ved det eksisterende vandindtag til Risbøl Dambrug, se Figur 28.

Figur 28 Areal ved det eksisterende indtag til Risbøl Dambrug, som skal opfyldes ved projektgennemførelse (©Geodatastyrelsen)

Beregninger viser, at der som minimum skal benyttes 290 m³ jord til opfyldningen ved indtaget.

Tilfyldningen stensikres ud mod Ansager Å indtil niveau for en 10 årsmaksimum afstrømning med sten i størrelsen 125-250 mm. Der skal anvendes ca. 50 m³ sten.

Den overskydende jord benyttes til opfyldning videre ned gennem fødekanalen.

4.3 Udlægning af sten

Det projekterede forløb af Ansager Å bliver placeret uændret og vil altså stadig følge det eksisterende forløb og der skal således ikke graves nye slyng. Der vil dog blive tale om en udvidelse af bundbredden i det eksisterende forløb på dele af projektstrækningen.

Udvidelsen af de eksisterende profiler i Ansager Å vil foregå primært i postglaciale gytje og ler aflejringer. Disse aflejringer er som oftest bløde, men til gengæld ikke særligt erosionsfølsomme. På baggrund af dette, er det vurderet, at en egentlig stensikring af Ansager Å på projektstrækningen ikke er nødvendig.

På strækningen fra omkring St. 4.887 m og frem til broindløbet i St. 4.893 m vil der skulle udlægges ca. 25 m³ sten i størrelsen 125-250 mm for en mindre udjævning af bundforholdene.

Som følge af lodsejerforhandlinger, er indgået aftale om en stensikring af broen nedstrøms projektstrækningen. Der skal her anvendes 25 m³ sten i størrelsen 125-250 mm til stensikringen.

4.4 Øvrige projektforhold

4.4.1 Gydestryg

Der etableres 5 gydebanks af 20 meters længde ned gennem det projekterede forløb. Gydebanksene placeres så vidt muligt på de lige strækninger, den endelige placering aftales under anlægsfasen. Gydebanksene etableres ved udlægning af 30 cm grus i hele vandløbets bundbredde (4 m) oven på den projekterede bund. I alt skal benyttes 120 m³ gydegrus.

I forhold til projekterede forhold uden gydebanks, vil der ved årsmiddel, ske en vandstandsstigning på 13 cm over gydebanksen. Desuden vil der forekomme højere vandhastigheder hen over gydebanksene, mens vandhastigheden opstrøms gydebanksene nedsættes. Gydebanksene vil altså være med til at skabe en naturlig høl-stryg sekvens.

Sammensætning af gydegruset er 85 % sten på 16-32 mm (nøddesten) og 15 % sten på 32-64 mm (singles + håndsten). Beregninger af den kritiske friktionshastighed ved de store afstrømninger viser, at der skal anvendes enstensikring større end 16 mm for at sikre at stenene er stabile i vandløbet. Det kan således forventes, at gydegrus vil blive liggende stabilt på strækningen.

4.4.2 Stemmeværk

Det eksisterende stemmeværk nedtages og bortskaffes. Inden dette sker skal det aflejrede sediment opstrøms for stemmeværket graves op af Ansager Å. Stemmet sænkes efterfølgende gradvist for at mindske risikoen for stor materialetransport nedstrøms, når stemmet er helt i bund, kan stemmeværket fjernes.

4.4.3 Dambrugsarealer

Reetablering af dambrugsarealerne efter dambrugets nedlæggelse er ikke omfattet af nærværende projekt.

4.4.4 Dræn

Der er opmålt et dræntilløb fra højre i St. 4.310 m. Drænet kommer ud i kote 32,95 m, det omkringliggende terræn stiger stejlt til omkring kote 36 m inden for de første 20 m, umiddelbart forventes den lidt højere vandstand ved drænudløbet ikke at påvirke afvandingen af de drænedes arealer.

Baseret på luftfoto ses strukturer i jorden på matrikel 3a og 4o syd for dambruget, som kunne tyde på en dræning af arealerne, disse vil i så fald afvande til den eksisterende fødekanal. Strukturerne kan dog også være udtryk for naturlige strømningsveje i terrænet. For at sikre den fortsatte afvanding af arealerne syd for Ansager Å langs den nuværende fødekanal, kan fødekanalen bevares som afvandingskanal. Alternativt skal eventuelle dræn lokaliseres og forlænges til et nyt udløb i Ansager Å. Dette bliver aktuelt når dambrugsarealet skal reetableres.

4.4.5 Ledninger

Der sker ingen påvirkning af ledninger oplyst af LedningsEjerRegistret i projektområdet. Der kan være tekniske installationer på de nuværende dambrugsarealer, som vil skulle håndteres i forbindelse med fjernelsen af stem og udløbsbygværk. Dette skal ske i dialog med dambrugsejer og i forbindelse med udarbejdelse af udbudsmateriale for anlægsarbejdet.

4.5 Anlægsoverslag

....

5 KONSEKVENSVURDERING

5.1 Vandstande

Vandspejlene i det projekterede vandløb er beregnet i programmet VASP, som beregner vandspejle, dybder og vandhastigheder efter Manningformlen.

I forbindelse med beregningerne er der opstillet nogle generelle betragtninger, som beskriver dels afstrømning og dels ruhed i vandløbet (Manningtallet). Tabel 7 opsummerer forudsætningerne for beregningerne i VASP, der er regnet på en strækning af Ansager Å fra St. 3.561 m til St. 5.385 m. Oplandet er sat til 58,93 km² ved starten på den opmålte strækning og der er en oplandstilvækst på 2,12 km² frem til St. 5.385 m.

Tabel 7 Forudsætninger for beregninger i VASP

	Afstrømning (l/s/km ²)	Manningtal (m ^{1/3} /s)
Medianminimum	8,8	10
Sommermiddel	11,9	10
Årsmiddel	15,6	15
Vintermiddel	18,8	20
Vintermedianmaksimum	46,0	20

10 års maksimum	55,0	20
-----------------	------	----

5.1.1 Eksisterende forhold

Regulativet angiver, at Ansager Å på strækningen ved Risbøl Dambrug indtil stemmeværket i St. 4.235 m skal have en bundbredde på 2 m (anlæg 1). Først efter St. 12.365 m (Krogager dambrugs stemmeværk) skal bundbredden øges til 5 m.

Ved opmålingen kunne der konstateres bundbredder vekslende mellem 2 og 7 m.

På baggrund af regulativet og den udførte opmåling er bredden af det nye forløb fastlagt til 4 meter, hvilket bedst sikrer de rette vanddybder for passage af vandløbsfaunaen og de arealmæssige interesser.

Det er valgt at etablere det nye vandløbsprofil med et fladt anlæg for at udnytte den forholdsvis terrænnære placering af vandløbet.

5.1.2 Projektforslag

Ved etablering af det foreslåede nye forløb af Ansager Å vil det nuværende vandspejlsfald over opstemningen for Risbøl Dambrug i stedet afvikles over en ca. 1.050 m lang strækning af Ansager Å. Det nuværende stemmeværk fjernes helt og det nye forløb etableres med et jævnt fald på 1,5 ‰. Det projekterede forløb vil, som følge af det delvist slyngede forløb og de udlagte sten, have varierende fysiske forhold og der vil som udgangspunkt være passage for hele vandløbsfaunaen i Ansager Å. Det nye forløb er dimensioneret til at føre hele Ansager Ås vandføring.

Af hensyn til vandløbsfaunaens passage, herunder snæblens ringe svømmeegenskaber, er det tilstræbt at etablere et forløb med så lave vandhastigheder som muligt i forhold til de bindinger projektet er underlagt, med opretholdelse af det eksisterende forløb af Ansager Å.

Tabel 8 Karakteristiske vandføringer i det nye forløb af Ansager Å, med de tilhørende minimale og maksimale dybder og vandhastigheder

Vandføring	[l/s]	Dybde [m]		Hastighed [m/s]	
Median minimum	532	Min	0,45	Min	0,19
		Max	0,81	Max	0,31
Sommermiddel	720	Min	0,54	Min	0,22
		Max	0,90	Max	0,32
Årsmiddel	943	Min	0,52	Min	0,31
		Max	0,86	Max	0,45
Vintermiddel	1.137	Min	0,49	Min	0,39
		Max	0,84	Max	0,77
Median maksimum	2.782	Min	0,79	Min	0,54
		Max	1,16	Max	0,92
10 års maksimum	3.326	Min	0,87	Min	0,57
		Max	1,25	Max	0,98

På Bilag 10 og 11 er der vist henholdsvis længdeprofiler og tværprofiler med udvalgte karakteristiske vandføringer.

I Tabel 8 er der opstillet spændet af de beregnede vandhastigheder og vanddybder i det nye forløb af Ansager Å ved en række karakteristiske afstrømninger. Her fremgår det, at der ved alle de undersøgte vandføringer vil være en vanddybde på mindst 45 cm, hvilket vil tilgodese faunapassage hele året rundt. I en vintermiddelsituation er vanddybden mellem 0,49 og 0,84 m, hvilket sikrer at optrækkende laks, ørred og snæbel kan passere.

Af Tabel 8 fremgår det endvidere, at den højeste vandhastighed i det nye omløb ved en medianmaksimum afstrømning er 0,92 m/s og ved en 10 års maksimum 0,98 m/s. Det skal bemærkes at

de højeste vandhastigheder kan konstateres omkring broind- og udløb. De høje hastigheder vil derfor kun finde sted på meget korte strækninger og den gennemsnitlige hastighed for hele den projekterede strækning ved en medianmaksimumhændelse ligger således på 0,62 m/s. Der vil derfor kun i meget sjældne og ekstreme tilfælde optræde vandhastigheder over 1 m/s over længere strækninger. Ved en vintermiddelfastrømning vil vandhastigheden gennemsnitligt være 0,46 m/s, hvilket ligger lidt over den maksimale vandhastighed på 0,4 m/s for passage af voksne snæbler som DTU Aqua anbefaler.

5.2 Afvandingsmæssige forhold

Afvandingsforholdene i de omgivende arealer beregnes normalt ved at føre en gradient fra de beregnede vandspejl i vandløbet ud igennem terrænet i ådalen. Gradienten skal svare til det fald, som der generelt afvandes med i de ånære arealer. Ved dyrkede arealer vil dette fald typisk være på 2 ‰, mens det ved naturarealer og græsningsarealer kan være nødvendigt at arbejde med et lavere fald og til tider et vandret vandspejl, for at kunne gengive de eksisterende forhold i ådalen. Vandspejlene i vandløbet skaber sammen med ovenstående gradient en flademodel med drænkoter. Ved at fratrække højdemodellen disse drænkote fremkommer en drændybdemodel for ådalen. Dette skal tolkes som en illustration af den teknisk mulige afvandingstilstand, hvis der anlægges et dræn med den gradient, som modellen er bygget på. Dvs. hvor der er en drændybde større end 1 meter er det muligt at lægge et dræn 1 m under terrænet og afvande til vandløbet med den pågældende gradient.

Modellen medregner ikke evt. trykvandspåvirkning fra ådalsskrænten eller kildefelter. Disse forhold er ofte upåvirket af mindre udsving i vandspejlet i vandløbet.

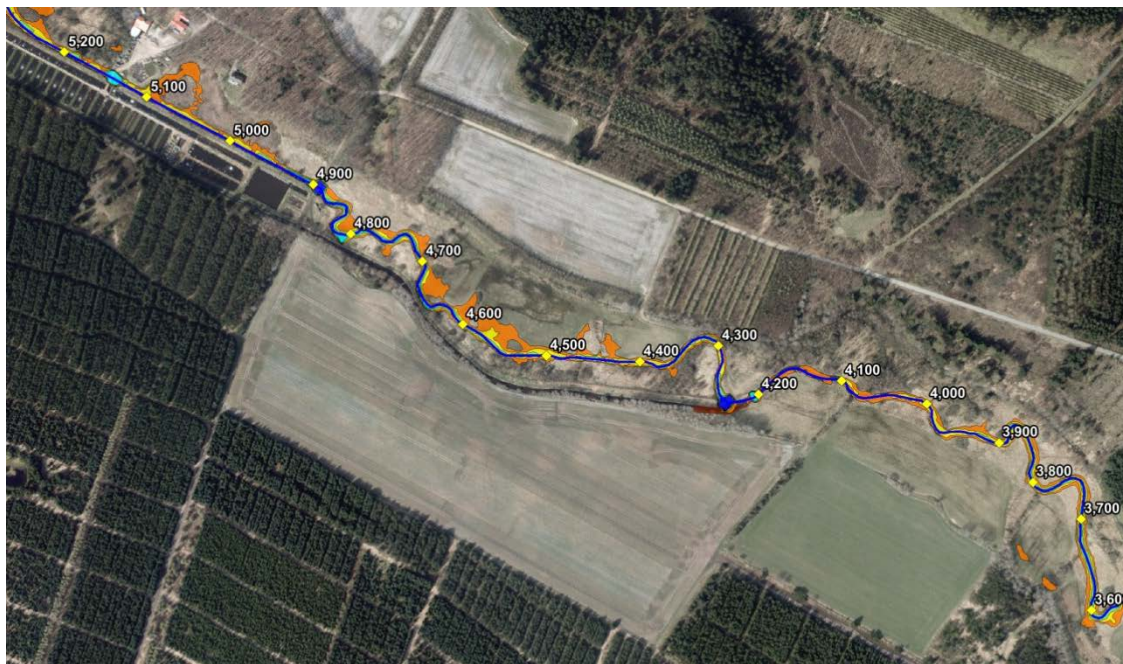
De afvandingsmæssige forhold ved en årsmiddel afstrømning i den eksisterende situation er vist på Figur 29 (se også Bilag 13).

Figur 29 Eksisterende afvandingsforhold ved Risbøl Dambrug ved årsmiddel (Bilag 13). (©Geodatastyrelsen)

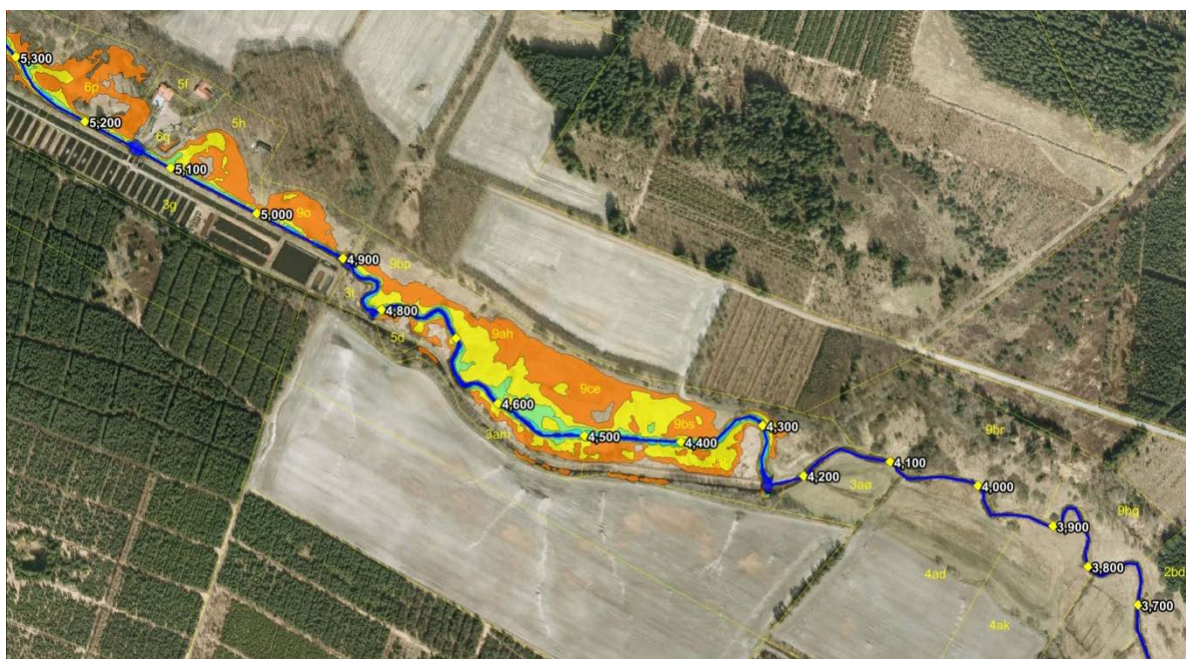
Som det fremgår af Figur 29 er arealerne opstrøms stemmeværket påvirket af opstemningen ved en årsmiddelvandføring, mens arealerne nedstrøms stemmeværket fremstår mere tørre.

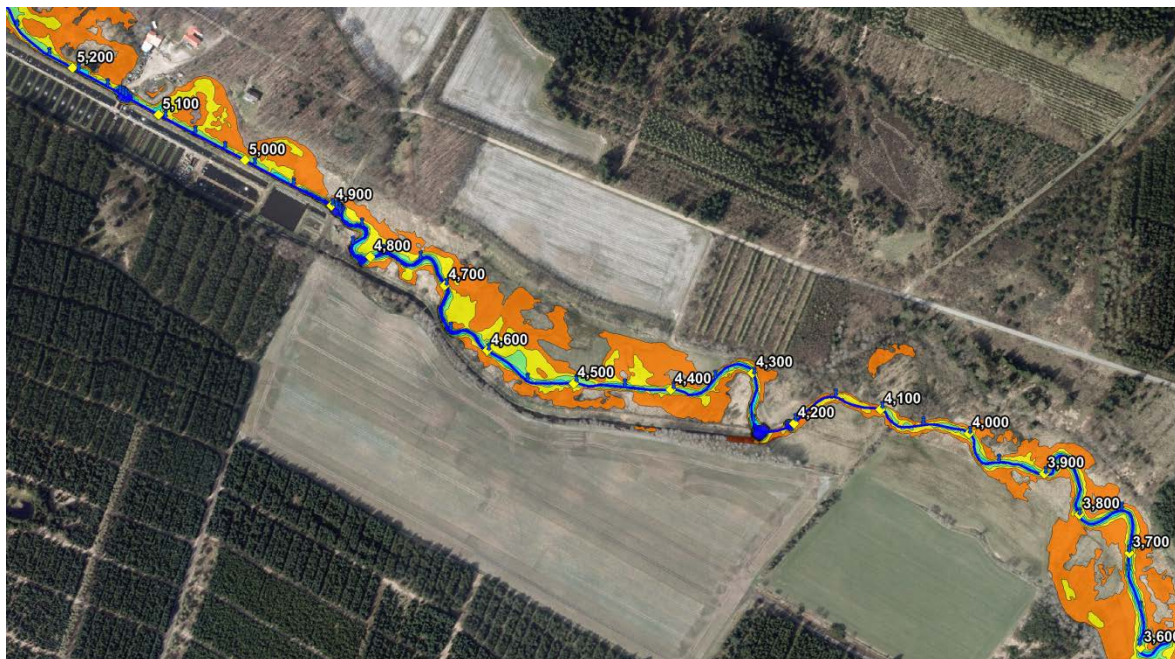
Figur 30 viser, at der ved projektets gennemførelse vil blive mere tørt på arealerne opstrøms hvor det eksisterende stemmeværk er placeret, mens arealerne nedstrøms vil få stort set uændret drændybde.

Figur 30 Projekterede afvandingsforhold ved Risbøl Dambrug ved årsmiddel (Bilag 14). (©Geodatastyrelsen)

Ved store afstrømningshændelser svarende til medianmaksimum vil arealet nedstrøms St. 4.235 m fremstå meget lig situationen i dag. Da den præcise stemmepraksis ikke er kendt, er det ikke muligt at beregne de afvandingsmæssige konsekvenser af store afstrømninger opstrøms stemmet. Det er derfor ikke muligt at foretage en sammenligning af den afvandingsmæssige tilstand før og efter projektgennemførelse for disse arealer. Figur 31 og Figur 32 viser de afvandingsmæssige forhold ved en medianmaksimumafstrømning.

Figur 32 Projekterede afvandingsforhold ved Risbøl Dambrug ved en medianmaksimumvandføring (Bilag 16) (©Geodatastyrelsen)

Som det fremgår af Figur 32 vil der ikke forekomme oversvømmelser med vandløbsvand af de vandløbsnære arealer ved medianmaksimumvandføring.

5.3 Påvirkning af arealanvendelse

Ved projektgennemførelse skal Ansager Å graves bredere på dele af projektstrækningen, hvilket medfører at matrikler grænsende op til Ansager Å vil blive berørt af gravearbejde.

Projektet medfører, at vandspejlet ved stemmeværkets placering i St. 4.325 m vil blive sænket med 0,8 m ved årsmiddelvandføring. Nedstrøms St. 4.325 m vil vandstanden ved årsmiddel være ca. 0,2 m højere end under de nuværende forhold. Projektet medfører således, at ånære matrikler på strækningen mellem St. 3.600 m og St. 4.235 m vil fremstå tørrere end under de nuværende forhold, mens ånære matrikler nedstrøms på strækningen fra St. 4.235 m og frem til St. 5.229 m vil fremstå en smule vådere eller tilsvarende de nuværende forhold.

Projektet vil ikke påvirke anvendelsen af de berørte matrikler.

5.4 Tekniske anlæg

5.4.1 Risbøl Dambrug

Risbøl Dambrug vil blive nedlagt ved projektgennemførelse og der vil derfor ikke længere være dambrugsdrift på arealerne.

Retableringen af ådalen på dambrugsarealerne i forbindelse med nedlæggelsen er ikke omfattet af nærværende projekt.

5.5. Plante- og dyreliv

5.5.1. Vandløbsfauna

Ved etablering af det beskrevne nye forløb af Ansager Å vil der skabes en markant forbedret passage for hele vandløbsfaunaen i Ansager Å. Projektet vil samlet åbne op for ca. 18 km vandløb inklusive tilløb, hvor betydelige strækninger er velegnede som gydeområder for snæblen samt særdeles velegnede som gyde- og opvækstvand for laks og ørred. I tilgift vil ålen, som er en truet art, samt havlampret, flodlampret og bæklampret også opleve bedre vilkår for vandring i Ansager Å end ved de nuværende forhold, hvor der ingen

velfungerende faunapassage er. Det er dog en forudsætning, at der etableres faunapassage ved de nedstrøms liggende dambrug Krogager Dambrug og Ansager Mølle Dambrug.

Det projekterede forløb af Ansager Å vil få gode fysiske forhold, som kan sikre at målsætningen om en god økologisk tilstand indfinder sig til gavn for hele vandløbsfaunaen.

5.5.2. Snæbel

Snæblen er totalfredet og udpeget som en såkaldt ”prioriteret” art i EF-Habitatdirektivet (direktivets Bilag IV), hvilket medfører et særligt ansvar for beskyttelse.

Som udgangspunkt har EU-Life projektet i Varde Å sikret, at voksne snæbler på gydevandring kan trække helt op til Utoft Dambrug i Grindsted Å. Ved etablering af en passende faunapassage ved Ansager Mølle Dambrug er der berettiget forventning om, at snæblen vil trække op i Ansager Å for at gyde. Der er endvidere i foråret 2014 udarbejdet forundersøgelse for etablering af faunapassage ved Krogager Dambrug nedstrøms Risbøl Dambrug. Gennemføres faunapassageprojekterne ved begge dambrug vil snæblen derfor med stor sandsynlighed trække op i Ansager Å til Risbøl Dambrug.

Det er derfor tilstræbt at skabe så optimale betingelser for snæblens vandring som de arealmæssige bindinger har tilladt. Det er gjort ved at etablere et så lavt fald og så lave vandhastigheder i det projekterede forløb af Ansager Å, som det har været muligt.

DTU Aqua anbefaler ikke vandhastigheder på mere end 0,40 m/s for opstrøms vandring af voksne snæbler.

Ved projektets gennemførelse vil der ved en vintermiddel afstrømning optræde en maksimal vandhastighed i det nye forløb på 0,77 m/s lokalt ved broen i St. 4.893 m. Den gennemsnitlige vandhastighed over hele strækningen er på 0,46 m/s. Der vil som følge af dette statistisk set findes et væsentligt tidsrum i snæblens vandringsperiode i november-december måned, hvor vandhastigheden er 0,46 m/s. Som udgangspunkt ligger det lidt over den anbefalede vandhastighed, men er det bedste opnåelige resultat set i forhold til de bindinger projektet er underlagt. Udlægning af sten og opvækst af grøde vil på sigt sikre et varieret forløb med strømlæ, der vil hjælpe snæblens opstrøms vandring.

Det er dog set, at snæbler har passeret stryg i andre vandløb med større vandhastigheder uden der dog er gjort rede for effektiviteten, f.eks. ved Rens Dambrug i Sønderåen. Her er der ved en vintermiddelfastrømning en vandhastighed på det ca. 480 m lange stryg på mellem 0,85 og 0,96 m/s. Det er valgt at opbygge det projekterede forløb ved Risbøl Dambrug med et jævnt fald frem for at indbygge hvilebassiner, fordi sådanne vil betyde, at andre delstrækninger vil få større hældning og derved større vandhastigheder.

5.5.3. Ørred og laks

Projektet vil tillade en uhindret passage for laks og havørred i både opstrøms og nedstrøms retning. Der vil kun yderst sjældent optræde vandhastigheder over 0,9 m/s og samtidigt vil der være passende vanddybder for passage året rundt.

Ved etablering af faunapassage ved de øvrige opstemninger i Ansager Å vil der kunne ske en signifikant øgning af yngelproduktionen af både laks og ørred, som på sigt vil kunne medføre selvreproducerende bestande af laks og ørred i Ansager Å.

5.5.4. Anden vandløbsfauna

For smådyrsfaunaen vil det være afgørende, at de kan finde strømlæ i det nye forløb, hvilket udlægningen af grus og større sten vil medvirke til. Kun ganske få makroinvertebrater, f.eks. ferskvandstanglopper, vandrer opstrøms, mens hovedparten migrerer opstrøms ved at flyve. Det vil dog være vigtigt for den økologiske funktionalitet, at der kan indfinde sig en smådyrsfauna som kan tjene som fødegrundlag for fisk og eventuelt fugle og derfor skal der være tilstrækkeligt med strømsvage refugier for disse, hvilket også vil være tilfældet.

Nedlæggelsen af Risbøl Dambrug giver gode forudsætninger for gode fysiske forhold i Ansager Å, særligt mindskelsen af stuvningszonen opstrøms det nuværende stemmeark vil bidrage til en forbedring af de fysiske forhold og dermed mulighederne for at vandløbets målsætninger kan opretholdes for så vidt angår smådyrsfaunaen.

Faunapassager skal dimensioneres, så de kan føre den til enhver tid forekommende vandmængde, ligesom de bør være helårligt vandførende hvilket er tilfældet for det projekterede forløb af Ansager Å og projektet vil derfor ikke forhindre opretholdelse af den nuværende faunaklasse 5.

5.5.5. Natura 2000

Selve projektområdet er ikke beliggende i Natura 2000 område, men Varde Å nedstrøms er over en lang strækning Natura 2000 område med blandt andet snæbel, laks, havlampret, flodlampret og bæklampret som en del af udpegningsgrundlaget.

Som udgangspunkt vil projektet være til gavn for alle ovennævnte arter, da muligheden for vandring, som er af afgørende betydning i arternes livscyklusser, bliver signifikant forbedret.

Engen øst for stemmeværket er ved besigtigelse angivet som habitatnaturtypen 6140 tidvis våd eng. Naturtypen er på udpegningsgrundlaget for både Natura 2000 område nr. 88 Nørholm hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde og nr. 89 Vadehavet, delpå for H78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde, H86 Brede Å, H90 Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkøgen og F57 Vadehavet. Det er Rambølls vurdering, at engen ikke vil påvirkes negativt af projektet (se afsnit 5.5.7)

Der vil ikke ske nogen negativ påvirkning af de nedstrøms beliggende Natura 2000 områder nr. 88 og 89 da selve anlægsarbejdet og effekter af disse kun er af lokal karakter som følge af projektets relativt begrænsede omfang.

5.5.6. Bilag IV arter

Odder

Projektet vil ikke ændre mulighederne for odderens færden langs Ansager Å. Der skabes et grundlag for en større fiskebestand i Ansager Å som vil skabe et forbedret fødegrundlag for odder. Projektet vil derfor være neutralt eller forbedre vilkårene for odderen.

Padde

Det kan ikke udelukkes at stor vandsalamander og spidssnudet frø findes i lokalområdet. Det må dog antages at de ikke yngler i de områder der potentielt set vil kunne blive påvirket af projektet. Projektet vil dog medføre en mindre ændring af tilstanden af de nærmeste eng- og moseområder som vurderes at kunne være fourageringsområder for begge arter. Det vurderes dog ikke at området vil blive forringet som fourageringslokalitet for arterne.

Flagermus

Projektområdet kan tænkes at indgå i nogle arters fourageringsområder, men det vurderes, at der ikke vil være negative påvirkninger, men derimod gavnlige påvirkninger, da projektet sandsynligvis vil bidrage til forbedrede forhold for insektlivet i vandløbssystemet. Ved projektet sker der en mindre rydning af træer på sydsiden af Ansager Å, men det er umiddelbart vurderet, at træerne ikke er af betydning for flagermus. Det vurderes, at der ikke vil være negative påvirkninger på eventuelle tilstedeværende arter af flagermus ved etableringen af faunapassagen.

5.5.7. Beskyttet natur

I forbindelse med projektet bevares vandløbet i sit nuværende forløb og der sker således ikke en større fysisk ændring i de beskyttede naturområder, bortset fra en mindre udvidelse af Ansager Å nedstrøms for stemmeværket.

Billund Kommune foretager selv en konsekvensvurdering for de beskyttede naturarealer langs projektstrækningen i Ansager Å.

Samlet set vil tilstanden og faunapassagen i Ansager Å markant forbedres i forhold til den eksisterende situation. Dertil kommer, at faunapassagen forbedres for en række habitat arter, hvorfor projektet på sigt vil medvirke til at sikre disse arter en gunstig bevaringsstatus.

5.6. Okker

Risbøl Dambrug er beliggende i et område, der er klassificeret med lav risiko for okkerudvaskning. Der forventes derfor ikke at være risiko for udvaskning af okker i forbindelse med projekt gennemførelse.

5.7. Kulturhistoriske forhold

Der er ikke registreret nogen fortidsminder eller fund af arkæologiske genstande i området, hvorfor projektet som udgangspunkt ikke har nogen negativ påvirkning af kulturhistoriske forhold. Træffes der under anlægsarbejdet historiske genstande skal museet dog kontaktes.

6. MYNDIGHEDSBEHANDLING

6.1 Vandløbsloven

...

6.2 VVM-anmeldelse

...

6.3 Fredning

Der skal ansøges om dispensation til ændring af Ansager Ås forløb på det fredede areal vest for opstemningen.

6.5. 6.4 Naturbeskyttelsesloven

Ansager Å og de omkringliggende eng- og moseområder er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, hvorfor de planlagte ændringer kræver dispensation fra denne. Da vandløbet bevares i sit nuværende forløb vil der ikke ske nogen større fysisk påvirkning af de beskyttede eng- og moseområder omkring vandløbet.

Projektområdet er ikke Natura 2000 område, men nedstrøms Risbøl Dambrug findes Natura 2000 område nr. 88 og 89. Projektet må ikke påvirke Natura 2000 områder ved at medføre negative forstyrrelser eller konsekvenser for de arter som områderne er udpeget for. I henhold til habitatbekendtgørelsen må der ikke gives tilladelser, dispensationer eller godkendelser, der kan medføre sådanne. Der er redegjort for disse forhold i afsnit 5.

6.6. Museumsloven

Findes der under anlægsarbejdet historiske genstande, skal Billund Museum ... kontaktes.

7. KONKLUSION OG ANBEFALING

7.1 Sammenfatning

Nærværende forundersøgelse med detailprojekt har projekteret en løsning for etablering af faunapassage ved Risbøl Dambrug i Ansager Å. Billund Kommune har opkøbt dambrugets foderkvote, som derfor nedlægges. Projektforslaget indebærer en fuldstændig fjernelse af opstemningen.

Ved projektet bevares det eksisterende forløb af Ansager Å. Ansager Å vil fremadrettet skulle kunne føre den fulde vandføring, hvorfor en udvidelse af profilet på strækningen vil være nødvendig. Det projekterede forløb af Ansager Å strækker sig fra St. 3.681 m til St. 4.728 m. Det projekterede forløb vil have et jævnt fald på 1,5 ‰, en bundbredde på 4 m og et anlæg på 1:2.

Der etableres gydebanks på 10 % af projektstrækningen til forbedring af forholdene for optrækkende ørred og laks. Gydebanks etableres oven på den projekterede bund og med en længde på 20 m, placeringen af gydebanks aftales endeligt under anlægsfasen

Det foreslåede projekt vil sikre en fri og uhindret faunapassage i Ansager Å for hele vandløbsfaunaen

7.5.1. Anbefaling

Med det fremsatte projektforslag er der beskrevet etablering af en faunapassage i Ansager Å, der sikrer en fri bevægelse for vandløbsfaunaen.

Rambøll vil anbefale Billund Kommune, at den foreslåede etablering af faunapassage i Ansager Å følges op af indsatser på de nedstrøms og opstrøms liggende vandløbsstrækninger, hvilket Billund Kommune allerede har tilkendegivet at ville gøre. Desuden anbefales det, at der etableres en faunapassage ved Ansager Mølle Dambrug længst nedstrøms i Ansager Å, som mindst tager de samme hensyn til vandløbsfaunaens som nærværende projektforslag...”

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har i høringsbrev, udsendt den 19. december 2016, anmodet Billund Kommune, Teknisk Forvaltning, Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og Dansk Ornitologisk Forening om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 9. januar 2017.

Der er ikke ved høringsfristens udløb rejst indsigelser mod projektet.

Fredningsnævnets begrundelse og afgørelse:

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet dispensere fra bestemmelserne i en fredning, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1, og helt eller delvis ophævelse af en fredning kan, jf. stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Fredningen af arealerne ved Ansager Å fra Donslund til Faldhøje i Lindknud, Hejnsvig, Starup og Ansager Sogne er en landskabsfredning, der skal sikre og bevare landskabet.

Den nedre del af Ansager Å uden for Billund Kommune er habitatvandløb for snæblen. Ansager Å løber til Varde Å, som øst for Varde er en del af Natura 2000 område nr. 88 Nørholm hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde og udgøres af habitatområde H77. Vest for Varde er Varde

Å en del af Natura 2000 område nr. 89 Vadehavet, delplan for H78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde, H86 Brede Å, H90 Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkogen og F57 Vadehavet.

Det er fredningsnævnets vurdering, at fjernelsen af Risbøl Dambrug, der udgør en spærring i Ansager Å, og genslyngning af åen vil bidrage til at genskabe et mere naturligt forløb af åen og derved skabe gode biotoper for fisk og smådyr, der lever i åen.

På denne baggrund og efter en konkret vurdering af de naturmæssige fordele ved projektet vurderer fredningsnævnet, at projektets gennemførelse ikke strider mod formålet med fredningen af arealerne ved Ansager Å.

Det er fredningsnævnets vurdering på baggrund af oplysningerne fra Rambøll om projektets betydning for de arter, der lever i åen, og naturtyperne i åens nære omgivelser, at genopretningsprojektet ikke vil resultere i nogen negative påvirkninger af arterne og naturtyperne, der indgår i udpegningsgrundlaget for den nedre del af Ansager Å som habitatområder og Natura 2000-områder.

Fredningsnævnet vurderer derfor, at projektet ikke strider mod Danmarks forpligtelser i forhold de regler, der gælder for EF-habitatområderne og Natura 2000-områderne.

Fredningsnævnet meddeler herefter i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, og stk. 2, jf. stk. 3, Billund Kommune dispensation til at gennemføre projektet på de vilkår, der fastsat i afsnittet "Vilkår for dispensationen".

Klagevejledning ved afgørelse om dispensation:

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevarerklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Miljø- og Fødevarerklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af nævnets digitale selvbetjening. En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelsen som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førstestansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, nordlig del
Kolding, den 10. februar 2017

Vagn Kastbjerg

Denne afgørelse med bilag er sendt til:

Billund Kommune - kommunen@billund.dk

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning – svana@svana.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø - dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite, att.: Bent Krogsgaard Nielsen –

kbk@turbopost.dk

Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV – fr@friluftsradet.dk

Friluftsrådet c/o Lone Høgholt – trekantsomraadet@friluftsradet.dk

Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V – natur@dof.dk

DOF Kolding – kolding@dof.dk

Danmarks Jægerforbund – sager@jaegerne.dk

FREDNINGSNÆVNET FOR SYDJYLLAND, NORDLIG DEL

KOLDING ÅPARK 11, 6000 KOLDING, MAIL: sydjyllandnord@fredningsnaevn.dk

Fredningsnævnets sagsnummer FN-SJN-1-2019: Ansøgning om renovering af Risbøl Dambrug og etablering af 6 lystfiskersøer på dambruget.

Fredningsregisteret: Reg. nr. 05254.00 - Ansager Å.

Ansøgningen

Ingeniør Kaare Nielsen, Dansk Akvakultur, har på vegne Knud Knippel Jensen, Risbøl Dambrug, i brev af 16. januar 2019 ansøgt fredningsnævnet om dispensation til at renovere arealet, hvor Risbøl Dambrug hidtil har drevet sin virksomhed, og at etablere 2 put and take søer.

Risbøl Dambrug ligger på ejendommene matr. nr. 3 g m. fl. Risbøl, Lindknud, og matr. nr. 5 f m. fl. Donslund, Hejnsvig, der er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse, afsagt den 22. februar 1971.

Retsgrundlaget

Det er formålet med fredningen at bevare arealerne langs Ansager Å i tilstanden på fredningstidspunktet.

Ifølge fredningsbestemmelserne må de fredede arealer ikke bebygges, der må ikke foretages afgravning på eller opfyldning af de fredede arealer, ligesom der ikke må foretages ændringer af åbredden, oprettes yderligere dambrug eller ske udvidelse af bestående dambrug.

Fredningsnævnet skal derfor tage stilling til, om der kan meddeles Knippel Jensen dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at renovere dambrugsarealerne og at etablere 2 put and take søer.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag.

Fredningsnævnet meddeler Knippel Jensen dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at renovere dambruget og til at etablere 2 put and take søer.

Afgørelsen er truffet af fredningsnævnets formand i medfør af forretningsordenen for fredningsnævn § 10, stk. 5.

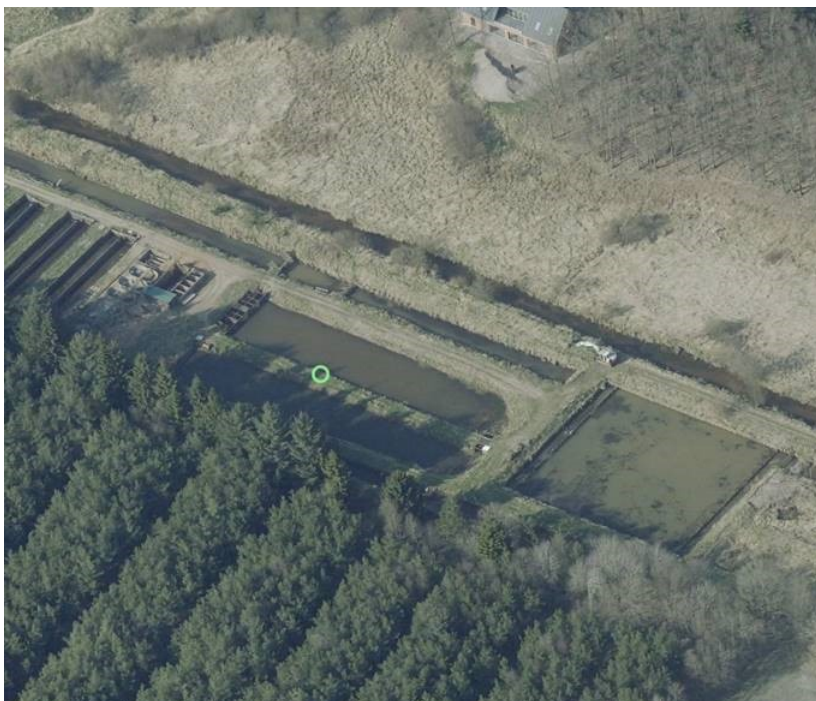
Vilkår for dispensationen

Der gælder disse vilkår for dispensationen:

- Overskydende jord fra udgravningen til de 2 put and take søer, der ikke kan deponeres i de tidligere damme og kanaler, skal deponeres uden for det fredede område.
- Bygningsrester, mågehegn, master og andre installationer fra det nedlagte dambrug skal deponeres uden for det fredede område.
- Renoveringen og retableringen af de tidligere dambrugsarealer skal ske i overensstemmelse med de krav, Billund Kommune stiller, og kommunens anvisninger.
- Knud Knippel Jensen skal efterkomme Billund Kommunes anvisninger om foranstaltninger, der skal tages af hensyn til plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.
- Put and take søerne skal placeres på det tidligere dambrugsareal som vist på dette kort og disse fotos:

Placeringen af den østlige put-and-take sø:

Placering af den vestlige put and take sø:

Sagens baggrund:

Det fremgår af ansøgningen, at Risbøl Dambrug er blevet nedlagt i forbindelse med fjernelsen af dambrugsspærringen for at skabe en fri faunapassage i Ansager Å.

Knud Knippel Jensen er gået i gang med at ”renovere” dambrugsområdet. Renoveringen indebærer, at dambrugets dammene og kanalerne skal fyldes op og planeres. Betonbygværk, rør, tude, munke og mågetrædsmaster skal fjernes fra området.

Billund Kommune har under renoveringen henledt Knud Knippel Jensens opmærksomhed på, at renoveringen kræver dispensation fra fredningsnævnet.

Det fremgår herefter af ansøgningen, at jord til opfyldning af damme og kanaler kan fremskaffes ved udgravning af 2 mindre søer på området; det åbner samtidig mulighed for, at en del af det hidtidige dambrugsareal kan benyttes til lystfiskersøer.

Det fremgår endvidere af ansøgningen, at den ene sø skal have et areal ca. 3.000 kvm og skal etableres på et areal, hvor der hidtil har været opdrætskanaler og bundfældningsbassin, og at den anden sø skal have et areal på ca. 2.400 kvm og skal etableres på et areal, hvor der hidtil har været jorrdamme og kanaler.

Placeringen af søerne fremgår af kortet og luftfotografierne, der er vist under afsnittet ”Vilkår for dispensationen”.

Det fremgår endelig af ansøgningen, at dambruget blev oprettet efter en landvæsensafgørelse på et tidspunkt, hvor der ikke blev stillet krav om renovering af erhvervsområdet ved ophør af dambrugets virksomhed, men at en miljøgodkendelse i dag vil blive betinget af, at arealet retableres ved ophør af virksomheden.

Det anføres herefter i ansøgningen:

”En renovering af området findes at være i overensstemmelse med fredningens formål om at bevare ådalens skønhed, beliggenhed og ejendommelighed. Søerne vil ligeledes passe ind i fredningens formål. Såfremt der opnås en tilladelse ved Billund Kommune til at drive put and take fiskeri i søerne, vil det være en mulighed for almenheden til at færdes i området”.

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har i høringsbrev, udsendt den 24. februar 2019 anmodet Billund Kommune, Teknisk Forvaltning, Miljøstyrelsen, København, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og Dansk Ornitologisk Forening om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 11. marts 2019.

Der er ikke ved høringsfristens udløb rejst indsigelser mod projektet.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensere fra bestemmelserne i en fredning, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål.

Forslaget om fredning af arealerne ved Ansager Å blev fremsat den 7. juni 1968 af Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter.

Det fremgår af fredningsforslaget blandt andet, at området omkring Klelund, Baldersbæk og Hovborg Plantager med "de endnu bevarede hedearealer, de endnu uregulerede dele af Holme og Ansager åer og selve plantagerne rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det er særlig ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt nyttiggjort for almenheden."

Fredningsnævnet tog fredningspåstanden til følge, idet nævnet lagde til grund, at "den smukke og næsten helt uberørte ådal og Faldhøje hede, der er et af de sidste tilbageværende sammenhængende hedeområder i Jylland, udgør et så smukt og ejendommeligt landskab, at det må have væsentlig betydning for almenheden", og "at det nu fredede område i forbindelse med de omgivende plantager rummer en sådan koncentration af naturværdier, at det i overensstemmelse med fredningsplanudvalgets anbringende herom, må anses for ønskeligt at søge disse værdier bevaret og eventuelt nyttiggjort for almenheden..."

Fredningen er således en landskabsfredning, der skal sikre status quo i fredningsområdet.

Fredningsbestemmelsernes indeholder i § 3 forbud mod terrænændringer, idet afgravning og opfyldning er forbudt.

Risbøl Dambrug er nedlagt.

Knud Knippel Jensen er i færd med at renovere dambrugsarealerne efter driftsophøret og vil i den forbindelse etablere 2 søer, der skal anvendes som put and take søer.

Opravet materiale fra søerne skal deponeres i de tidligere damme og kanaler.

Fredningsnævnet vurderer på baggrund af, at arealerne tidligere har været anvendt til dambrug, at retablering af dambrugsarealerne og etablering af søerne ikke vil stride mod det overordnede formål med fredningen af arealerne langs Ansager Å og Faldhøje hede, selvom der i forbindelse med retableringen af dambrugsarealerne skal foretages både opfyldning og afgravning.

Fredningsnævnet har ved denne vurdering lagt vægt på, at det fremmedelement i landskabet, som dambruget har været, fjernes og erstattes af 2 søer uden overdækning, master og lignende anlæg, der fandtes på det nedlagte dambrug.

Renoveringen af dambrugsarealerne og etableringen af de 2 søer vil efter fredningsnævnets vurdering ikke medføre beskadigelse eller ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV, når renoveringen af dambrugsarealerne er afsluttet, og søerne er anlagt.

Fredningsnævnet meddeler derfor Knud Knippel Jensen dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at retablere arealerne efter ophøret af dambrugsdriften og at grave 2 søer, der skal anvendes som put and take søer på de vilkår, der anført under afsnittet "Vilkår for dispensationen"

Klagevejledning ved afgørelse om dispensation:

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog al-

tid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller

2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Fredningsnævnet for Sydjylland, nordlig del

Kolding, den 14. april 2019

Vagn Kestbjerg
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Knud Knippel Jensen – nkjrisbol@gmail.com

Dansk Akvakultur – Kaare@danskakvakultur.dk

Miljøstyrelsen – mst@mst.dk

Billund Kommune - kommunen@billund.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø - dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite, att.: Bent Krogsgaard Nielsen – kbk@turbo-post.dk

Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV – fr@friluftsradet.dk

Friluftsrådet c/o Lone Høgholt – trekantsomraadet@friluftsradet.dk

Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V – natur@dof.dk

DOF Kolding – kolding@dof.dk

FREDNINGSNÆVNET FOR SYDJYLLAND, NORDLIG DEL
Kolding Åpark 11, 6000 Kolding - mail: syddjyllandnord@fredningsnaevn.dk

Kolding, den 11. juli 2021

Fredningsnævnets sagsnummer FN-SJN-16-2020: Ansøgning om dispensation til prøveafskrælning på 3 hedearealer i Ansager Ådal.

Fredningsregisteret reg. nr. 05254.00: Ansager Ådal.

Fredningsnævnet har fra Varde Kommune modtaget en ansøgning om tilladelse til at foretage prøveafskrælning på 3 mindre hedearealer på matr.nr. 1e Tofterup By, Starup. Ansøgningen er indsendt af Salten Langsø Skovadministration A/S på vegne Faldhøje Plantage.

Fredningsnævnet har efter høring truffet afgørelse på skriftligt grundlag.

Afgørelsen er truffet af fredningsnævnets formand i medfør af forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5.

Sagens baggrund

Arealerne er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 22. februar 1971 om fredning af arealer ved Ansager Ådal, der har til formål at bevare landskabet. Fredningen har blandt andet bestemmelse om, at terrænregulering ved afgravning og opfyldning ikke må finde sted.

Det fremgår af ansøgningen,

”...

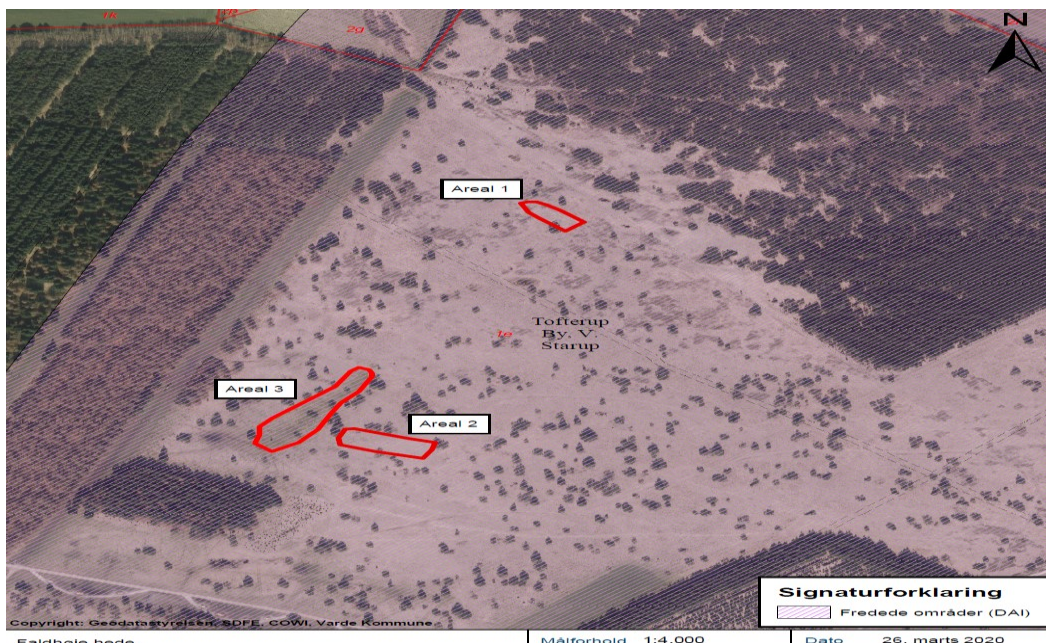
Heden er flere steder domineret af græsvækst. Der søges derfor om afskrælning af vækstlaget for at fremme hedevegetationen. Der er ikke tale om egentlig afgravning. For at finde ud af, om en afskrælning vil give det ønskede resultat, søges der om dispensation til prøveafskrælning af 3 områder på henholdsvis ca. 1.000 m² (areal 1), ca. 2.000 m² (areal 2) og ca. 4.000 m² (areal 3). Områderne er udpeget sammen med Varde Kommune, for at finde egnede områder, uden mange tuer og knolde, da især knoldene giver en stor variation i mikroklima og dermed også biologisk variation. Områderne er indtegnet med rødt på vedlagte kortbilag.

Alle tre prøveafskrælningsområder er beliggende på beskyttet hedeareal, jf. naturbeskyttelseslovens § 3. Det kan oplyses, at Varde Kommune er sindet at meddele den fornødne dispensation fra naturbeskyttelsesloven.

Dispensationen vil blive meddelt på følgende vilkår:

- At det afskrabede materiale fjernes fra det fredede og § 3-beskyttede område.
- At eventuelle delområder med mange tuer og knolde friholdes for afskrabning.
- At projektet gennemføres i perioden 16. juli-31. marts (uden for yngletiden)

...”

Kortbilag ovenfor viser de 3 ansøgte områder for prøveafskrælning.

Varde Kommune har i mail af 6. april 2021 oplyst om Natura 2000, at det nærmeste Natura 2000-område er Habitatområde nr. 77, Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde i en afstand af ca. 8,7 km mod nordvest. Varde Kommune vurderer på baggrund af afstanden og projektets karakter, at der ikke er nogen risiko for, at projektet vil forstyrre eller på anden måde påvirke Natura 2000-området væsentligt, hvorfor der ikke skal udarbejdes en egentlig Natura 2000- konsekvensvurdering.

Fredningsnævnet har ikke modtaget andre høringssvar.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af arealer ved Ansager Ådal betyder, at det ansøgte projekt kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk.1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for.

Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter kommunens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Det er kommunes vurdering, at de ansøgte prøveskrab vil kunne medvirke til at fremme væksten af hede i området. Herefter og efter sagens oplysninger i øvrigt vurderer Fredningsnævnet, at hvis de vilkår, som kommunen anfører overholdes, vil det ansøgte ikke være i strid med fredningens formål.

Derfor meddelelse der dispensation til det ansøgte på følgende vilkår:

- at det afskrabede materiale fjernes fra det fredede område.
- at eventuelle delområder med mange tuer og knolde friholdes for afskrabning.
- at projektet gennemføres i perioden 16. juli-31. marts (uden for yngletiden).

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Værn Kastbjerg
formand